



YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ  
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ  
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

# KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN, PSİKOPATOLOJİ VE SÖZSÜZ İVEDİ YAKINLIK AÇISINDAN İNCELENMESİ

SÖZEN İNAK

DOKTORA TEZİ

LEFKOŞA  
2021

# KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN, PSİKOPATOLOJİ VE SÖZSÜZ İVEDİ YAKINLIK AÇISINDAN İNCELENMESİ

SÖZEN İNAK

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ  
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

DOKTORA TEZİ

TEZ DANIŞMANI  
DOÇ. DR. ZİHNİYE OKRAY

LEFKOŞA  
2021

## KABUL VE ONAY

Sözen İnak tarafından hazırlanan “**Kişilik Özelliklerinin Psikopatoloji ve Sözsüz İvedi Yakınlık Açısından İncelenmesi**” başlıklı bu çalışma, 25/01/2021 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından DOKTORA TEZİ olarak kabul edilmiştir.

### JÜRİ ÜYELERİ

.....

**Doç. Dr. Zihniye Okray** (Danışman)  
Lefke Avrupa Üniversitesi  
Fen Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü

.....

**Prof. Dr. Ebru ÇAKICI** (Başkan )  
Yakın Doğu Üniversitesi  
Fen Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü

.....

**Prof. Dr. Mehmet Çakıcı**  
Yakın Doğu Üniversitesi  
Fen Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü

.....

**Doç. Dr. Sultan Şehitoğlu** (Okumuşoğlu)  
Lefke Avrupa Üniversitesi  
Fen Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü

.....

**Doç. Dr. Ece Müezzın**  
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Psikoloji Bölümü

**Prof. Dr. K. Hüsnü Can Başer**  
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

## BİLDİRİM

Hazırladığım tezin, tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim. Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Yakın Doğu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

- Tezimin tamamı heryerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Yakın Doğu Üniversitesinde erişime açılabilir.
- Tezimin iki (2) yıl süre ile erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde tezimin tamamı erişime açılabilir.

Tarih: 25.01.2021

İmza:

Ad, Soyad: Sözen İnak

## TEŞEKKÜR

Doktoraya başlarken birçok endişem vardı. Bunlardan birincisi başarmakla hatta belki de başlamakla ilgiliydi. Kaygımı yatıştırıp sürece beni ikna eden ilk kişi eşim oldu ve bu süreç boyunca desteğini hep sürdürdü. Bu nedenle ilk önce ona teşekkür etmek istiyorum. Sonrasında doktora kabul edildiğim bilgisinin haftasına ödülüm olan, dünyama ışık katan oğluma ve hatta en çok da sana anneciğim, bal oğlum benim, sana teşekkür ederim. Doktora boyunca evrenin hep benimle uğraştığına inandım ve ne zaman çöksem senin gülümsemeyle ayağa kalktım. İyi ki bizi seçtin nazar boncuğumuz.

Bu süreçte belki de ders, sınav, iş koşuşturmasıyla en çok ondan çaldım, bilmiyorum ama beni anlayacağına inanıyorum. Daha sonra tez sürecimde her türlü soruma yanıt bulan hiçbir desteğini benden esirgemeyen tez danışmanım Doç. Dr. Zihniye Okray'a ve tez izleme Komitelerimde ve herhangi bir zamanda destekleriyle bana yalnız hissettirmeyen Prof. Dr. Ebru Tansel Çakıcı Hocama ve Yrd. Doç. Dr. Sultan Şehitoğlu (Okumuşoğlu) Hocama çok teşekkür ederim.

Ne mutlu ki bu süreç bana en çok sosyal desteğin önemini öğretti. Birçok gizli kahraman bu süreçte bana destek oldu. İsimleriyle belirtmekten mutluluk duyduğum arkadaşlarım, benim için çok kıymetli olduğunuzu da belirtmek isterim. Anket dağıtım sürecimde birçok üniversite hocamız bana destek oldu. Her birine çok teşekkür ederken canla başla benim için uğraşan özel isimler de vardı. Doç. Dr. Burcu Totur Dikmen, Yrd. Doç. Yasemin Sorakın Ballı, Uzm. Çilem Çaltıkuşu gibi.

Diğer bir yandan bana birçok şekilde destek vermekten geri kalmayan kıymetli dostlarım Uzm. Psk. Süreyya Geylen Gürdal, Yrd. Doç. Dr. Ezgi Gömeçli Ulu, Dr. Bingül Subaşı Harmancı, Uzm. Psk. İpek Özsoy, Uzm. Fahriye Balkır Boran ve Uzm. Psk. Gönül Taşçıoğlu'na sonsuz teşekkürler.

Ve sevgili annem, babam ve teyzem. Ne zaman sıkılıp bunalsam geleyim da gezelim deyip özel şoförlüğümü yapan, Güney ya da Kuzey tüm Kıbrıs adasını gezdirmekten yorulmayan, oğlumun özel gücü canım annem, babam, teyzem ve kuzenime çok teşekkür ederim.

## ÖZ

### KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN, PSİKOPATOLOJİ VE SÖZSÜZ İVEDİ YAKINLIK AÇISINDAN İNCELENMESİ

Araştırmanın temel amacı kişilik özelliklerinin psikopatoloji ve sözsüz ivedi yakınlık davranışları üzerindeki yordayıcı etkisini hem öğrenci örnekleminde hem de YDÜ-PDRAM'da psikolojik danışmanlık hizmeti alan danışanlar üzerinde incelemektir. Bu tez kapsamında üç çalışma yapılmıştır. Araştırma ve uyarlama çalışmaları için kolayda (uygun) örnekleme yöntemi kullanılmış, 18 yaş ve üzeri 336 ve 390 üniversite öğrencisinden veri toplanmıştır. Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği- Öz bildirim Formu (SİYÖ) Türkçe'ye çevrilmiş ve geçerlik-güvenirlilik analizleri yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda SİYÖ'un geçerli ve güvenilir olduğu belirlenmiştir ( $\alpha$ : 0.947, RMSEA: 0.057). Kişilik özelliklerinin psikopatolojik belirtiler üzerindeki etkisinin ve psikopatolojik belirtilerin sözsüz ivedi yakınlık davranışı üzerindeki etkisinin incelenmesi adına Yapısal Eşitlik Modeli kullanılmış olup, modele ilişkin yol analizi oluşturulmuştur. Kişilik özelliklerinin psikopatolojik belirtilerin yordayıcısı olduğu tesbit edilirken, psikopatolojik belirtilerin sözsüz ivedi yakınlık davranışlarını negatif yönde yordadığı tespit edilmiştir. Diğer bir yandan patolojik düzeyde belirti taşıyan danışanların üç değişken açısından yapılan analizlerinde istatistiksel olarak anlamlı sonuçlar elde edilmemiştir. Çalışma bulguları neticesinde kişilik özelliklerinin psikopatoloji üzerindeki yordayıcı etkilerinin klinik ortamda dikkate alınması önerilmektedir.

**Anahtar kelimeler:** Kişilik Özellikleri, Psikopatoloji, Sözsüz İvedi Yakınlık, Yapısal Eşitlik Modeli, Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği, İletişimci Biçimleri ölçeği, Geçerlilik, Güvenilirlik

## ABSTRACT

### INVESTIGATION OF PERSONALITY TRAITS IN TERMS OF PSYCHOPATHOLOGY AND NONVERBAL IMMEDIACY

The main purpose of the study is to examine the predictive effect of personality traits on psychopathology and non-verbal immediate intimacy behaviors both in the student sample and on the clients who receive psychological counseling services in NEU-PCC. Three studies have been conducted within the scope of this thesis. Convenience sampling method was used for research and adaptation studies, and data were collected from 336 and 390 university students aged 18 and over. Nonverbal Immediacy Scale - Self-Report (SİYÖ) was translated into Turkish and its validity-reliability analysis was made. As a result of the analysis, it was determined that the SBA is valid and reliable ( $\alpha$ : 0.947, RMSEA: 0.057). The Structural Equation Model was used to examine the effect of personality traits on psychopathological symptoms and the effect of psychopathological symptoms on nonverbal immediacy behavior, and a path analysis of the model was created. While personality traits were found to be predictors of psychopathological symptoms, it was determined that psychopathological symptoms negatively predicted nonverbal immediacy behaviors. On the other hand, no statistically significant results were obtained in the analysis of the clients with pathological symptoms in terms of three variables. As a result of the study findings, it is recommended to consider the predictive effects of personality traits on psychopathology in the clinical settings.

**Keywords:** Nonverbal Immediacy, Nonverbal Immediacy Scale, Communicator Style Scale, Validity, Reliability Personality Traits, Psychopathology, Structural Equation Model

## İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY .....	
BİLDİRİM.....	
TEŞEKKÜR .....	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT .....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar DİZİNİ.....	xi
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xv
KISALTMALAR .....	xvi
1. BÖLÜM.....	1
GİRİŞ .....	1
1.1 Problem durumu .....	1
1.2 Alt problemler.....	2
1.3 Çalışmanın amacı.....	2
1.4 Çalışmanın önemi .....	3
1.5 Sınırlılıklar.....	3
1.6 Tanımlar .....	4
2. BÖLÜM.....	5
KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR .....	5
2.1 Kişilik özellikleri .....	5
2.1.1 Tanımı .....	5
2.1.2 Kişilikte özellik kuramları .....	6
2.1.2.1 Ayırıcı özellik kuramı: Gordon Willard Alport.....	6



2.1.2.2 Faktör analitik ayırıcı özellik kuramı: Raymond Cattell .....	8
2.1.2.3 Biyoloji temelli faktör analitik ayırıcı özellik kuramı: Hans Eysenck .....	9
2.1.2.4 Beş faktör kuramı: Robert McCrea ve Paul T. Costa (BFK).....	10
2.1.2.4.1 Kişiliğin beş boyutu .....	12
2.2 Psikopatoloji.....	13
2.2.1 Tanımı .....	13
2.2.2 Bedensel belirti bozukluğu (Somatizasyon) .....	14
2.2.3 Kaygı (anksiyete) bozukluğu.....	14
2.2.4 Fobi .....	16
2.2.5 Yeğin depresyon bozukluğu .....	17
2.2.6 Psikotik bozukluk ve paranoya (sanrılı bozukluk) .....	18
2.2.7 Kişiler arası duyarlılık.....	19
2.2.8 Düşmanlık.....	19
2.2.9 Takıntı zorlantı bozukluğu (TZB) (obsesif - kompulsif bozukluk-OKB).....	21
2.2.10 Özsever (narsistik) kişilik bozukluğu .....	22
2.2.11 Sınırdaki kişilik bozukluğu (borderline kişilik bozukluğu) .....	24
2.3 Sözsüz iletişim .....	27
2.3.1 Sözsüz iletişimin sınıfları .....	29
2.3.1.1 Kinesiks .....	29
2.3.1.2 Paralinguistik .....	32
2.3.1.3 Proksemik (Yakınlık).....	32
2.3.1.4 Taktil (dokunma-haptik).....	33
2.3.1.5 Giyim .....	33
2.3.1.6 Renk .....	33
2.3.1.7 Süre .....	34
2.3.2 Sözsüz ivedi yakınlık (SİY) .....	34

2.3.3 Sözsüz İvedi Yakınlık Kavramının Tarihçesi.....	35
2.4 Kişilik özellikleri, psikopatoloji ve SİY ile ilgili yapılan çalışmalar ..	36
2.4.1 Kişilik özellikleri ve psikopatoloji .....	36
2.4.2 Kişilik özellikleri ve SİY .....	38
2.4.3 SİY ve psikopatoloji .....	40
3. BÖLÜM.....	42
YÖNTEM .....	42
3.1 Araştırmanın modeli .....	42
3.2 Evren ve örneklem .....	42
3.2.1 Okul örnekleme .....	42
3.2.2 Klinik örneklem .....	43
3.3 Araştırmada kullanılacak veri analizi adımları.....	43
3.4 Veri toplama araçları.....	44
3.4.1 Kişisel bilgi formu .....	44
3.4.2 Sözsüz ivedi yakınlık ölçeği- öz bildirim formu (SİYÖ) (nonverbal immediacy scale- self report - NIS-self report).....	44
3.4.3 Ruhsal belirti tarama listesi (SCL-90- R).....	46
3.4.4 İletişimci biçimleri ölçeği (İBÖ) (communicator style measure- short form).....	48
3.4.5 10 Madde kişilik envanteri (ten item personality inventory).....	49
3.6.6 Borderline kişilik envanteri .....	49
3.6.7 Patolojik narsisizm envanteri (PNI-52) .....	50
4. BÖLÜM.....	51
BULGULAR.....	51
4.1 SİYÖ uyarılma çalışması bulguları .....	51
4.1.1. Sözsüz ivedi yakınlık ölçeği yapı geçerliliği analizleri .....	51

4.1.1.1 Açıklayıcı faktör analizine ilişkin bulgular .....	52
4.1.1.2 Doğrulayıcı faktör analizi.....	55
4.1.1.3 Ölçüt - bağıntılı geçerlik .....	58
4.1.1.4 SİYÖ cinsiyet ve yaş değişkenlerine ilişkin bulgular .....	60
4.1.2 SİYÖ güvenirlik analizleri .....	62
4.2 Kişilik özelliklerinin, psikopatoloji ve sözsüz ivedi yakınlık üzerindeki yordayıcı etkisine ilişkin bulgular.....	64
4.2.1 Demografik özellikler .....	66
4.2.2 SİY'e ilişkin bulgular .....	67
4.2.3 Ruhsal belirtilere ilişkin bulgular.....	71
4.2.4 Kişilik özelliklerine ilişkin bulgular.....	79
4.2.5 İletişimci biçimlerine ilişkin bulgular .....	86
4.2.6 Regresyon analizi bulguları .....	96
4.2.6.1 Sözsüz ivedi yakınlık ölçeği ile ruhsal belirti tarama testi, on madde kişilik özellikleri ölçeği ve iletişimci biçimleri arasındaki ilişki .	96
4.2.7 Yapısal eşitlik modeli.....	101
4.2.8 Klinik örneklem grubuna ilişkin bulgular.....	107
5. BÖLÜM.....	110
TARTIŞMA .....	110
6. BÖLÜM.....	116
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	116
6.1 Sonuçlar.....	116
6.2 Öneriler .....	117
KAYNAKÇA .....	118
EKLER.....	134

<b>Ek 1. Aydınlatılmış Onam .....</b>	<b>134</b>
<b>Ek. 2 Bilgilendirme Formu.....</b>	<b>135</b>
<b>Ek. 3 Kişisel Bilgi Formu .....</b>	<b>136</b>
<b>Ek. 4 Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği- Özbildirim Formu (SİYÖ).....</b>	<b>137</b>
<b>Ek. 5 Ruhsal Belirti tarama Listesi (SCL-90- R).....</b>	<b>138</b>
<b>Ek. 6 10 Madde Kişilik Envanteri (OMKÖ).....</b>	<b>139</b>
<b>Ek. 7 İletişimci Biçimleri Ölçeği (Communicator Style Measure- Short Form).....</b>	<b>140</b>
<b>Ek. 8 Borderline Kişilik Envanteri.....</b>	<b>141</b>
<b>Ek. 9 Patolojik Narsisizm Envateri (PNI-52) .....</b>	<b>142</b>
<b>Ek. 10 Ölçek İzinleri .....</b>	<b>143</b>
<b>ÖZGEÇMİŞ.....</b>	<b>149</b>
<b>İNTİHAL RAPORU .....</b>	<b>150</b>
<b>ETİK KURUL RAPORU.....</b>	<b>151</b>

## TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Sözsüz ivedi yakınlık ölçeği KMO ve Bartlett Testi sonuçları	53
Tablo 2. Sözsüz ivedi yakınlık ölçeğinin açıklayıcı faktör analizi bulguları.....	54
Tablo 3. Sözsüz ivedi yakınlık ölçeğinin uyum iyiliği indeksleri .....	57
Tablo 4. Öğrencilerin sözsüz ivedi yakınlık ölçeği ile iletişimci biçimleri ölçeği puanları arasındaki korelasyonlar .....	59
Tablo 5. Öğrencilerin sözsüz ivedi yakınlık ölçeği puanlarının karşılaştırılması.....	60
Tablo 6 . Ölçek toplam puanlarının cinsiyete göre dağılımı.....	61
Table 7. Ölçek toplam puanlarının yaş gruplarına göre dağılımı.....	61
Tablo 8. Sözsüz ivedi yakınlık ölçeğinin cronbach alfa ve yarıya bölme testi sonuçları.....	62
Tablo 9. Sözsüz ivedi yakınlık ölçeği madde-toplam korelasyonları ..	63
Tablo 10. Kolmogorov-Smirnov testi.....	65
Tablo 11. Öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımı ..	66
Tablo 12. Öğrencilerin sözsüz ivedi yakınlık ölçeğinden aldıkları puanlar .....	67
Tablo 13. Öğrencilerin yaş grubuna göre sözsüz ivedi yakınlık ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması .....	68
Tablo 14. Öğrencilerin cinsiyetine göre sözsüz ivedi yakınlık ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması .....	68
Tablo 15. Öğrencilerin uyruklarına göre sözsüz ivedi yakınlık ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması .....	69
Tablo 16. Öğrencilerin romantik ilişki yaşama durumuna göre sözsüz ivedi yakınlık ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması .....	69

Tablo 17. Öğrencilerin daha önce bir psikiyatrist ya da psikoloğa başvurma durumuna göre sözsüz ivedi yakınlık ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması .....	70
Tablo 18. Öğrencilerin daha önce psikiyatrik/psikolojik bir rahatsızlık geçirme durumuna sözsüz ivedi yakınlık ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması.....	70
Tablo 19. Öğrencilerin ruhsal belirti tarama testinden aldıkları puanlar	71
Tablo 20. Öğrencilerin yaş grubuna göre Ruhsal Belirti Tarama Testinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması .....	72
Tablo 21. Öğrencilerin cinsiyetine göre ruhsal belirti tarama testinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması .....	74
Tablo 22. Öğrencilerin uyruklarına göre ruhsal belirti tarama testinden aldıkları puanların karşılaştırılması .....	75
Tablo 23. Öğrencilerin romantik ilişki yaşama durumuna göre ruhsal belirti tarama testinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması .....	76
Tablo 24. Öğrencilerin daha önce bir psikiyatrist ya da psikoloğa başvurma durumuna göre ruhsal belirti tarama testinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması .....	77
Tablo 25. Öğrencilerin daha önce psikiyatrik/psikolojik bir rahatsızlık geçirme durumuna göre ruhsal belirti tarama testinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması .....	78
Tablo 26. Öğrencilerin on madde kişilik ölçeğinden aldıkları puanlar..	79
Tablo 27. Öğrencilerin yaş grubuna göre on madde kişilik ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması .....	80
Tablo 28. Öğrencilerin cinsiyetine göre on madde kişilik ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması .....	81
Tablo 29. öğrencilerin uyruklarına göre on madde kişilik ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması .....	82
Tablo 30. Öğrencilerin romantik ilişki yaşama durumuna göre on madde kişilik ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması .....	83

Tablo 31. Öğrencilerin daha önce bir psikiyatrist ya da psikoloğa başvurma durumuna göre on madde kişilik ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması .....	84
Tablo 32. Öğrencilerin daha önce psikiyatrik/psikolojik bir rahatsızlık geçirme durumuna göre on madde kişilik ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması.....	85
Tablo 33. Öğrencilerin iletişimci biçimleri ölçeğinden aldıkları puanlar	86
Tablo 34. Öğrencilerin yaş grubuna göre iletişimci biçimleri ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması .....	87
Tablo 35. Öğrencilerin cinsiyetine göre iletişimci biçimleri ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması .....	88
Tablo 36. Öğrencilerin uyruklarına göre iletişimci biçimleri ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması .....	90
Tablo 37. Öğrencilerin romantik ilişki yaşama durumuna göre iletişimci biçimleri ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması...	91
Tablo 38. Öğrencilerin daha önce bir psikiyatrist ya da psikoloğa başvurma durumuna göre iletişimci biçimleri ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması .....	93
Tablo 39. Öğrencilerin daha önce psikiyatrik/psikolojik bir rahatsızlık geçirme durumuna göre iletişimci biçimleri ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması .....	94
Tablo 40. Öğrencilerin sözsüz ivedi yakınlık ölçeği ile ruhsal belirti tarama testi, on madde kişilik özellikleri ölçeği ve iletişimci biçimleri ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki korelasyonlar .....	96
Tablo 41. Öğrencilerin ruhsal belirti tarama testi, on madde kişilik özellikleri ölçeği ve iletişimci biçimleri ölçeğinden aldıkları puanların sözsüz ivedi yakınlık ölçeği puanlarına etkisi .....	98
Tablo 42. Öğrencilerin psikopatoloji durumlarına göre sözsüz ivedi yakınlık ölçeği puanlarının karşılaştırılması .....	100

<b>Tablo 43. Katılımcıların SCL-90R ölçeği gıı değerlerine göre sözsüz ivedi yakınlık ölçeği, iletişim biçimleri ölçeği, borderline kişilik envanteri ve narsistik kişilik envanteri puanlarının karşılaştırılması.....</b>	<b>108</b>
---	------------



## ŞEKİLLER DİZİNİ

- Şekil 1. Sözsüz ivedi yakınlık ölçeği- öz bildirim formu doğrulayıcı faktör analizi yol diyagramı ..... 56
- Şekil 2. Modele ilişkin yol analizi sonuçları..... 101
- Şekil 3. Dışadönüklük puanlarının SCL-90-R puanlarını ve SCL-90-R puanlarının sözsüz ivedi yakınlık Ölçeği puanlarını yordama durumuna ilişkin yol analizi sonuçları ..... 102
- Şekil 4. Duygusal dengelilik puanlarının SCL-90-R puanlarını ve SCL-90-R puanlarının sözsüz ivedi yakınlık ölçeği puanlarını yordama durumuna ilişkin yol analizi sonuçları ..... 103
- Şekil 5. Deneyimlere açıklık puanlarının SCL-90-R puanlarını ve SCL-90-R puanlarının sözsüz ivedi yakınlık Ölçeği puanlarını yordama durumuna ilişkin yol analizi sonuçları ..... 104
- Şekil 6. Sorumluluk puanlarının SCL-90-R puanlarını ve SCL-90-R puanlarının sözsüz ivedi yakınlık Ölçeği puanlarını yordama durumuna ilişkin yol analizi sonuçları ..... 105
- Şekil 7. Yumuşak başlılık puanlarının SCL-90-R puanlarını ve SCL-90-R puanlarının sözsüz ivedi yakınlık ölçeği puanlarını yordama durumuna ilişkin yol analizi sonuçları ..... 106

## KISALTMALAR

<b>BKE</b>	: Borderline kişilik envanteri
<b>BFK</b>	: Beş faktör kuramı
<b>İBÖ</b>	: İletişimci biçimleri ölçeği
<b>OMKÖ</b>	: On madde kişilik ölçeği
<b>PNE 52</b>	: Patolojik narsizm envanteri
<b>SİYÖ</b>	: Sözsüz ivedi yakınlık ölçeği- öz bildirim formu
<b>SCL-90 R</b>	: Belirti tarama listesi
<b>YDÜ-PDRAM</b>	: Yakın Doğu Üniversitesi- psikolojik danışmanlık, rehberlik ve araştırma merkezi
<b>DSÖ</b>	: Dünya sağlık örgütü

# 1. BÖLÜM

## GİRİŞ

### 1.1 Problem durumu

Kişiliğin tanımıyla ilgili birçok teorisyen farklı görüşler öne sürmüştür. En genel tanımıyla kişiliği, birey kaynaklı kişilik içi süreçler ve tutarlı davranış kalıpları olarak tanımlamak mümkündür (Burger, 2016). Genel alan yazın incelendiğinde kişilik özelliklerinin psikopatoloji (Kılıç Nurkan, 2016 ) ve davranışla (Ekman and Friesen, 1974) ilişkili olduğu gözlenmektedir. Sözsüz davranışların birçoğunun bilinçsizce dışavurulduğu düşünülürse, hastanın duygusal durumu ve tutumuyla ilgili daha kesin bir anlam ifade edebilmektedirler (Foley ve Gentile, 2010).

Argyle ve Dean (1965), mesafe, gülümseme, göz teması ve diğer sözsüz davranışların birlikte etkisini “samimiyet” terimiyle vurgulamaktadır. Mehrabian ise, fiziksel yakınlaşma, göz teması, dokunma, uzaklık, beden duruşu gibi daha özgül ancak benzeşen birçok sözsüz davranışı anlatmak için “ivedi yakınlık” terimini uygun görmüştür. Ona göre ivedi yakınlık davranışlarının iletişim işlevini yerine getirebilmesi için sözlü mesajlara gereksinimi yoktur (Dursun ve Aydın, 2011).

Ambady ve Rosenthal (1998), belirli kişilik özelliklerinin sözsüz iletişimdeki ifadesel farklılıklarla ilgili olduğundan söz eder. Özellikle dışadönüklük, öz-denetim (self-monitoring) ve A/B tipi kişilik özelliklerinin belirli ayırtecdici sözsüz davranış biçimleri sergilediği söylenebilir. Yine benzer şekilde birtakım belirli

sözsüz davranış kalıplarının farklı psikopatolojilerle ilişkili olduğunu vurgulamaktadırlar. Akıl sağlığı yerinde olmayan bazı bireylerin sözsüz davranışları çözüp yorumlamakta güçlük çektiklerini ifade ederler. Örneğin depresif bir bireyin başka bir kişinin duygu içeren yüzle ifadesini anlamakta yetersiz olduğunu ve duyguyu önyargılı olarak yorumlayabildiklerini belirtmektedirler.

## 1.2 Alt problemler

1. Sözsüz ivedi yakınlık ölçeği Türk kültüründe geçerli ve güvenilir bir ölçek midir?
2. Kişilik özellikleri ve psikopatoloji düzeyi sözsüz ivedi yakınlık davranışlarını yordamakta mıdır?
3. Kişilik özellikleri ve sözsüz ivedi yakınlık davranışları arasında bir ilişki var mıdır?
4. Psikopatoloji ve kişilik özellikleri ilişkili midir?
5. Psikopatoloji ve sözsüz ivedi yakınlık davranışları arasında ilişki var mıdır?
6. Narsisistik kişilik bozukluğu sözsüz ivedi yakınlık ile ilişkili midir?
7. Sınırdaki (borderline) kişilik bozukluğu sözsüz ivedi yakınlık ile ilişkili midir?

## 1.3 Çalışmanın amacı

Kişilik özelliklerinin, psikopatoloji ve sözsüz ivedi yakınlık davranışları açısından incelemesini amaçlamaktadır. Çalışma kapsamında Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği öz-bildirim formunun Türkçe'ye çevrilmesi, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarının yapılması da yer almaktadır. Bu vesileyle, üç değişken arasındaki yordayıcı özelliklerin ölçülmesi sağlanacaktır. Diğer bir çalışmada YDÜ- Psikolojik danışmanlık merkezine başvuran bireylerin psikopatolojik semptom taşıma düzeylerine göre 2 gruba ayrılması ve patolojik düzeyde belirti gösteren bireylerin üç değişken açısından değerlendirilmesi de amaçlanmaktadır.

Ayrıca, bu çalışma psikopatolojik düzeyde belirti taşıyan bireylerde beden diline yönelik ipuçlarının ölçülebilmesini sağlamayı da amaçlanmaktadır. Diğer

bir deyişle, herhangi bir ruhsal bozukluk tanısı olan bireylerin kendilerine has davranış kalıpları ya da jest ve mimikleri olup olmadığını tespit etmenin ölçeğin kullanım amaçlarını da genişleteceği düşünülmektedir.

#### **1.4 Çalışmanın önemi**

Kişilik özellikleri, psikopatoloji ve sözsüz ivedi yakınlık kavramlarının Türk kültüründe bir arada çalışılmamış bir konu olması nedeniyle önem kazanmaktadır. Kişilik özellikleri ve Psikopatoloji arasındaki ilişkilerin incelendiği çalışmalar alan yazında yerini almış olsa da Sözsüz İvedi Yakınlık kavramıyla ilişkilendirilmiş bir çalışmaya rastlanmamıştır. Kişilik özellikleri ve kişilerarası ilişki tarzlarıyla psikolojik sağlıkla ilgili ya da iletişim tarzları ve sözsüz iletişim vb. çok sayıda çalışma bulunmaktadır (Akdur ve Batıgün, 2017; Onay ve arkadaşları, 2011).

Yabancı alan yazında şizofrenide beden dili üzerine yapılmış araştırmalar bulunmaktadır. Araştırma daha çok şizofreni hastası bireylerin donuk yüz ifadelerinin diğer bireyler üzerindeki etkisiyle aile bireylerinin yüz ifadelerinin şizofreni hastası bireyler üzerindeki etkisine odaklanmaktadır (Walther et al.,2015 ). Yapılan diğer bir araştırma da meme kanseri ve sözsüz iletişimle ilişkilidir. (Dijkstra et al., 2013). Son yapılan çalışmalardan birinde borderline hastalarda yüz ifadelerini tanıma çalışılmıştır (Meehan et al.,2017).

Görüldüğü üzere kişilik özellikleri ve psikopatoloji ya da psikopatoloji ve sözsüz ivedi yakınlık arasındaki ilişkiler alan yazında yer alan çalışmalardan olsa da Bu çalışma üç kavramı birleştirme özelliğiyle, Türk kültüründe önemli bir çalışma olacaktır.

#### **1.5 Sınırlılıklar**

1. Beklenen örneklem sayılarına ulaşılamaması
2. Orijinal ölçeğe ait geçerlik güvenirlik çalışmasında faktör yapısına ilişkin istatistiki bulguların ayrıntılarına yer verilmemesi

3. Araştırma sonuçlarının alt problemlerin bir kısmını doğrulamakta yetersiz kalması

## 1.6 Tanımlar

**Kişilik Özellikleri:** Bireyi diğer insanlardan önemli derecede farklılaştıran tutarlı davranış, his ve düşünce kalıplarının varlığı durumu (Burger, 2016)

**Psikopatoloji:** Davranıř, duygu ve biliřlerde klinik açıdan belirgin bir bozulmaya yol ačan, gelişimsel veya biyolojik süreçlerin işlevsellięinde bozulmayla karakterize bir durumdur (Budak, 2005).

**Sözsüz İvedi Yakınlık:** Başka bir kişiye yakınlığı artıran ve etkileşim sağlayan sözsüz ivedi yakınlık davranışları. Diğer bir tanımla, başka bir kişiye karşı olumlu duygular uyandırmak için kullanılan davranışları tanımlamak için kullanılan bir terimdir (Richmond, McCroskey ve Johnson, 2003).

## 2. BÖLÜM

### KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

#### 2.1 Kişilik özellikleri

##### 2.1.1 Tanımı

Kişiliğin tanımıyla ilgili birçok teorisyen farklı görüşleri savunmaktadır. Psikodinamik kuramdan tutun da fenomenolojik yaklaşıma kadar çok sayıda kuram kişilik üzerine birçok tanım öne sürmüştür (Cervone ve Pervin, 2016). İnsan doğasının karmaşıklığı, nesnel bir bireysel inceleme gerçekleştirilmesinin getirdiği zorluklar dikkate alındığında farklı görüşlere sahip kuramlar ortaya çıkması kaçınılmazdır (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2017).

Burger'e (2016) göre kişilik, kişinin kendinden kaynaklanan tutarlı davranış kalıpları ve kişilik içi süreçlerdir. Kelime olarak kişilik, bireyin süreklilik ve ayırt edici nitelik gösteren davranış, duygu ve düşünce kalıplarına katkıda bulunan psikolojik özellikler olarak ifade edebilir. Bu özelliklerin farklı durumlar karşısında ve zaman içerisinde tutarlılık göstermesi onların sürekliliğiyle ilişkilendirilir.

Yazgan İnanç ve Yerlikaya'nın (2017) tanımıyla, kişiyi diğer kişilerden ayıran, kişiye özgü, kalıplaşmış ayrı tutarlı özelliklerdir. Bu tanımla, bireyi diğerlerinden farklılaştıran tüm özellikler anlatılmaktadır. Burada önemli olan kısım, bireyi diğerlerinden ayıran, bireyin kendine has bu özelliklerin birlikte yapılandığı örüntünün sadece o bireye özgü olmasıdır. Benzer durumlarda benzer davranış kalıplarının sergilenmesi bireye özgü bu özelliklerin tutarlılığıyla ilişkilidir.

Öztürk (2004), kişilik gelişiminin biyopsikososyal bir bütünlükte değerlendirilmesi gerektiğini ifade eder ve evrimsel gelişim aracılığıyla insanın olgunlaştığını, öğrenme yoluyla da bireyleşme-toplumsallaşma sürecinin gerçekleştiğini vurgular. Böylece kişilik, bu iki sürecin birbirlerini etkilemesiyle gelişir.

Kişilik psikolojisi, bireyin kendine has duygu, düşünce ve davranış kalıplarıyla ilgilenmektedir. Temel amacı, bireyin davranışlarının sebeplerine ilişkin deneysel ve bilimsel bakışaçılılarıyla açıklama getirmektir. Bir kişinin belirli durumlar karşısında nasıl tepki verdiğini ve niye o tepkiyi sergilediğini inceleyerek, kişiyi diğer kişilerden farklılaştıran şeyi, diğer bir deyişle kişiliğini anlamayı amaçlamaktadır (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2017). Bu çalışmada kişilik, kişilik psikolojisi açısından önemli düzeyde kabul görmüş Özellik kuramı çerçevesinde ele alınmaktadır.

### **2.1.2 Kişilikte özellik kuramları**

Özellik kuramları, araştırma odaklı kuramlar olarak anılmaktadırlar. Diğer kuramlara nazaran kişiliğin bilinçli ve somut olarak değerlendirilecek özelliklerine odaklanır ve bilinçdışı etkenleri gözardı ederler. İnsanları diğer insanlardan ayıran, önemli farklılıklara yol açan özelliklere önem verirler (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2017).

Özellik kuramına göre bir kişilik üzerine bir kuramsal çerçeve oluşturmak için ilk yapılması gereken şey güvenilir ve geçerli bir şekilde psikolojik özellikleri ölçebilecek nitelikte olmasını sağlamak gerektiğidir. Bu bağlamda kişilik özellikleri iki ya da üç bilimsel amaç için kullanılmaktadır. Bunlar *betimleme*, *yordama* ve *açıklama*dır. Diğer bir yandan bazı özellikler birbirleriyle uyum gösterir ve bir arada bulunabilirler. Bunu bilimsel açıklamalar getirebilmek için özellik kuramcıları faktör analizini kullanmaktadır (Cervone ve Pervin, 2016).

#### **2.1.2.1 Ayırıcı özellik kuramı: Gordon Willard Allport**

Kişilik Allport'a göre, kişiye özgü davranış ve düşünceleri belirleyen psikofiziksel sistemlerin dinamik örgütlenmesidir. İnsan davranışlarının



gelişerek değiştiğini savunan Allport dinamik örgütlenme kavramını uygun görmüştür. İnsanın bir yandan fiziksel bir yandan da psikolojik doğası olan bir varlık olduğunu vurgulamak için psikofiziksel sözcüğünü kullanmıştır. Psikanalitik kuramdan savunma mekanizmaları, kendilik (proprium) ve kimlik kavramlarını kuramına eklemiş ancak davranışların altında yatan güdülerini çocukluk çağı için içgüdüsel dürtülerle (açlık, susuzluk vb.) açıklanabileceğini ancak yetişkin bir birey için bu davranışların artık özellik olarak bireyin kişiliğinde yer edindiğini ifade etmektedir. Türkçe alan yazında bu durum işlevsel özerklik ya da işlevsel otonomi olarak anılmaktadır. Birçok kendilik seçili özelliklerden oluşmuştur ve toplamda kişilik çok sayıda kendilik içermektedir. Kişilik gelişiminin doğumdan yaşlılığa kadar devam ettiğini savunmaktadır (Allport, 1936; Allport, 1921; Benjamin, 1994).

Allport kişilik özelliklerini incelerken iki stratejinin etkili olduğunu ifade eder. Bunlardan biri, bireyi grup normlarına göre incelemektir. Bu yaklaşıma göre tüm insanları tanımlayan tek bir özelliğe odaklanır. Tüm insanları tanımlama yeterliliğine sahip bu özellikler genel ayırıcı özellikler olarak anılır. Diğer bir yandan tek bir kişiyi tanımlamak için kullanılan özellikler, temel özellikler olarak anılmaktadır. Bireyi kendi içinde inceleme yaklaşımıyla ortaya çıkarılan bu özellikler bireyin kendisini en iyi tanımladığına inandığı özelliklerini dile getirmesi yoluyla anlaşılır (Allport, 1921).

Allport, bireyin kişiliğini en iyi ifade eden 5 ya da 10 özelliği temel özellikler olarak tanımlar. Tek bir özelliğin kişide baskın olduğu durumlarda, kişi tek bir temel ayırıcı özellikle tanımlanabilmektedir (Burger, 2016).

Allport (1966) 36 yıllık çalışması ardından kişilik özellikleriyle ilgili görüşlerini güncellemiş ve özellikleri tanımlarken dikkat edilmesi gereken kriterleri düzenleme gereği duymuştur.

Bir özellik,

1. Nominal varlıktan daha fazlasına sahiptir.
2. Bir alışkanlıktan daha genellenebilir.
3. Davranışta dinamik veya en azından belirleyicidir.
4. Ampirik olarak kurulabilir.

5. Diğer özelliklerden sadece nispeten bağımsızdır.
6. Ahlaki veya sosyal yargı ile eş anlamlı değildir.
7. Ya onu içeren kişiliğin ışığında ya da nüfusun genelindeki dağılımı ışığında görülebilir.
8. Bir özellik ile tutarsız olan eylemler ve hatta alışkanlıklar, özelliğin varlığının kanıtı değildir (Allport, 1966).

Özellik kavramıyla ilgili yeterli açıklama yapmasına rağmen nasıl kullanılacağıyla ilgili az sayıda çalışma yapması, deneysel katkılarının yetersiz kalmasına yol açmıştır. Kalıtsal olduğuna inandığı özelliklerin genetik temellerini ortaya koymak için araştırma yapma gereği duymamıştır (Cervone ve Pervin, 2016).

#### **2.1.2.2 Faktör analitik ayırıcı özellik kuramı: Raymond Cattell**

Cattell yeni kişilik özellikleri geliştirmek yerine kendisinden önce çalışmış teorisyenlerin kuramları üzerinden hareket etmiş ve sezgilerle hareket etmek yerine deneysel yöntemlere başvurmanın önemini vurgulamıştır. Temel amacı ise kaç adet kişilik özelliği olduğunu tespit etmektir. Böylelikle birbiriyle ilişkili özellikleri bir araya toplayıp ilişkisiz olanları ayırmanın uygun olacağını öne sürdü. Kişilik özelliklerini sınıflandırmanın en uygun yolu olarak istatistiksel bir yöntem olan faktör analizi kullanıldı (Cattell, 1943).

Cattell çalışmaları neticesinde kişilik özelliklerini kaynak özellikler ve yüzeysel özellikler olarak sınıflandırmaktadır. Yüzeysel özellikler gözlenebilen ve kaynak özellikler tarafından yönlendirildiği ifade edilen özellikler olarak anılmaktadır. Kaynak özellikler ise faktör analizi yoluyla ortaya çıkarılabilen, kişiliğin temelini oluşturan özellikler olarak tanımlanmaktadır (Cattell, 1945). Kaynak özellikleri de yapısal ve çevresel özellikler olarak ikiye ayırmıştır. Yapısal özelliklerin genetik faktörlerden etkilendiğini savunurken çevresel özelliklerin daha çok yaşanan bölge ve yaşam koşullarından etkilendiğini öne sürmektedir. Bunun yanı sıra kaynak özellikleri yetenek özellikler, mizaç özellikler ve dinamik özellikler olarak gruplandırmıştır. Bir şeyi neden yaptığımızı belirleyen dinamik özellikler, nasıl yapılacağını yöneten mizaç

özellikleri ve ne kadar iyi yaptığımızı belirleyen yetenek özellikleridir (Cattell, 1945; Cervone ve Pervin, 2016; Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2017).

Cattell, birçok faktör analitik çalışma yürütmüştür. L- verisi, Q-verisi ve OT-verisi olarak adlandırılan çalışmaları vasıtasıyla çok sayıda kişilik faktörü arasından 16 kaynak özellik belirlemiş ve 16 faktörlü kişilik envanterini geliştirmiştir (Cattell, 1966; Cattell ve Gibbons, 1968; Cattell ve Cattell, 1995; Revelle, 2009).

### **2.1.2.3 Biyoloji temelli faktör analitik ayırıcı özallik kuramı: Hans Eysenck**

Cattell'in kuramıyla tespit edilen 16 faktörün uygulamada takibinin zor olacağı düşüncesiyle Eysenck daha temel faktörler bulmayı amaçladı. İkincil faktör analizi çalışmasıyla faktörleri belirlemenin gerektiği fikrinden yola çıkarak birbiriyle ilişkili faktörleri tespit etmek yerine birbirinden bağımsız faktörleri tespit etmeye çabaladı. İlk başta süper faktörler olarak adlandırdığı iki (dışadönüklük, nevrotiklik) faktör öne sürdü. Daha sonra psikotizm olarak adlandırdığı üçüncü bir faktör ekledi (Cervone ve Pervin, 2016).

Dışadönüklük, Eysenck'in modelini tanımlayan üç büyük kişilik boyutunun en iyi bilineni olarak tanımlanabilir ve teorinin merkezinde yer aldığı söylenebilir. Revelle (1997), dışadönüklük boyutunun temelini oluşturan klasik Eysenckian uyarılma teorisini şu şekilde özetler:

- “İçedönükler dışadönüklerden daha fazla uyarılmıştır
- Uyarılma, uyarılmayı artırır
- Performansla ilgili uyarılma eğriseldir
- Bir görev için en uygun uyarılma düzeyi görev zorluğu ile negatif ilişkilidir
- Hedonik tona bağlı uyarılma eğriseldir.”

Bu varsayımları şu şekilde yorumlamak mümkündür; Birinci ve dördüncü varsayıma dayanarak, içedönüklerin düşük uyarılmadurumunda dışadönüklerden daha iyi performans göstermesi, ancak yüksek uyarılma durumunda daha az iyi performans göstermesi gerektiği anlaşılabilir. Benzer şekilde, birinci, ikinci ve beşinci varsayıma göre de dışadönüklerin

içedönüklerden daha fazla uyarım aramaları gerektiği düşünülebilir (Revelle, 1997).

Nevrotiklik, sempatik sinir sistemi veya viseral beyindeki aktivasyon eşiklerine dayanmaktadır. Bu, beynin tehlike karşısında savaş ya da kaç tepkisinden sorumlu olan kısmıdır. Yüksek N (nevrotik) kişi düşük aktivasyon eşğine sahiptir ve hafif stres faktörleri veya anksiyete üreten durumlarla bile karşılaşıldığında, olumsuz etki yaşayacak ve kolayca üzülecektir. Bu belirtiler kalp hızı, kan basıncı, soğuk eller, terleme ve kas gerginliğindeki fizyolojik değişikliklerden endişe ve endişe duygularına, korku ve endişenin tam etkilerine kadar değişebilir. Yüksek N veya duygusal olarak dengesiz ve kararsız kişilerin aksine, duygusal olarak dengeli insanlar çok daha yüksek bir aktivasyon eşğine sahiptir ve bu nedenle sadece çok büyük stres faktörleriyle karşı karşıya kaldıklarında olumsuz etki yaşayacaklardır. Tetikleyici durumlarda yüksek N kişisine göre çok daha sakin görünürler. Yüksek P puanı alanlar psikotik ataklara daha yatkındır, ancak aynı zamanda saldırganlığa girme ve psikopatiyi karakterize eden ve suçlu olma olasılığı daha yüksek olan kişilerin soğuk, katı düşünce gösterme olasılığı daha yüksektir. Ancak, P'nin biyolojik bir temele (Örn. Artan testosteron seviyeleri) sahip olduğunu gösteren deneysel kanıtlar da elde edilmiştir (Boyle, Matthews ve Saklofske, 2008). Eysenck, bu üç kavramsal ve açıklayıcı kategorinin kişiliği tanımlamak için gerekli ve yeterli olduğunu ifade etmekteydi.

#### **2.1.2.4 Beş faktör kuramı: Robert McCrea ve Paul T. Costa (BFK)**

Son yıllarda yapılan çalışmaların büyük oranda Beş Faktör Kişilik Kuramı üzerine yoğunlaşmakta olduğu dikkati çekmektedir. Model, beş temel faktörün kişilik özelliklerinin çoğunu tanımladığını ileri sürmektedir: dışadönüklük, deneyime açıklık (açıklık), sorumluluk (öz-disiplin), yumuşak başlılık (uyumluluk), duygusal dengelilik (duygusal dengesizlik, nevrotiklik) olarak boyutlanır (Burger, 2016; Atak, 2013; İnanç ve Yerlikaya, 2017). Belirtmek gerekir ki, Beş Faktör Modeli (BFM) Digman (1990) ile McCrae ve John (1992) tarafından kişilikteki bireysel farklılıkların yapısını açıklamak üzere geliştirilmiştir. Beş Faktör Kuramı ise McCrae ve Costa (2008; 1992) tarafından

FFM kullanılarak yapılan araştırmalar yoluyla elde edilen bulgular neticesinde bireyin gelişimini ve işleyişini açıklamak için tasarlanmıştır. Büyük beşli kavramını, modelin yalnızca beş önemli özelliği olduğunu öne sürmesi nedeniyle yanıtıcı olabileceğini düşünmektedirler.

McCrae ve Costa, kişilik teorilerinin doğasını ele alarak Beş Faktörlü bir Kişilik Teorisi önerisinde bulundular. Kişilik teorisinin, insanların neye benzediğini ve nasıl davrandığını açıklayan bir yol olması gerektiğini savundular. Özellik teorisi, her ne kadar araştırmacıları genel düşünmeye yönlendirse insan kişiliğinde özelliklerden çok daha fazlası olduğuna inanmaktadır. (McCrae & Costa, 2003)

Kişilik özellikleri, bireysel farklılığı ifade eden değişkenlerdir. Özellikleri ve nasıl çalıştıklarını anlamak için, deneyim ve eylemin düzenlenmesini sağlayan kişiliğin kendisini tanımlamak gerekir. Bu nedenle, BFK ve Kişilik arasındaki farkı ortaya koymak adına bu dinamik psikolojik organizasyona kişilik sistemleri demek uygun olacaktır. Kişilik sistemi, BFK'nin tanımlarına karşılık gelen bileşenleri ve bu bileşenlerin birbiriyle nasıl ilişkili olduğunu gösteren dinamik süreçleri kapsar. Dolayısıyla BFK, kişiliğin üç merkezi bileşeni olduğu üzerinde durur. Beş kişilik faktörünü kapsayan *temel eğilimler*, bireyin çevresiyle etkileşimi sırasında gelişen, sonradan kazanılmış kişilik yapılarını kapsayan *karakteristik adaptasyonlar* ve karakteristik adaptasyonların oldukça uyumlu ve derinlemesine çalışılmış şekilleri olarak tabir edilen *kendilik kavramı* (McCrae ve Costa, 1999). Alışkanlık, beceri, tutum, roller ve ilişkileri kapsayan karakteristik uyarlamalar hem temel eğilimlerden hem de dış etkilerden etkilenir. Bireyin kalıcı psikolojik özünü yansıtmaları nedeniyle karakteristik ve bireyin sürekli değişen sosyal çevreye uyumuna yardımcı oldukları için de uyarlamadırlar (McCrae ve Costa, 1996). Temel eğilimler tutarlıdır, oysa karakteristik adaptasyonlar hem dramatik çevresel etkilerin bir sonucu olarak hem de yaşlanmayla ilişkili değişiklikler nedeniyle değişebilir (McCrae ve Costa, 2003).

Bu beş faktörün, kişiliğin temel boyutları olduğunu vurgulayan Costa ve McCrae (1990) kişiliği, normal ve anormal kişiliği farklılaştıran bir boyut olarak

değerlendirmeyiz. Kişilik bozukluğu olan bireyin bilinen kişilik özelliklerinden saptığını ifade eder. Onlara göre, dikkate alınması gereken nokta, bu sapmayı patolojik yapanın ne olduğudur. Wiggins and Pincus (1989), Sınırdaki kişilik bozukluğu ile pasif-agresif kişilik bozukluğunu nevrozizmle temsil edildiğini, bağımlı ve paranoid kişilik bozukluğunun yumuşak başlılıkla temsil edildiğini ifade etmektedir.

#### **2.1.2.4.1 Kişiliğin beş boyutu**

*Duygusal dengelilik* boyutunda bireyin “kişisel uyum sürekliliği” ve “duygusal kararlılık” düzeyine vurgu yapılmaktadır. Duygusal dengelilik boyutunda yüksek puan elde etmiş bireylerin gündelik stresörlere, duygusal sıkıntılara yüksek reaksiyon gösterme eğiliminde, kaygılı ve güvensiz hisseden, duyguları değişkenlik gösteren sürekli kendiyile uğraşan bireyler oldukları ifade edilmektedir (Cervone ve Pervin, 2016; Atak, 2013; Burger, 2016; İnanç ve Yerlikaya, 2017; Tatlılıoğlu, 2013 ).

Yüksek düzeyde nevrozizmli sahip insanlar, çevresel strese zayıf tepki verirler, sıradan durumları tehdit olarak yorumlarlar ve deneyimleyebilirler. Yüksek düzeyde nevrozizmli sahip insanlar çevresel strese zayıf tepki verirler, sıradan durumları tehdit olarak yorumlarlar ve küçük hayal kırıklıklarını umutsuzca bunaltıcı olarak deneyimleyebilirler (Widiger, 2009).

*Dışadönüklük* boyutu bireylerin aktif, girişken, sosyal, enerjik, farklı gruplara ve eğlenceli ortamlara katılmayı seven, rahatça arkadaş edinebilen, ani karar verebilen, utangaç olmayan bireyler olarak tanımlanmaktadır (Gosling ve arkadaşları, 2003; Costa ve McCrae, 1992).

*Yumuşak başlılık* boyutunda yüksek skor alan bireyler çabuk inanan, işbirlikçi, sempatik, cömert, saldırgan ya da soğuk olmayan, iyi huylu, yumuşak kalpli, uysal, hoşgörülü bireyler olarak tanımlanırlar (Jensen, 2016; Gosling, 2003).

*Sorumluluk* boyutu bireylerin güvenilir, zaman yönetimi olan, disiplinli, düzenli bireyler olduklarını vurgular (Cervone ve Pervin, 2016; Atak, 2013).

*Deneyime açıklık* boyutundan yüksek puan almış bireyler yenilikten hoşlanır, hem kendilerinin hem başkalarının duygularına oldukça duyarlıdırlar. Yeni

fikirlerle açıktırlar ve kimi zaman çevrede alışılmadık bireyler olarak tanımlanabilirler (Costa ve McCrae, 1992).

Nevrotikliği yüksek olan bireyler, korku, öfke, üzüntü ve utanç gibi çeşitli üzücü duygular yaşamaya eğilimlidir; bu duygusal tepkiler genellikle kişilerarası işlevselliği bozar. Bu, özellikle sınırda kişilik bozukluğu teşhisi konan bireyler gibi, nevrotiliklik boyutundan yüksek puan alan bireylerde görülür (akt. Costa ve McCrae, 2012). Bu bozukluğa sahip hastaların, başkalarına ilişkin algılarının gerçekçi olmadığı ve dramatik bir şekilde değişebileceği yoğun ancak istikrarsız ilişkilere sahip olduğunu belirtir (Köroğlu, 2014). FFM göre, nevrotiliklik düzeyi yüksek olan kişiler, kişilerarası sorunlara yatkın olmaktadır. Baskın sorunların doğası, dışadönüklük ve yumuşak başlılık düzeylerinin bir fonksiyonudur. Bu nedenle bağımlılıkla, yüksek yumuşak başlılık ve yüksek nevrotiliklik; kıskançlık ile düşük yumuşak başlılık ve yüksek nevrotiliklik ilişkilendirilebilir (Costa ve McCrae, 2012).

## **2.2 Psikopatoloji**

### **2.2.1 Tanımı**

Psikopatoloji, “bir ruh hastalığının durumu ve seyri ya da normal veya etkili davranış yapısından patolojik bir sapma” olarak tanımlanabilir (Budak, 2005).

Öztürk'e (2004) göre, kişinin tutarsız, aşırı, uygunsuz ve yetersiz davranış, duygu ve düşünceler göstermesi ruh sağlığının bozulduğuna işaret etmektedir. Ancak, bu tanım herkes için uygun olmayabilir, burada belirleyici olan bu tutarsızlık uygunsuzluk, aşırılık ve yetersizliğin sürekli ya da yineleyici olması, bireyin işlevselliğini (verimli çalışmasını) ve kişilerarası ilişkilerini bozması gerektirir.

Bu çalışmada psikopatolojiyi ölçmek adına SCL-90-R ölçüm aracı kullanılmıştır. Dolayısıyla, psikopatoloji SCL-90-R alt ölçekleri açısından detaylandırılmıştır.

### **2.2.2 Bedensel belirti bozukluğu (Somatizasyon)**

Bedensel bir kaynağı olmadığı halde bedensel belirtilerle kendini gösteren, kişinin günlük işlevselliğini bozan ve sıkıntıya yol açan bir ya da birden çok bedensel belirtinin eşlik ettiği ruhsal bozukluk olarak tanımlanabilir. Belirtiler, en az altı ay süren, kişinin belirtilerle ilgili sürekli bir zihinsel uğraşısının olduğu, yüksek düzeyde kaygı uyandıran bir dönemi kapsar. Belirtiler üzerine tıbbi bir açıklama olmaması tanı koymak için yeterli görülmez, kişinin belirtiler üzerine ciddi bir acı duyması da gerekmektedir (Koroğlu, 2016).

DSM-5 somatoform bozukluk tanımlarını Bedensel belirti bozuklukları ve ilişkili bozukluklar adı altında bir araya toplamaktadır. Kişinin işlevselliğinde belirgin bozulmaya yol açmaları ve strese bağlı bedensel yakınmaların hâkim olduğu ortak bir tabloyu paylaşırlar. Bedensel belirti bozukluğu için bilişsel, duygusal ve davranışsal faktörler birlikte değerlendirilmektedir. Bedensel belirtiler büyük oranda psikolojik stresle ya da psikopatolojiyle ilişkilendirilmektedir, ancak, kimi zaman sebebi anlaşılmeden kendiliğinden gelişebilmektedir. Bedensel belirti bozukluğu, tanı ölçütleri arasında, günlük hayatı önemli miktarda aksatan veya sıkıntı veren bir veya birden fazla bedensel belirti, bu belirtilerin önemiyle orantılı olmayan ve süreklilik gösteren düşünceler veya sağlıkla ya da belirtilerle alakalı sürekli yüksek oranda kaygı veya bu belirtilere veya sağlık kaygılarına aşırı zaman ve içsel güç harcama gibi belirtilerin altı aydan daha uzun bir süre belirgin olmasa da devam etmelidir (Yapıcı Eser ve Aslan, 2014).

### **2.2.3 Kaygı (anksiyete) bozukluğu**

Karamustafalıoğlu ve Yumrukçal'ın (2011) tanımıyla anksiyete “otonom belirtilerin eşlik ettiği, yaygın, hoş olmayan belirsiz bir olumsuzluk önsezisidir”. Kötü bir sonuç gelişeceği beklentisiyle bunalma, daralma, sıkıntı basması ve baş ağrısı, baş dönmesi, karın ağrısı, bulantı, terleme, çarpıntı gibi otonom belirtilerin eşlik ettiği genel bir üzüntü hali içinde olma durumu olarak değerlendirilir (Koroğlu, 2016). Hissedilen belirtiler kişiden kişiye değişiklik gösterebilir.



Beck ve Emery (2005) kitabında tarih öncesi atalarımızın uyum sağlayabildiği belirtilere bizlerin uyum sağlayamadığımızı ifade etmektedir. Bunun üzerine evrim ve genlerin ilişkisine değinmekte ve şunları söylemektedir;

“Kimi durumların önemini abartma konusundaki eğilimimiz, tehditler ile baş etme çabasında olan mekanizmalarımızın gerekli olduğundan daha çok harekete geçmesi ve işlevlerimizin yapılması gereken görevlerini yerine getiremez duruma gelmesinden kaynaklanır. Evrimin anksiyöz genleri gözettiği söylenmektedir. Bir belirsizlik durumunda tehlikeyi görmezden gelen *yanlış olumsuzluklar* yerine *yanlış olumluluklara* (yanlış alarm) sahip olmam daha iyidir”.

DSM 5 (2014) aşırı korku ve kaygı özellikleri taşıyan bozukluklarla ilişkili davranışsal bozuklukları kaygı bozuklukları altında değerlendirir. Korku ve kaygı arasındaki farka dikkat çekmektedir. Korkuyu gerçek bir olaya ya da bu olayın algısına verilen duygusal tepki olarak yorumlarken, kaygıyı gelecekte gerçekleşebilecek bir olayın beklentisi durumu olarak ifade eder. Kaygı bozuklukları kaygı ya da korku duyulan nesne ya da durumun türüne göre ayrılır. Gelişimsel dönemlere uygun olmayan dönemde gözlenmeleri ve süreklilik taşımaları nedeniyle geçici bir korku ya da kaygıdan ayrılırlar. DSM 5 kapsamında değerlendirilen kaygı bozuklukları altında “ayrılma kaygısı bozukluğu, seçici konuşmazlık, özgül fobi, toplumsal kaygı bozukluğu, panik bozukluğu, agorafobi ve yaygın kaygı bozukluğu” yer almaktadır.

Kaygı bozukluklarının oluş nedenleri arasında psikososyal faktörlerle genetik hassasiyetlerin etkileşimi gösterilmektedir. Son zamanlarda yapılan çalışmalar birtakım biyo-belirteçlerin kanıtlarını sunsa da, anksiyete bozukluğu riski taşıyan kişilerin belirlenmesine yardımcı olabilecek belirli biyobelirteçler henüz tanımlanmamıştır (Bandelow, Baldwin ve Wedekind, 2017; Bandelow, Baldwin ve Abelli, 2016) .

Anksiyete bozuklukları en yaygın psikiyatrik bozukluk olarak sayılmaktadır. Son yıllarda yapılan 12 aylık bir yaygınlık çalışmasında özgül fobi % 10,3 ile en yaygın anksiyete bozukluğu olarak anılmıştır. % 6,0'lık bir prevalansla agorafobili veya agorafobisiz seyreden panik bozukluğu ikinci en yaygın tür olmuştur. %2.7 ile toplumsal kaygı bozukluğu ve %2.2 ile de yaygın kaygı

bozukluğu diğer en yaygın kaygı bozuklukları olarak ölçülmüştür (Bandelow ve Michaelis, 2015).

#### **2.2.4 Fobi**

Fobi, kişiyi yaşanan durum karşısında etkisiz bırakan, abartılmış, özgül bir duruma karşılık hissedilen şiddetli korkuyu ifade etmektedir. Kişi aynı zamanda nesnenin yarattığı korku nedeniyle duyduğu anksiyete kaynaklı, korku uyandıran durumdan kaçınma isteği de duyar (Beck ve Emery, 2006). Anksiyete kaynağı belirsiz bir korku ve endişe hali olmakla birlikte bedende hissedilebilen bir duygudur. Süreğen hale gelmiş kalp çarpıntısı, terleme, titreme, huzursuzluk hissi, gastroentestinal belirtilerin eşlik ettiği, işlevselliği önemli ölçüde bozabilen bir duygu durumu olması halinde patolojik olarak değerlendirilir (Türkçapar, 2004; Hisli Şahin ve ark. 2011; Karamustafalıoğlu ve Yumrukçal, 2011).

DSM 5'e göre Fobi kaygı bozuklukları kapsamında değerlendirilmekte ve Özgül Fobi ile agorafobi olarak iki şekilde yer almaktadır. Özgül fobide "sınırları belirli nesnelere ya da durumlara" karşı "korku, kaçınma ya da kaygı" hâkimdir. Korkuya yol açan her neyse hemen her zaman bir korku, kaygı ya da kaçınma davranışı gelişmesine sebep olur. Korkulan şey karşısında sergilenen tepkiler "süreklilik" gösterir ve "gerçeklikle orantısız" ölçüdedir. Agorafobi durumunda ise gözlenen belirtiler arasında "toplu taşıma araçlarına binememe" "açık ya da kapalı alanlarda bulunamama" "sırada bekleyememe veya kalabalık ortamda bulunamama" "yalnız başına evin dışında bulunamama" gibi özellikler bulunmaktadır. Bu durumlar hemen her zaman benzer korku-kaygı tepkilerine yol açmaktadır.

İlişkisel olmayan model (nonassociative model) korkuların herhangi bir kritik öğrenme deneyimine ihtiyaç duyulmadan ortaya çıkabileceğini savunmaktadır. İlişkisel olmayan model, her türün gelişimlerinin bir parçası olan belirli korkulara sahip olduğu gözleminden kaynak almaktadır. Teori, bunların fobik uyaranla doğrudan veya dolaylı deneyim olmadan bile bireylerde meydana gelebileceğini varsaymaktadır (Coelho and Purkis, 2009; Croizer, Gillihan and Powers, 2011).

### 2.2.5 Yeğın depresyon bozukluğu

Türkçapar'a (2004) göre depresyon ve anksiyete bozuklukları belirtileri bakımından benzerlik göstermekle birlikte eş tanı olarak sıklıkla bir arada bulunurlar. Depresyonun başlıca özellikleri arasında en az iki hafta süreyle çökkün bir ruh hali, ilgi ve istekte önemli ölçüde azalma ve zevk yer almaktadır (Koroğlu, 2016).

Depresyon, kişide çeşitli duygusal, bilişsel, davranışsal ve fizyolojik değişikliklere yol açar. Duygusal olarak Yoğun üzgünlük, amaçsızlık ve değersizlik hissine sebep olurken, kötümserlik, suçluluk, negatif düşünceler, ilgi istek kaybı, intihar düşünceleri gibi bilişsel özellikler taşır. Bununla birlikte kişilerden kaçınma, üretkenlikte azalma, dış görünüme özen göstermeme, psikomotor yavaşlama gibi davranışsal ipuçları sunar. Fizyolojik belirtileri arasında iştah kaybı, kilo alma ya da kaybı, uyku sorunları ve cinsel isteksizlik gibi bir boyut taşır (Öztürk, 2004).

Depresyon dünya genelinde en yaygın görülen psikiyatrik bozukluklardan biridir (Andrade ve arkadaşları, 2010). Geçen yıllar depresyonun nedenlerine ilişkin çok sayıda yaklaşım ortaya koyar. Biyolojik yaklaşımdan sosyokültürel faktörlere kadar birçok değişken depresyonun nedenleri arasında yer almaktadır. Tüm bu faktörlerin etkileşimi depresyon üzerinde etkilidir.

Sue ve arkadaşları (2013) depresyonun etiolojisinde "çokluyol modeli" (multipath model) öne sürer. Bu modele göre biyolojik boyutta, genetik faktörler, beyindeki nörotransmitterlerde işlev bozukluğu, beyin yapısında farklılaşma, anormal kortizol seviyesi ve REM uyku bozukluğu yer almaktadır. Sosyokültürel boyutta düşük sosyoekonomik statü, kültürel farklılıklar, kadın cinsiyet rolleri yer almaktadır. Sosyal boyut stres ve sosyal destek yoksunluğunu içerir. Psikolojik boyutta ise yetersiz pekiştireç, negatif düşünce ve düşüncede özgül hatalar ile öğrenilmiş çaresizlik/atıf hataları bulunmaktadır. Sue ve arkadaşları bu dört boyutun depresyon üzerinde birlikte bir etki yarattıklarını öne sürmektedir.

Yapılan bir çalışmada tek ebeveynle yaşayan ergenler arasında depresyon oranları, iki ebeveynle de birlikte yaşamayan ergenlere kıyasla daha yüksektir.

Her iki cinsiyetten ergenlerin yaşam süreçlerindeki aksaklıkların depresyon riskini artırdığını göstermektedir. Aynı çalışma, depresyonun hareket, ebeveyn işsizliği, ebeveyn eğitimi ve aile yapısı gibi sosyodemografik değişkenlerle ilişkilerini tespit etmiştir (Kaltiala-Heino ve arkadaşları, 2001).

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) verilerine göre Ruh sağlığı bozuklukları ve depresyon, dünya çapında 400 milyon insanı etkilemektedir. Ruhsal bozukluklarının ciddi ekonomik sonuçlarına değinen DSÖ, Depresyonun maliyetini 2010'da en az 800 milyar ABD doları olarak gösterirken ve 2030'da bunun iki katından fazla artması bekleniyor (WHO, 2012; 2013).

### **2.2.6 Psikotik bozukluk ve paranoya (sanrılı bozukluk)**

Gerçeğin çarpıtıldığı bir ruhsal bozukluk olan psikotizm, sanrılar ve halüsinasyonların varlığında tanımlanır. Sosyal işlevselliği bozarak bireyin yaşamını uyumlu bir şekilde sürdürmesini engeller. Bireyin iç ve dış dünya algısının gerçeklikten çarpıtılmasına yol açar (Köroğlu, 2014; Leahy, 2004).

Kahlbaum (1863) (aktaran: Öztürk, 2004), paranoyayı “süreğen, mantıklı, düzenli sanrılarla belirli bir ruh hastalığı” olarak tanımlamıştır. Hastanın yaşamını büyük çoğunlukta sanrılarına göre uyarladığına vurgu yapan Öztürk, hastalığın “bir dizgeye uyan, iyi düzenlenmiş sanrılardan” oluştuğuna dikkati çekerken paranovaları olan bireyin kişiliğinde ağır bir yıkımın gözlenmediğini ifade eder (Öztürk, 2004).

Bir ay ya da daha uzun süren sanrılar olması halinde sanrılı bozukluk düşünülmektedir. İşlevsellik belirgin ölçüde bozulmamıştır. Erotomani, büyüklük, kıskançlık, kötülük, bedensel ve karma tür olarak alt sınıflara ayrılır (Köroğlu, 2014).

SCL-90-R ölçeğinde psikotizm ve paranoid düşünce (paranoid ideation) alt ölçekleri DSM-5'e göre şizofreni açılımı kapsamında ve psikozla giden diğer bozukluklar başlığı altında toplanmıştır.

### 2.2.7 Kişiler arası duyarlılık

Kişilerarası duyarlılık boyutu, bireyin kişiler arası ilişkilerinde yaşadığı duyarlılığa vurgu yapmaktadır. Bireyin kolayca incinebilme, kırılma duygusu hissetmesi diğerleri tarafından önemsenmediği duygusuna kolaylıkla kapıldığı, kendini diğer bireylerden aşağı gördüğü ve kendisine kötü davranıldığına dair inançlar taşıdığı bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır (Boyce ve arkadaşları, 1996).

Kişilerarası duyarlılık kavramı, başkalarının reddedilmesine, davranışlarına ve duygularına karşı aşırı ve abartılı duyarlılık göstermelerine, genellikle sosyal ilişkilerle meşgul olmaya, eleştiriye karşı artan duyarlılığa ve başkalarının beklentilerini karşılamak için davranışta değişikliklere neden olur. Kişinin çevresini doğru gözleme ve yorumlama ve uygun sosyal ve duygusal tepkiler sağlama becerisini içerir (Boyce, 1989).

Kişilerarası duyarlılık gibi olumsuz bilişsel eğilimler, zayıf psikolojik işlevlerle güçlü bir şekilde ilişkilendirilmiştir ve anksiyete bozukluklarının altında yatan bir özellik olarak tanımlanmaktadır (Urbán, Kun, Farkas ve diğerleri, 2014; Butler, Doherty ve Potter, 2007; Wilhelm, Boyce, Brownhill, 2004). Artan kişilerarası duyarlılık, düşük benlik saygısı ile eşleşerek zayıf sosyal ilişkilere yol açabilmektedir (McCabe, Blankstein ve Mills, 1999).

### 2.2.8 Düşmanlık

Düşmanlık, başkalarına yönelik bir dizi olumsuz tutum, inanç ve değerlendirmeye birlikte başkalarına zarar verme isteği veya başkalarına karşı öfke hissetme eğilimi olarak tanımlanmıştır (Smith, 1992). Düşmanlık, iki ila dört faktör arasında değişen çok boyutlu bir özelliktir. Genelde iki temel bileşenin üzerinde durulur bunlar; (1) sinizm (cynicism) diğer bir deyişle, başkalarının bencil kaygılar tarafından motive edildiği inancı ve (2) güvensizlik ya da diğer bir deyişle başkalarının kışkırtıcı ve incitici olacağına dair olan inanç. Başkalarının eylemlerini saldırgan niyet taşıdığı şeklinde yorumlama eğilimi ve başkalarıyla etkileşimden onlara meydan okuma, sorulardan kaçınma

ve kolayca rahatsız olma eğiliminin hâkim olduğu düşmanca bir tarza sahip olmayı içerir (Powell ve Williams, 2007).

Smith (2004), insan ve çevrenin yönlerini içeren, işlemsel bir düşmanlık görüşünü savundu. Düşmanlık ve sosyal destek birlikte düşünüldüğünde, üç farklı bileşen ortaya çıktığını savunur: (1) düşmanca olmayan ve sosyal olarak desteklenen yüksek sağlıklı bireyler, (2) oldukça düşmanca ve düşük sosyal olarak desteklenen itaatkâr bireyler ve (3) oldukça düşmanca ve yüksek sosyal olarak desteklenen saldırgan bireyler.

Düşmanlık genellikle bilişsel kişilik özelliğine atıfta bulunmasıyla öfke ve saldırganlıktan farklıdır (Powel ve Wiliiam,2007). Düşmanlık, yıkıma neden olmadan davranışsal saldırganlık unsurlarına sahip olan ve sosyal çatışmada harekete geçeneylemdir. Hem zarar hem de baskı, hem düşmanlık hem de saldırganlığın temel unsurlarıdır (Zillman, 1979).Düşmanlık, sinizm, şüphe ve güvensizlikle karakterize edilen başkalarının olumsuz değerlendirmesidir ve genellikle öfkeyle birlikte ortaya çıkar veya kızgın duygulara neden olur (Fabianson, denson, 2016.)

Buss (1961), düşmanlık ve saldırganlık kavramlarını bilişsel zihniyet bileşenlerinin analizinin prizmasıyla tanımlamaya çalıştı. Ona göre düşmanlık, sırasıyla duygusal ve davranışsal bileşenler olan öfke ve saldırganlıkla eşit temelde, zihniyetin yalnızca bilişsel bileşenine karşılık gelir. J.P. Chaplin (1982), düşmanlığı diğer insanlara zarar verme arzusuna sahip olma eğilimi veya diğer insanlarla ilişkili olarak öfkenin etkisine katlanma eğilimi olarak tanımlar. Düşmanlık, bu nedenle, kişisel bir özellik olarak anlaşılır. Düşmanlığın bu şekilde belirlenmesi, onu deneysel olarak oldukça kolay bir şekilde tanımlamaya izin verir, ancak ortaya çıkış mekanizmalarının açıklamasını ve diğer psikolojik kategorilerle iletişimini karmaşıktırır Aktaran: Ermakov ve arkadaşları, 2016).

### **2.2.9 Takıntı zorlantı bozukluğu (TZB) (obsesif - kompulsif bozukluk-OKB)**

DSM-5 tanısal ve sayımsal el kitabına göre Takıntı Zorlantı Bozuklukları (Obsesif – Kompulsif) ve İlişkili Bozukluklar olarak sınıflandırılan bozukluklar adı altında yer alan Takıntı- Zorlantı Bozukluğu psikopatolojik düzeyde belirti veren bir ruhsal bozukluktur. Takıntı ve zorlantı bozukluğu obsesif düşünceler ve kompulsif davranışlarla karakterizedir. Obsesyonlar, kendiliğinden gelen ve kontrol dışı tekrarlayan süreğen düşünceler, dürtüler ve düşlemlerdir. Kompulsiyonlar da, kişinin takıntıları doğrultusunda yapmaya mecbur hissettiği, ya da bir takım katı kurallara uygun davranma çabası olarak ortaya çıkan zorlayıcı davranışlar veya zihinsel uğraşılardır. DSM-5'in tanımına göre bu obsesyonlarla eşlik eden kompulsiyonların varlığı durumu TZB olarak tanımlanır. Birtakım takıntılı zorlantılı ve ilişkili bozukluklar kaygıyla eşleşerek kaygının tetiklediği tekrarlayan davranışlar veya zihinsel uğraşılardan bir arada bulunduğu bir tablo olarak karşımıza çıkar (Köroğlu, 2014).

Günümüz toplumlarında düşünmenin ve yapmanın gurur verici boyutlara ulaşmış olması, bunun haz verici özelliğinin çok daha karmaşık sonuçlar doğurabileceğini pek fazla düşünmemekteyiz. Düşünmenin ve yapmanın rasyonel sayılabilecek hissetme, duyumsama, yaratıcı sanatlarla uğraşmaktan hoşlanma gibi düşünsel uğraşılardan abartılı oranda bulunan kişiyi düşünmeye iten psikolojik etkenlerin varlığı durumunda kişinin obsesif kişilik yapısı taşıdığını söyleyebiliriz. Diğer bir yandan obsesif belirtiler taşıyan bir kişide kompulsiyonlar bulunmayabileceği gibi kompulsiyonları olan kimi kişilerde de obsesif özellikler olmayabilir (McWilliams,2016).

Freud'a göre "gereksiz düşüncelerle zihni dolu olan hasta aslında kendine yabancı olan dürtüleri hissetmektedir. Bu yüzden de karşı koyamadığı davranışlar yapmak zorunluluğu hisseder. Zihnindeki bu düşünceler (obsesyonlar) hastaya anlamsız ve saçma gelir (Aktaran:Topcuoğlu, 2003).

Yapılan çalışmaların geneline bakıldığında OKB'nin erkeklerde kadınlara göre daha erken yaşta (10 yaş) başladığına, kadınlarda ise 14 yaş dolaylarında

başladığına işaret etmektedir. Ayrıca da kadınlarda en yaygın obsesyonun mikrop kapma, erkeklerinse agresif ve cinsellikle ilgili obsesyonlar olduğu ifade edilmektedir. (Binbay ve Ark., 2013). Önceleri OKB'nin nadir karşılaşılan bir hastalık olduğuyla ilgili genel bir inanış hâkimdi. Ancak OKB aksine oldukça yaygın görülen bir bozukluktur (Bayraktar, 1997). ABD'nin son yıllarda yürüttüğü OKB epidemiyolojisine yönelik çalışmalar neticesinde OKB'nin 6 aylık gözlenebilirlik oranının % 1-2, hayat boyu gözlenebilirlik oranının % 2-3, olarak tespit edilmişken bazı kaynaklara göre ise %1.1, ve 12 aylık prevalansının % 1.2 olduğu tespit edilmiştir. Gerek hastaların semptomlarını kişilik özelliği olarak değerlendirmesi gerekse belirtilerini gizleme eğiliminde olmaları epidemiyolojide kesin veriler elde edilmesini kısıtlamaktadır. Türkiye'de yapılan çalışmalar büyük oranda sosyodemografik özelliklerle ilişkilidir veya araştırmaların üniversite öğrencileri gibi gruplarda yürütülmesinin topluma genelleme özelliğini düşürmektedir. (Bayraktar, 1997; Binbay,2013; Köroğlu, 2014).

### **2.2.10 Özsever (narsistik) kişilik bozukluğu**

Narsisizm kelimesi Yunan mitolojisindeki Narkissos'tan gelmektedir. Mitolojiye göre su perileri yakışıklı genç adam Narkissos'u arzulamaktadır ancak o onlara ilgi duymamaktadır. Bir gün su perilerinden biri olan Ekho, Narkissos'a aşık olur ancak Narkissos onu kaba bir şekilde reddeder. Ekho utançla kaçarken sesi dağlarda yankılanır. Bu duruma kızan Tanrılar Narkissos'u karşılığı olmayan aşk ile cezalandırır. Narkissos suda gördüğü yansımasına aşık olarak ona ulaşma çabasıyla o suda boğulur (Tura, 2005, Kealy ve Ogradniczuk, 2012). Havelock Ellis (1898), narsisizm kavramı ile Narkissos arasında bağlantı kurarak, narsisizmi kendilik oto-erotizme ilişkilendirip açıklamış ve narsisizm kavramını alan yazına katmıştır (aktaran. Eldoğan, 2015).

Stolorow ve Lanchman (1980), bu güne kadarki tanımları kapsayan bir narsisizm tanımıyla karşımıza çıkar. Tanıma göre "ruhsal etkinlik, kendilik temsilcisinin yapısal tutarlılığını, zamandaki sürekliliğini ve olumlu duygusal renklenmesini ayakta tutmaya yönelik olduğu kadar narsistiktir. Bir başka anlatımla kendilik temsilcisiyle narsisizm birbiriyle ilişkilidir. "Kendilik



temsilcisinin bütünlüğü, sürekliliği ve olumlu duygu yüküne yatırım olduğu zaman ruhsal etkinlik narsisistiktir". Bir başka deyişle bütüncül ayrıca tutarlı bir kendilik duygusuna sahip olma, süreç içinde kendilik de süreklilik göstermesi, benlik saygısı ile öz güvenin olumlu düzeyde korunması anlamına gelir (Tura, 2005).

Kohut'a göre narsisizm "içgüdüsel yatırımın hedefine (yani hedefin kişinin kendisi mi yoksa başkaları mı olduğuna) göre değil, içgüdüsel yatırımın doğasına ya da niteliğine göre tanımlanmaktadır" (Kohut, 1998).

DSM-5'e göre özsever kişilik bozukluğu "değişken ve kırılgan benlik saygısı, ilgi çekme ve onaylanma arayışıyla uyum sağlama girişimleri ve açık ya da örtük büyülenme" özellikleri taşır. Aynı zamanda "kimlik, kendini yönlendirme, duygudaşlık ve yakınlık kurma" alanlarında açıkça görülen özgül güçlükler bulunması ve "karşıtlık" -büyülenme, ilgi arayışı- alanında uyumu bozucu özgül birtakım özellikler görülür.

---

#### Önerilen DSM-5 Tanı Ölçütleri

---

**A.**Aşağıdaki dört alandan ikisinde ya da daha çoğunda, özgül bir takım güçlüklerle kendini gösteren, kişilik işlevselliğinde orta derecede ya da daha ağır bozulma:

---

1. **Kimlik:** kendini tanımlamak ve benlik saygısı algısını oturtmak için başkalarının görüşlerine aşırı değer verme; kendini göklere çıkarma ve yerin dibine sokma ile giden ya da bu uçlar arasında gidip gelen abartılı bir değer biçme; benlik algısındaki dalgalanmalara göre duyguları değiştir.
  2. **Kendini yönlendirme:** başkalarının onayına göre amaç belirleme; kendini olağanüstü olarak görebilmek için kişisel ölçüleri çok yüksektir ya da hakettiği düşüncesinden ötürü çok düşüktür; çoğu kez ne istediğinin ayırımında olmama
  3. **Duygudaşlık:** başkalarının duygularını ve gereksinmelerini tanıma ya da anlama yetisinin azlığı; başkalarının tepkilerine kendisi için önemliyse, aşırı ayak uydurma; kendisinin başkaları üzerindeki etkilerini büyümseme ya da küçümseme
  4. **Yakınlık kurma:** ilişkileri büyük ölçüde yüzeyseldir ve benlik saygısını oturtmak için ilişki kurulur; başkalarının yaşantılarına gerçek ilgi pek göstermezler ve kişisel çıkar gereksinimleri daha baskındır.
-

---

**B. aşağıdaki sağlıklı olmayan her iki kişilik özelliği:**

1. **Büyükleme (karşıtlığın bir yönü):** açık ya da örtük olarak hak ettiğini düşünme; benmerkezcilik; hiç tartışmasız başkalarından üstün olduğunu düşünme; başkalarını küçümseme
2. **İlgi arayışı (karşıtlığın bir yönü):** ilgi çekmek ve başkalarının ilgi odağı olmak için aşırı gürüşümlerde bulunma; beğenilme arayışında olma

---

(Akt. Köroğlu, 2014)

### 2.2.11 Sınırdaki kişilik bozukluğu (borderline kişilik bozukluğu)

DSM-5 tanı ölçütlerine göresınırdaki kişilik bozukluğu“ benlik algısı kişisel amaçlar, kişilerarası ilişkiler ve duygulanımlarda tutarsızlığa eşlik eden dürtüsellik, tehlikeyi göze alma ya da düşmancıl tutum” özelliklerini taşımaktadır.

---

Önerilen DSM-5 tanı ölçütleri

---

A. aşağıdaki dört alandan ikisinde ya da daha çoğunda, özgül birtakım güçlüklerle kendini gösteren, kişilik işlevselliğinde orta dereceded ya da daha ağır bozulma:

1. **Kimlik:** belirgin bir biçimde yetersiz, yeterince gelişmemiş ya da tutarsız benlik algısının yanı sıra çoğu zaman kendini aşırı eleştirme; süreğen boşluk duyguları; zorlanınca çözülme
2. **Kendini yönlendirme:** amaçlarda, tutkulara, değer yargılarında ya da iş tasarılarında tutarsızlık.
3. **Duygudaşlık:** başkalarının duygularını ve gereksinimlerini anlama yetersizliğinin yanı sıra kişilerarası aşırı duyarlılık (önemsenmemem ya da aşağılanmış olma duyguları yaşamaya yatkınlık); önyargılı olarak başkalarına olumsuz birtakım nitelikler yükleme ya da kırılabilirlikler.
4. **Yakınlık kurma:** güvensizlik, gereksinirlik ve gerçek ya da imgesel ayrılık gidilmeyle ilgili olarak sürekli bir kaygı duyma ile belirli, gergin, tutarsız ve çatışmalı yakın ilişkiler; yakın ilişkiler çoğu zaman, göklere çıkarma ve yerin dibine sokma uçlarında görülür, aşırı yakınlaşma ve uzaklaşma arasında gidip gelinir.

---

**B. en az birinin (5) dürtüsellik (6) tehlikeyi göze alma ya da düşmancıl tutum olduğu aşağıdaki sağlıklı olmayan yedi kişilik özelliğinin dördü ya da daha çoğu:**

---

- 
1. **Duygusal değişkenlik (olumsuz duygulanımsallık'ın bir yönü):** değişken duygusal yaşantılar ve sık duygudurum değişiklikler; yoğun ya da içinde bulunulan koşullarla orantısız, çok kolay ortaya çıkıveren duygular
  2. **Tedirginlik (olumsuz duygulanımsallık'ın bir yönü):** çoğu zaman kişilerarası zorlanmalardan kaynaklanan aşırı sinirlilik, gerginlik ya da panik duyguları; hoş olmayan geçmiş yaşantıların hoş olmayan etkileiyle ve gelecekte ortaya çıkabilecek olasılıklarla ilgili olarak kaygılanma, belirsizlikten korkma, belirsizlikten ötürü kaygılı beklentiler içinde olma ya da kötü sonuçlar doğacakmış gibi hissetme, dağılıp gideceği ya da denetimini yitireceği korkuları
  3. **Ayrılma güvensizliği (olumsuz duygulanımsallık'ın bir yönü):** kendisi için önemli kişilerce dışlanma ya da onlardan ayrılma korkularının yanısıra aşırı bağımlılık ve özerkliğini yitirme korkuları
  4. **Çökkünlük (olumsuz duygulanımsallık'ın bir yönü):** sıklıkla kendini çökkün, kötü yada çaresiz hissetme; bu gibi duygusal durumlardan kurtulmada güçlük çekme ; gelecekle ilgili kötümserlik genel bir utanç duyma; benlik değerinin düşük olduğu duyguları; kendini öldürme düşünceleri ve girişimleri
  5. **Dürtüsellik (sınırsızlık'ın bir yönü):** anlık uyaranlara anlık tepkiler verme; tasarlamadan ve sonuçlarını öngörmeden, birden eyleme geçme; tasarlamakta ya da tasarıları doğrultusunda ilerlemektedir güçlük çekme; duygusal bir sıkıntı yaşadığında bekleyememe ve kendine kötülüğü dokunan bir takım davranışlar sergileme.
  6. **Tehlikeyi göze alma (Sınırsızlık'ın bir yönü):** gereksiz yere ve sonuçlarını düşünmeksizin; tehlikeli kötü sonuçlar doğurabilecek ve kendine kötülüğü dokunabilecek eylemlerde bulunma; kişisel sınırlarından ötürü bir kaygı duymama ve kendini tehlikeye attığı gerçeğini yadsıma
  7. **Düşmancıl tutum (Karşıtlık'ın bir yönü):** sürekli ya da sık öfke duyguları; sıradan bir önemsenmeme ve aşağılanma karşısında kolay kızma ya da öfkelenme
- 

(Akt, Köroğlu, 2014)

Sınırdaki kişiliğin temel özellikleri, kişiler arası ilişkiler, kimlik duygusu, duygulanım alanlarında tutarsızlık ve dürtü kontrolünde zorluk yaşanmasıdır (Şahin, yayınlanmamış).

Gunderson'a göre, sınırdaki bozukluk tanısı almış kişide, birinci düzeyde nesne, destekleyicidir, hasta mutsuz, çökkün ve mazoşistiktir. İkinci de nesne

engelleycidir, hasta öfke, değersizleştirme ve manipülasyon savunmaları kullanılır. Üçüncü de ise, nesne yoktur; hasta telaşlı ve dürtüseldir, büyük olasılıkla psikoz gelişir (akt, Tura, 2005).

Kernberg (1999), sınır kişilik örgütlenmesi üzerine çalışırken beni, altyapıları ve işlevleri bütünleştiren bir genel yapı olarak değerlendirirken yapısal analiz türünü çalışır Ardından, içselleştirilmiş nesne ilişkilerinin sınır durumla ilgili olan kendine has yapısal türevlerini analiz etmeye odaklanır. Kernberg, sınır durum kavramını kendilikte tutarsızlık ve kimlik dağınıklığı olarak yorumlamaktadır (Kernberg,1999).

Chabert (2008), kavramları açıklarken sınır durum sözcüğü yerine sınır işleyiş demeyi tercih etmektedir. Chabert bunu sınır işleyişin oldukça belirlenmiş ve fazlasıyla karmaşık bir düzeneğe sahip olmasıyla ilişkilendirir. Sınır işleyişlerdeki temel sorunun “algı ve yansıtma” ile “iç ve dış diyalektiği” etrafında yer aldığını ve sadece psikotik içerikle açıklanamayacak olan arkaik ile ödipal süreçler arasındaki içiçe geçme ve karmaşıklıkla ilişkili olduğunu savunur. Sınır işleyişin nevrozla psikoz arasında kalan o ara yere yerleştirilmesinden rahatsızlık duyar.

Türkiye’de yapılan araştırmalar borderline bozukluğun yaygın olmadığını düşündürse de kliniğe başvuran hasta popülasyonunun hatırı sayılır bir oranını oluşturmaktadır. Sınırdaki kişilik bozukluğu görülme sıklığı %2 olarak tespit edilmiştir (Türkçapar ve Işık, 2000). Ayrıca kadınlarda erkeklerden daha sık görüldüğü tespit edilmiştir. Yabancı bir kaynağa göre sınır durum kişilik bozukluğunun yaşam boyu görülme sıklığı %6 ve üzeri olarak belirtiliyor. Bu hastaların %20’si başka ruh sağlığı problemleri nedeniyle hastaneye yatırılmaktadır. Yine aynı kaynağa göre, kadın ve erkekte görülme sıklığı aynıyken, kadınların tedavi arayışında bulunma sıklığı daha fazladır (Hall & Riedford, 2017). Hall ve Reidford’a (2017) göre geç ergenlik ya da erken yetişkinlik döneminde belirtilerin başlamasına rağmen tanı alma erken yetişkinlik dönemine kadar gecikmektedir.

### 2.3 Sözsüz iletişim

İletişim kavramı, İngilizce ve Fransızca yazılışları aynı ancak okunuşları farklı olan “communication” sözcüğünden gelmektedir. Komünikasyon sözcüğü Latince “communis” kavramından gelmektedir. Daha çok haberleşme anlamında kullanılan komünikasyon kavramı günümüzde yerini haberleşme veya bildirişim anlamını da taşıyan ve Türkçe kökenli olan “iletişim” kavramına bırakmıştır (Kaya, 2011; Baltaş, Z. ve Baltaş, A. 1998; Şahin & Aral, 2012).

İletişim, kişiler arası etkileşimin temelini oluşturur (Kayabaşı & Akcengiz, 2014). İletişim, kişiler arası büyük bir öneme sahip eylemler ağıdır (Çalışkan & Yeşil, 2005). İletişim sürecinde zaman zaman sözel zaman zaman da sözel olmayan yollar araç olarak kullanılır. Başkalarına yönelik bir “eylem”, başkalarıyla bir “etkileşim” veya karşılakilere yönelik bir “tepki” olabilir (Şahin & Aral, 2012).

İletişim en az iki insanın bilgi, duygu, düşünce ve yaşantılarını sözel ve sözel olmayan yollarla karşılıklı paylaştıkları, iletilmek istenen mesajın kodlanıp bir kanal vasıtasıyla bir kaynaktan (gönderici) diğer bir kaynağa aktarıldığı, alıcının mesajı alıp algılayarak göndericiye geribildirim verdiği psiko-sosyal bir süreçtir (Kaya,2011; Baltaş, Z. ve Baltaş A. 1998; Erkuş ve Günlü,2009).

Mehrabian'ın (1965) çalışmalarına göre iletilen mesajın yaklaşık %7'si sözel hisler, %38 ses tonuna ilişkin hisler ve %55 yüz ifadelerinin yol açtığı hisler olarak anılmaktadır. Bu nedenle iletilmek istenen mesajın doğru anlaşılabilmesi için sözlü ve sözsüz iletilerle ortamın birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir (Cangil, 2004).

İlk primatlar koklama duyularını kullanarak çevrelerindeki uyarınları algılamaya çalışırlardı ve gözlerini yeterince iyi kullanamazlardı. Daha sonra ilk insanlar çevreden gelen uyarınları anlamak için gözlerini kullanmayı ve tepki vermeyi öğrendiler (Kaşıkçı, 2005; Baltaş, Z.ve Baltaş, A., 1998). Beden dilleri vasıtasıyla insanlar duygu, düşünce ve isteklerini hatta iç dünyalarını karşı tarafa iletmeye çalıştılar (Baltaş, Z.ve Baltaş, A., 1998.). Ne zaman ki ilk

çağ insanları başka insanların da güçlerine ihtiyaç duymaya başladılar o zaman iletişim yeteneklerini geliştirmek durumunda kaldılar. İhtiyaçlarını karşılıklı olarak eşya alışverişiyle gidermeye başladıkları bu durum da beden dilinin ilk hareketlerinden biri olarak kabul edildi (Kaşıkçı, 2005). Dökmen (2005), sözsüz iletişimin “beden dili” olarak da adlandırıldığını ifade eder.

Kişilerarası iletişimde düşünceler sözlerle, duygular da beden diliyle aktarılır. Sözsüz iletişim, kişilerarası ve duygusal mesajları taşır, sözlü iletişime göre daha bir istem dışıdır, daha belirsizdir ve daha inandırıcıdır (Schmitz, 2012) ve çift anlamlıdır (Cüceloğlu, 2005). Çift anlamlılıkla anlatılmak istenen, çoğu zaman sözlü mesajımızla sözsüz mesajımızın farklı anlamları vurgulamasıdır (Cüceloğlu, 2005). Bu nedenle iletişimin doğru aktarılabilmesi için sözlü, sözsüz iletiler ve ortam birlikte bir etki yaratmaktadır. Diğer bir deyişle konuşma yoluyla sadece konuşmanın içeriği aktarılabilir, duygusal bilginin aktarılabilmesi için beden dilini kullanmaya ihtiyacımız vardır (Cangil, 2004).

Gamble(2013)'a göre sözsüz iletişimin işlevleri arasında

- Kelimeleri yalanlama
- Kelimelere vurgu yapma
- Kelime akışını düzenleme
- Kelimeleri tamamlama
- Kullanılan kelimelerin yerine geçme gibi iletişime katkı koyan bir takım özellikler yer alır.

Dökmen'e göre (2005) , sözsüz iletişimin iki işlevi vardır. Birincisi anlam iletmek, ikincisi ise, sözlü iletişimi desteklemek ve akıcılığına katkıda bulunmaktır. Schmitz (2012), Dökmen'in sözlerini destekler şekilde, sözsüz iletişimin anlam taşıdığını, iletişimin akıcılığını düzenlediğini, diğer bireyler üzerinde daha etkili olduğunu, ilişkileri etkilediğini ve bizim kimliğimizi ifade ettiğini vurgular.

### 2.3.1 Sözsüz iletişimin sınıfları

Sözsüz iletişim, “mimikleri, beden kullanımı/jestleri, giysileri, mekanın kullanımını ve araçları içerir”. Beden dili, iletişim esnasında bedenin ilettiği, gözle görülebilir sözsüz mesajlardır (Cangil, 2004). İzgören’e göre (2000), iletişim kurulurken ve kişiler arası sözsüz mesajları iletirken 3 kanal kullanılmaktadır. Bunlar söz, ses ve beden dilidir. Karşıdaki kişi üzerinde bu üç kanalla etki bıraktığımızı vurgulamaktadır.

Rosenbush sözsüz iletişimi *Sesli sözsüz iletişim (paralinguistik: sözsüz özellikli fonetik sinyaller)*, *Sessiz sözsüz iletişim (beden dili)* ve *Nesnel iletişim* (giyim, kuşam, saç şekli, v.b.) olarak 3’e ayırır. Sesli sözsüz iletişim konuşurken vurgulama, duraklama, konuşmanın hızı, ses tonu, gülmek, iç çekmek gibi konuşmadan ayrı olgular anlatılmak istenirken sessiz sözsüz iletişimle Jest, mimik, proksemik (mekan içi yakınlık, hareket), dokunma, koku alma yani Kinesik anlatılır (aktaran: Özbent, 2007)

Sözsüz iletişimle ilgili alan yazına bakıldığında yukarıda bahsedilen sınıflandırma elemanlarının genelde “sözsüz iletişimin unsurları” adı altında ele alındıkları görülmektedir. Başlıklar halinde toparlayacak olursak; kinesiks (beden hareketleri, jest ve mimikler), paralinguistik (ses tonu, vurgu, ...), proksemik (yakınlık, mesafe), taktil (haptiks, dokunma), giyim, renk ve süre olarak sıralayabiliriz (Gamble, 2013).

#### 2.3.1.1 Kinesiks

Beden Diliyle ilgili yapılan araştırmalar ve yazılan yazılar “Kinesiks” bilimin alanına girer (Fast, 1999). Birdwhistell tarafından geliştirilen bu alan mimik, jest ve beden dilini içeren sözsüz iletişimi araştırır (Özbent, 2007). İletişimin en önemli kısmını sözsüz iletişimin oluşturduğundan bahsetmiştik. Yapılan araştırmalardan birine göre iletişim sırasında beden % 55, ses %38, sözcük%7 oranında etkilidir (Mehrabian, 1971). Ken Cooper’ın araştırmasında Bedenin % 60, sesin % 30, Sözcüklerin ise % 10 etkili olduğu saptanmış. (akt, Yazıcı, 2011) Kinesik bilimin kurucusu Birdwhistel’in araştırma sonuçlarına göre de

iletişim esnasında % 35 sözel, % 65 da sözsüz iletişim kullanılmaktadır. (Akt, Habacı ve ark, 2013). Rosip ve Hall araştırmalarında kadınların erkeklere göre beden diliyle ilişkili daha çok ipucu (cues) bilgisine sahip olduklarını, beden diliyle ilgili ipuçlarını daha kolay kodlayıp çözümleyebildiklerini tespit etmişlerdir (Rosip & Hall, 2004).

Ekman (2007), yüz ve beden hareketlerini beş sınıfa ayırır.

1. Sembolik hareketler: sembolik hareketler sözel iletişimin yerine kullanılır ve kültürel özellikler taşır.
2. Tanımlayıcı hareketler: sözlü iletişimle birlikte kullanılırlar ve söylemek istenileni açıkça anlaşılabilir kılma amacı taşırlar.
3. Duyguyu açığa vuran hareketler: bunlar daha çok duyguyu yansıtan yüz ifadeleridir.
4. Geçiş hareketleri: yüz yüze konuşmayı sürdürmek için kullanılırlar.
5. Uyarlanabilir hareketler: el, ayak sallama gibi hareketleri içerir.

#### *a. Beden duruşu*

Genel olarak dört tür beden duruşu vardır: oturma, durma, çömelme ve uzanma. Beden duruşu beş şekilde sözel iletişimi destekler ve etkisini artırır. Sözlü ifadelerin etkisini artırmak ve vurguları belirtmek, gösteri becerisini geliştirmek, dinleyiciden geri bildirim almayı sağlamak ve dikkatin sürüp sürmediğiyle ilgili bilgi vermek (Yazıcı, 2011, Schmitz, 2012).

İnsanın otururken vücudunun üst kısmını nasıl kullandığı bize o kişinin iç dünyasıyla ilgili ipuçları verir. Dik oturmak canlılık ve hayat enerjisi anlamına gelir. Yine dik bir duruş içinde aynı anlama gelir. Bunun tersi olarak çökük bir oturuş da azalmış hayat enerjisi ve çekingenlik ifadesidir. Yandaki kişiye doğru eğilen beden yakınlık ifadesiyken diğer bir kişiye ters yönde eğilmek uzaklık ifade eder (Baltaşlar, 1998).

Ellerin bele bağlayıp dirseklerimizi dışa doğru konumlandığımız duruş daha büyük görünme ve kendini ortaya koymanın bir ifadesidir (Schmitz, 2012). Kendini ortaya koyma özelliği baskın olan kişiler daha rahat ve açıktır. Kendini ortaya koyma becerisi zayıf kişiler ise katı bir duruş, gergin jestler kullanır uzun



sürekli göz kontağından kaçınır ve omuzlarını çökertip korumacı ve korunmacı bir beden duruşu takınır (Gamble, 2013).

*b. Yüz ifadeleri ve göz hareketleri*

Kinesiks alanı içinde yer alsa da göz kontağı alanında yapılan araştırmalar “okuleksis” adıyla anılır. Göz kontağı iletişim içinde birçok fonksiyona hizmet eder. Bunlardan bazıları etkileşimi düzenlemek, bilgi taşımak, kişilerarası bağlantıları kurmaktır (Schmitz, 2012).

Yüz duyguların birincil iletişimi, ifade aracıdır. Birinin yüz ifadelerine bakarak ona uygun davranıp davranmadığımızla ilgili ipuçları elde edebiliriz (Gamble, 2013).

*c. Baş*

Oldukça sık kullanılan bir harekettir, çoğunlukla onayla ve reddetme anlamı taşır (Habacı ve ark.). Baş genellikle aşağı yukarı ve sağa sola hareket ettiririz. Baş hareketlerini yatay ve dikey eksen üzerinden değerlendirecek olursak, dikey eksen üzerinde yukarı doğru yapılan hareketler karşı ve üstünlük anlamı taşırken dikey eksen üzerinde aşağıya doğru hareket ettirilen baş boyun eğme, uysallık, çekingenlik, kabullenici olma durumunu ifade eder. Yatay eksen üzerinde yapılan bir baş hareketi iletişim kurulan kişiye dönükse anlaşma, ters yöne döndürülürse anlaşmazlık anlamı taşır (Baltaş, Z.ve Baltaş, A., 1998; Cooper, 1987).

*d. Jest ve mimikler*

Jest ve mimiklerimiz, duygu ve düşüncelerimizi destekleyip somutlaştırır(Baltaşlar, 1998). Diğer bir yandan istem dışı, kendiliğinden gelen, refleks olarak ortaya çıkan esneme, hapşırma gibi bir takım hareketler de ikincil jestleri oluşturur. Jest ve mimikler, görsel açıklık sağlayarak iletişim içeriğinin anlaşılabilmesine yardımcı olur (Ambady ve Rosenthal, 1998).

Birçok jest türü vardır. *Amblemler*: kendi başlarına kullanıldıklarında da anlam ifade eden el sallama, el kaldırma, parmakla işaret etme gibi hareketleri kapsar. *Tasvir ediciler*: sözlü ifadeyi desteklemek ve açıklığa kavuşturmak için

kullanılan hareketlerdir. Örneğin, yön gösterme. *Göstergeler*: Duygusal durumları istem dışı olarak yansıtan hareketler. Gülme, Ağlama gibi. *Düzenleyiciler*: iletişimi daha etkili kılabilmek için isteyerek kullanılan baş sallama, rahat tavır sergileme gibi durumlar. *Uyarlayıcılar*: İletişim esnasında saçla oynama, burun kaşıma gibi sinirliliğin ifadesi olarak yorumlanabilen hareketlerin istem dışı kullanılması (Erdoğan, 2011; Gamble, 2013).

### 2.3.1.2 Paralinguistik

Ses tonu, sesin hızı ya da yavaşlığı, sesin yüksekliği, vurgulamalar, sözlü olmayan sesler (fonetik) ve telafuz iletişim süreci üzerinde etkilidir (Yazıcı, 2011; Erdoğan, 2011). Paralinguistik alanda yapılan çalışmalar “vokaliks” (vocalics) denir.

### 2.3.1.3 Proksemik (Yakınlık)

Yakınlık, iletişim halindeki iki kişinin arasındaki mesafe olarak tanımlanır (Özüorçun, 2013). Yakınlık kültürden kültüre değişebildiği gibi kişiden kişiye de değişiklik gösterebilir (Fast, 1999; Cüceloğlu, 1979). İnsanlarla aramıza koyduğumuz mesafe onlara yönelik duygularımız ile alakalıdır. Bu mesafeye Cooper (1987) “egemenlik alanı” ismini vermektedir. Hall, insanların kendilerine özgü bir alana gereksinimi olduğunu ve bu alan içinde herkesin farklı yakınlık/uzaklık kavramlarına sahip olduğunu öne sürmüştür (Fast, 1999). Hall, bu alana proksemik mesafe adını vermiştir. Hall ve Cooper bu alanı dörde ayırır.

#### a. Mahrem alan:

30- 35 cm kadar olan alanımızı kapsar. Bu alana dahil edilen bireyler yakın ilişki içerisinde olunan aile üyeleri ve samimi arkadaşlardır. Kişiler arasında duygusal bağ kurulmuştur ve güven vardır. Bu alanda fiziksel temas normal karşılanır.

#### b. Kişisel alan:

40-80 cm arası alanı kapsar. Mahrem alana göre daha mesafeli ve daha az samimi ilişkiler söz konusudur. Bu mesafeden bir diğer kişiyle el sıkışılabilir,

mahrem alana göre daha mesafeli ilişkileri kapsar. Yine de insanlar ilişkilerinde rahat ve resmi olmayan tutumlar sergilerler.

*c. Sosyal alan:*

80 cm ile 2 metreye kadar değişen alanı kapsar. Fiziksel etkileşimden uzak, yabancılarla veya büyük gruplarla olan iletişimi ifade eder.

*d. Genel alan:*

2 metreden başlayan ilişki kurmaya çalışmayan, birbirine yabancı insanların bir arada bulunduğu halka açık ortamlarda ortaya çıkan ilişki durumudur (Cooper, 1987; Yazıcı, 2011; Schmitz, 2012; Gamble, 2013).

#### **2.3.1.4 Taktil (dokunma-haptik)**

İnsanlar iletişim esnasında duygusal paylaşımına ve ilişkinin yapısına göre birbirine dokunabilir. Dokunma, duyguların aktarılmasında bir araç olarak kullanılır. Doktor hasta ilişkisi gibi profesyonel ilişkiler dâhilinde de dokunma söz konusu olabilir (Schmitz, 2012; Erdoğan, 2011).

#### **2.3.1.5 Giyim**

Etkileşimlerimizde ilk izlenim önemlidir. Giyimimiz kullandığımız takılar gibi dış görünümümüz diğerlerinde bizimle ilgili fikir verir. (Gamble, 2013)

#### **2.3.1.6 Renk**

Renkler diğerlerine bizden bahseder. Etrafımızdaki renkler ve giyim kuşamımızda kullandığımız renkler hem fiziksel hem de duygusal olarak bizi etkiler. Yapılan bir araştırmada, saf kırmızı renge uzun süre maruz kalan kişide kan basıncı yükselir, kalp atışları artar ve sinirlilik oluşur. Bunun tersine, koyu mavi renge maruz kalan kişide sakinleşme belirtileri görülür, kan basıncı, tansiyonu düşer kalp atışları düzene girer (Gamble, 2013).

### 2.3.1.7 Süre

İletişim sırasında zamanı nasıl kullandığımızla ilgilidir. Kimimiz zamanla aşırı meşgulken, kimimiz zamanı çarçur eder. Kimimiz geceleri iyi işler başarırken, kimimiz sabahları daha etkindir. Zamanı iyi kullanamama, zamanla ilgili yanlış anlaşmalar, yanlış zaman ayarlamaları iletişim ve ilişki problemlerine yol açar.

### 2.3.2 Sözsüz İvedi Yakınlık (SİY)

Beden dilinin ivediliği olarak karşımıza çıkan “Sözsüz İvedi Yakınlık” kavramı, Mehrabian’ın dilbilimsel iletişim alanında yaptığı çalışmalarla ortaya çıktığından söz etmiştik. Daha önceleri sözlü ivedilik alanında çalışmalar yapan kuramcı sözsüz ivediliğin sözlü ivediliğe kıyasla duyguların aktarılmasında daha etkili olduğu izlenimini edinmiş ve çalışmalarını Sözsüz İvedi Yakınlık alanına yani beden dili üzerine yoğunlaştırmıştır. Mehrabian, ivedi yakınlığı; “iletişim kurduğumuz kişiyle yakınlığı artırmak için kullanılan etkileşim stratejisi” olarak tanımlar (aktaran: Baringer ve McCroskey, 2000). Bireyin neyi söylediğinden çok nasıl söylediğinin önemi üzerinde durur. Konuşurken kullandığımız jest ve mimiklerin iletilmek istenen mesajın anlamını etkilediğini vurgulamaktadır (Mehrabian, 1965). İvedi yakınlık, fiziksel ya da psikolojik olarak kurulan yakınlık algısı olarak kullanılır (Richmond,2002). Sınıf ortamında yapılan bir çalışmada görülüyor ki, etkili sözlü ve sözsüz ivedi yakınlık davranışlarını kullanırsak öğrencilerde, ivedilik (yakınlık) algısı artar, öğrenci kendini öğretmene daha yakın hisseder (Richmond, 2002).

İvedi Yakınlık prensibine göre “insanlar hoşlandıkları kişi ve şeylere doğru bir çekim hisseder, onları tercih eder veya değerlendirmeye alır; buna karşın hoşlanmadıkları şeylerden kaçınma, uzak durma ya da bu şeyleri tercih etmeme eğilimi içinde olurlar”. Bu görüş “hoşlanma nedenli ivedi yakınlık” olarak adlandırılır. İçsel etkiler ivedi davranışlara yol açar. Araştırmacıların ilgisini çeken de; insanlar arasındaki iletişim sırasındaki ivedilik etkisi olmuştur (Richmond ve Ark., 2003).

Santili ve Miller'e (2011) göre, sözsüz ivedi yakınlık, iletişim esnasında doğan göz kontağı kurmayı, gülümsemeyi, doğrudan beden duruşunu, yakın mesafeyi, mimikleri, sesli çekimleri ve fiziksel kontak kurmayı kapsar. Bu davranış kalıpları duyuşal uyarınları artırır ve insanlar arası psikolojik mesafeyi azaltır.

Dittman (1962), (alnt: Mehrabian, 1965), diyor ki, hastaların üç beden alanının hareketlerinin sıklığı, hastanın beş tane duygudurumunu ayırabilir. Ayrıca, farklı duygudurımların, bedenin bu üç alanındaki, anlamlı olarak farklı sıklıktaki hareketlerle bağlantılıdır.

Mehrabian sözsüz ivedi yakınlık konusunda şunları söyler:

“Sözsüz iletişim konusundaki çalışmalarıma başladığımda, her biri özel bir önemi olan ve muhtemelen farklı bağlamlarda farklı bir önemi olan bedensel ve vokal çeşitliliği beni çok etkiledi. 1960'larda yapılan tipik çalışmalar, bu ipuçlarının çok azına odaklanmaya meyilliydi ve her bir ipucunun önemini, belirli bir araştırmacıya uygun olan, keyfi olarak seçilmiş kavramların önemini detaylandırmaya çalıştı. Bu nedenle, mevcut bulguların tutarlı bir çerçevede bütünleşmesi son derece zordu. Sözsüz iletişim kavramsallaştırması güç çok sayıda sembol içerir.” (Mehrabian, 1972).

### 2.3.3 Sözsüz İvedi Yakınlık Kavramının Tarihçesi

Mehrabian'ın sözlü (dilbilimsel) çalışmalarından doğan sözsüz ivedi yakınlık kavramı araştırmacıların dikkatini çekse ve onları bu alanda çalışmaya yönlendirse de hiçbirini Mehrabian'ın izinden gitmeye ikna edememiştir. Araştırmacılar daha çok ivedi iletişimin diğerleri üzerindeki etkisine odaklanmışlardır. Temel prensip olarak Mehrabian'ı benimseyen araştırmacılardan McCroskey ve Richmond “hoşlanma nedenli ivedi yakınlık” prensibini farklı yorumlamışlardır. İletişim davranışının psikolojik etkilerinden çok iletişim davranışının sonuçları üzerine eğilmişler ve bunu “ivedi yakınlık nedenli hoşlanma prensibi” olarak adlandırmışlardır. Bu ivedi iletişim prensibi, “daha fazla iletişimciler ivedi davranışları kullanır, daha çok diğerleri hoşlanır, fazlasıyla değerlendirir, tercih eder; iletişimciler daha az ivedi davranış kullanırsa, diğerleri hoşlanmayacak, tercih etmeyecek ve değerlendirmeye almayacaklardır” hipotezini savunmaktadır. Bu iki prensip temelde karşılıklı

nedensellik ilkesini kullanır. (Richmond ve arkadaşları, 2003; Mehrabian, 1965)

Mehrabian'ın bu erken çalışmaları, Gorham'ı (1988), sözlü iletişimi ölçmeye yöneltmiştir. Burda Gorham, "insanlar ne çeşit şeyler söyler" kısmını merkez almış ve öğretmenlerin öğrencilere neler söylediğini araştırmak istemiştir. Araştırma beklenildiği şekilde sonuçlanmamıştır.

Mottet ve Richmond (1997), sözlü ivedilik üzerine çalışma girişiminde bulunan diğer isimler oldular. Ancak onların çalışmaları da beklenildiği şekilde sonuçlanmamıştır.

İvediliğin Davranışsal Göstergeleri ölçeği diğer ölçeklerle örtüştüğünden büyük bir kullanım alanına erişmiştir. Daha sonraları Gorham ve Zakahi (1990) 14 maddelik geçerliliği oldukça yüksek bulunan "Sözsüz İvedilik Ölçümünü" (Measure) oluşturmuşlardır. Bu ölçek günümüze dek kullanılagelmiştir.

Bunlardan yola çıkarak son olarak Richmond, McCroskey ve Johnson 2003 yılında "Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği"ni oluşturmuşlardır.

## **2.4 Kişilik özellikleri, psikopatoloji ve SiY ile ilgili yapılan çalışmalar**

### **2.4.1 Kişilik özellikleri ve psikopatoloji**

Son on yılın çalışmaları incelendiğinde kişilik özellikleriyle psikopatolojinin doğrudan ilişkisine odaklanan çok sayıda çalışma olmadığı dikkati çekmektedir.

Türk yapmış olduğu çalışmada (2016), dışadönüklük, nevrozizm (duygusal dengelilik) ve sorumlulukkişilik özelliği puanlarının depresyon üzerindeki değişimin %11"ini, nevrozizm puanlarının anksiyete üzerindeki değişimin %2"sini, dışadönüklük, nevrozizm ve sorumluluk puanlarının depresyon üzerindeki değişimin %11"ni, nevrozizm ve uyumluluk (yumuşak başlılık) puanlarının ise düşmanlık üzerindeki değişimin %8"ini açıkladığını tespit etmiştir. Bilen çalışmasında (2019) nevrozik kişilik özelliği ve öfkelitarzın

depresyon ve anksiyete üzerinde birlikte bir yordayıcı etki oluşturduklarını tespit etmiştir.

Yapılan bir diğer çalışmada duygusal dengelilik, dışadönüklük, yumuşak başlılık, sorumluluk boyutlarının psikopatoloji üzerinde anlamlı doğrudan bir etkisi olduğu sonucuna varılmıştır (Tamcan, 2019). Bir diğer çalışma, dışadönüklük kişilik özelliği ile psikopatolojik belirtiler arasında “yatıştırılmanın” aracı rolü üstlendiği tespit edilmiştir (Gökdağ ve Naldöken, 2020).

Beş faktör kişilik özellikleri, stresle başa çıkma ve depresyon arasındaki ilişkilerin incelendiği bir çalışmada depresyon düzeyi ile duygusal dengelilik arasında orta düzeyde ve pozitif ilişki olduğu tespit edilirken, dışadönüklük ile depresyon arasında orta düzeyde ve negatif, deneyime açıklıkla depresyon arasında düşük düzeyde ve negatif, yumuşak başlılıkla depresyon arasında düşük düzeyde ve negatif ilişki olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca, kişilik özelliklerinin depresyon üzerinde yordayıcı etkisi olduğu ifade edilmektedir (Sarıcı Bulut, 2017).

Psikolojik sağlıkla kişilik özelliklerinin incelendiği bir çalışmada deneyime açıklık, dışadönüklük, yumuşak başlılık ve sorumluluk kişilik özellikleriyle psikolojik sağlık arasında olumlu yönde ilişki saptanırken duygusal dengelilik özelliğiyle psikolojik sağlık arasında negatif yönde ilişki olduğu tespit edilmiştir (Çabuk, 2015).

Akdur ve Batıgün'ün (2017) çalışma sonuçlarına göre nevrozite tek başına psikolojik belirtilerdeki varyansın %16'sını açıklamaktadır. Buna özdenetim değişkeni de eklendiğinde, ikisi beraber toplam varyansın %17'sini açıklamaktadır. Çalışmanın geneline bakıldığında ketleyici tarz, duygusal dengelilik, saldırgan mizah, kendini yıkıcı mizah, sorumluluk, katılımcı mizahın psikolojik belirtileri yordamaktadır.

15-18 yaş arası 300 ergen katılımcı ile yapılan çalışmada beden imgesi, kişilik özellikleri ve sosyal kaygı arasında anlamlı düzeyde ve karşılıklı bir ilişki

olduğu tespit edilmiştir. Sosyal kaygı ve beden imgesi arasında kişilik özelliklerinin, biçimlendirici bir etkisi olduğu söylenebilir (Güney, 2018).

Kotov ve arkadaşları (2010), beş faktör kişilik özelliklerinin anksiyete, depresyon ve madde kullanım bozuklukları ile yüksek oranda ilişkili olduğu sonucuna vardılar. Geniş topluluk örneklemelerini kullanan çalışmaların, yüksek nevrotiklik / olumsuz duygusallık düzeylerinin, ilk yaşam boyu majör depresif bozukluk epizodunun başlangıcını öngördüğünü bildirmiştir (Kotov ve arkadaşları, 2010).

Kişilik özellikleri ve psikopatolojinin çalışıldığı çok sayıda araştırmada en güçlü ilişkiye Psikopatoloji ile duygusal dengelilik boyutunda rastlanılmıştır (Bagby vd, 2017; Klein vd, 2011; Kotov vd, 2010; Tackett, Quilty, Sellbom, Rector ve Bagby, 2008, Brown, 2007; Hettema, Neale, Myers, Prescott ve Kendler, 2006; Özer ve Benet-Martinez, 2006). Yakın zamanda yürütülen çalışmalar, duygusal dengelilik boyutunun genelleştirilmiş anksiyete bozukluğu, sosyal fobi ve özgül fobinin ilk başlangıcını öngördüğünü göstermiştir (Goldstein, Kotov, Perlman, Watson ve Klein, 2018; Jeronimus vd, 2016).

Bagby vd. (2017) duygusal dengelilik boyutunun, anksiyete, ruh hali, yeme, somatik semptom ve madde kullanım bozuklukları dahil olmak üzere çok sayıda psikopatoloji biçimiyle ilişkilendirmektedir. Clark'a (2005) göre, duygusal dengelilik zihinsel ve tıbbi problemlerle çok yönlü birlişki içerisindedir. Duygusal dengeliliğin ilgili bozuklukların gelişimi için bir savunmasızlık yarattığı savunulmaktadır (Tackett & Lahey, 2017; Widiger, 2009)

#### **2.4.2 Kişilik özellikleri ve SİY**

Türk kültüründe kişilik özellikleri ve sözsüz ivedi yakınlık arasındaki ilişkileri inceleyen çok az kaynak olduğu göze çarpmaktadır. Çalışmalar daha çok iletişim becerileri alanında toplanmaktadır.



Polislerle yapılan bir çalışmada, katılımcıların iletişim becerileri ile yumuşak başlılık, sorumluluk, deneyime açıklık ve dışadönüklük kişilik özellikleri arasında olumlu yönde ve anlamlı düzeyde ilişki tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra, duygusal dengelilik ile iletişim becerilerinin negatif yönde ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır (Yiğit ve Engin, 2012a). Yine Yiğit ve Engin (2012b) tarafından yürütülen bir çalışmada özel güvenlik görevlileriyle çalışılmış ve araştırma sonucunda iletişim becerilerinin bir boyutu olan duygusal beceriler boyutu ile duygusal dengelilik boyutu arasında negatif ve anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışmada da dışadönüklük özelliği ve iletişim becerileri arasında pozitif ve yüksek, yumuşak başlılık, deneyime açıklık ve sorumluluk özellikleriyle pozitif ve zayıf ilişkiler tespit edilirken duygusal dengelilik ile iletişim becerileri arasında negatif ilişkili bulunmuştur (Toy, 2007).

Owen ve Çelik (2018) tarafından yürütülen yetişkinlerin ve iletişim becerilerini konu alan çalışmada cinsiyet değişkeni araştırılmış ve İBÖ'nün toplam puanına ve sözel olmayan iletişim, etkin dinleme ve iletişim ilkelerine uyma boyutlarına ilişkin bulgular kadın katılımcılarda erkeklere oranla anlamlı düzeyde farklı bulunmuştur. Yine aynı çalışmada iletişim becerilerinin kişilik özellikleri tarafından yordanıp yordanmadığını belirlemek amacıyla çoklu regresyon analizi yapılmış ve dışadönüklük boyutunun kendini ifade etme ve temel beceriler boyutunun % 8.8'inde ilişki kurmaya ve sürdürmeye isteklilik boyutunu %19,3'ünde görülen varyansı açıkladığı saptanmıştır. Özdenetim boyutunun iletişime özen boyutunun % 9.3'ünü açıkladığı görülmektedir. Ayrıca özdenetim ve dışadönüklük boyutları birlikte sözel olmayan iletişim ve etkin dinleme boyutlarının % 4.6'sı ve % 8.6'sını açıklamaktadır. İletişim ilkeleri boyutu ise duygusal dengelilik boyutu tarafından yordanmaktadır.

Malezya'da stajyer öğretmenlerle yapılan bir çalışmada, baskın kişilik özellikleri olarak yumuşak başlılık, deneyime açıklık ve duygusal dengelilik (nevrotizm) özellikleri tespit edilmiştir. Bu baskın kişilik özellikleri ile sözsüz iletişim kullanımının anlamlı derecede ilişkili olduğu bulunmuştur. Bu durumda

çalışmaya katılan stajyer öğretmenlerin kişilik özellikleri ile sözsüz iletişimleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu söylenebilir. Birlikte, deneyime açıklık ve yumuşak başlılık özellikleri yanıt verenlerin % 70'inin baskın özelliği olarak bulundu. Duygusal dengelilik boyutuyla birlikte yanıt verenlerin % 83'ü sözel olmayan iletişimi önemli ölçüde kullanabilme kategorisine girmektedir. Dolayısıyla sözsüz iletişimin stajyer öğretmenler tarafından uygun şekilde kullanıldığını söylemek güvenlidir (Sitra ve Abdullah, 2017).

Diğer bir araştırmaya göre duygusal dengelilik boyutundan yüksek puan alan bireylerin konuşma sırasında gözlerinin içine bakılması halinde genellikle başka tarafa baktıklarını belirtmektedir. Dışadönüklük ölçeğinde yüksek puan alan bireylerin, göz kontağı kurmayı ve yakın durmayı sevdiklerini de ifade etmektedir. Ayrıca, yüz yüze iletişim kurmayı tercih ettikleri belirtilmektedir. Deneyime açıklık ölçeğinden yüksek puan alan bireyler de yüz yüze iletişim kurmayı tercih etmektedir. Yumuşak başlılık boyutundan yüksek puan alan bireyler, dolaylı bir şekilde iletişim kurma eğiliminde oldukları bulunmuştur (Jensen, 2016).

### **2.4.3 SİY ve psikopatoloji**

Sözsüz iletişim çalışmaları psikopatolojide hastaların sözel olmayan sosyo-duygusal uyarıları çözme becerisine (kod çözme çalışmaları) ve ayrıca hastaların çevrede duygu ve niyetlerini ifade etme becerilerine odaklanmıştır (kodlama çalışmaları). Kod çözme çalışmalarında genellikle şizofreni, fobik ve depresif hasta gruplarının duygusal uyarıları (duyguların yüz ifadeleri) tanıma yeteneğine odaklanan çalışmalar yaygındır (Fiquer, 2016).

Ruhsal bozukluğa sahip bireyler sözsüz ipuçlarını kodlama ve çözümlemede genellikle başarısız olurlar. Depresif bireyler daha az el hareketi kullanır, ses tonunda düşüklük gözlenir ve daha az göz kontağı kurarlar. Şizofrenik bireyler basmakalıp davranışlar sergilerler. El hareketlerinde azalma, göz kontağı kurmada azalma ve daha düşük yüz hareketleri gözlenir. Anksiyete düzeyi yüksek kişilerde azalmış göz kontağı kurma, beden duruşunda değişiklikler, dağınık konuşma gözlenir. Antisosyal bozukluk taşıyan bireylerde de, çok fazla

el hareketi kullanma, iletişim esnasında öne doğru eğilme, daha fazla göz teması kurma ve daha az tebessüm etme gözlenir (Ambady and Rosenthal, 1998).

Bir araştırmada aleksitimi ile sözsüz ivedi yakınlık çalışılmış ve sonucunda, aleksitimi belirtileri yüksek olan bireylerin daha az mutluluk, daha az sözsüz yakınlık yaşadıkları, yakın oldukları bireye daha az şefkat duydukları ayrıca, hem daha fazla depresyon hem de stres yaşadıkları bulunmuştur. Sunulan model varyansın % 38'ini açıklamaktadır. Aleksitimi kontrol edildikten sonra sevgi deneyimi ile sözsüz yakınlık arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlılığını koruduğu gözlendi. Şefkatli deneyimi kontrol edildiğinde, şefkat deneyiminin aleksitimi ile yakınlık arasındaki ilişkiye kısmen aracılık ettiğini tespit edildi (Hesse ve Floyd, 2008).

Yabancı alan yazında şizofrenide beden dili üzerine yapılmış araştırmalar bulunmaktadır. Araştırma daha çok şizofreni hastası bireylerin donuk yüz ifadelerinin diğer bireyler üzerindeki etkisiyle aile bireylerinin yüz ifadelerinin şizofreni hastası bireyler üzerindeki etkisine odaklanmaktadır (Walther et al. 2015 ). Yapılan diğer bir araştırma da meme kanseri ve sözsüz iletişimle ilişkilidir (Dijkstra et al., 2013). Son yapılan çalışmalardan birinde borderline hastalarda yüz ifadelerini tanıma çalışılmıştır (Meehan et al.,2017).

## **3. BÖLÜM**

### **YÖNTEM**

#### **3.1 Araştırmanın modeli**

Bu çalışmada değişkenler arası ilişkileri kanıtlamak, genelleme yapmak, tahminlerde bulunmak için Nicel araştırma yöntemlerine başvurulmuştur. Bu bağlamda çalışma, anket verilerine dayanan görgül bir araştırmadır. Değişkenler arası ilişkileri inceleme imkânı tanınması nedeniyle ilişkisel tarama yöntemlerinden biri olan korelasyonel araştırma yöntemlerine dayandırılmıştır. Değişkenlerin ilişki ve bağlantılarını incelemek için yapılan çalışmalar genellikle ilişkisel (associational) araştırmalar olarak nitelendirilir. Korelasyonel çalışmalar da ilişkisel araştırmaların bir örneğidir (Büyüköztük ve diğerleri, 2013).

#### **3.2 Evren ve örneklem**

Araştırmanın evrenini Yakın Doğu Üniversitesinde öğrenim gören Türkçe bilen, okuyup yazabilen 18 yaş üstü bireyler oluşturmaktadır.

Çalışma iki aşamadan oluşmaktadır. İlk aşamada okul örnekleme, ikinci aşamada ise klinik örneklem kullanılmıştır. Örneklem grubu yapılacak çalışmaya göre farklı örnekleme yöntemleri yoluyla ve ayrı ayrı oluşturulmuştur. Uyalama çalışması için ayrıca bir örneklem grubu oluşturulmuştur ve veri toplama araçları bölümünde açıklanmaktadır.

##### **3.2.1 Okul örnekleme**

Okul örnekleme, seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden biri olan kolayda (uygun) örnekleme yöntemi yolu ile oluşturulmuştur. Bu yöntem para, işgücü

ve zaman kaybetmeden, gerekli katılımcı sayısına ulaşılan kadar veri toplama imkânı sağlamaktadır (Büyüköztürk vd, 2013). Örneklem, bu nedenlerle bu yolla oluşturulmuştur.

Bu çalışmaya ait örneklem grubunda 18 yaş ve üzeri 336 üniversite öğrencisi yer almaktadır. Çalışmanın verileri Yakın Doğu Üniversitesine devam eden lisans öğrencilerinden sınıflara girilerek toplanmıştır. Bireylere aydınlatılmış onam formu yanı sıra bilgilendirme formu sunulmuştur. Örneklem grubu gönüllülük esasına dayanarak seçilmiştir.

### **3.2.2 Klinik örneklem**

Araştırmanın ikinci aşamasında yine seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden biri olan amaçsal örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın amacına uygun olarak detaylı bilgi toplanmasını sağlayabilecek, zengin bilgi içerme özelliği (Büyüköztürk vd. 2013) taşıması nedeniyle bu yöntem tercih edilmiştir.

Örnekleme Haziran 2019 – Ocak 2020 tarihleri arasında YDÜ- psikolojik danışmanlık merkezinde bireysel görüşmeye alınan 43 gönüllü danışan dâhil edilmiştir.

### **3.3 Araştırmada kullanılacak veri analizi adımları**

Geçerlilik ve güvenirlik çalışması için açılımlayıcı (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi daha önce sınırlandırılmış ve tanımlanmış bir yapının bir model olarak doğruluğunun test edildiği bir analizdir. Bu noktada, DFA yapı geçerliliğini ölçmek amacıyla kullanılır. Kurama dayalı olarak geliştirilen modelin geçerliliğini veya beklenen modelle gözlenen modelin ne kadar uyum gösterdiğini belirlemeye çalışır. Bu durumda DFA kuramsal bilginin test edilmesi ve doğrulanmasına hizmet etmektedir. Sözsüz ivedi yakınlık davranışının demografik değişkenlere göre dağılımını tespit etmek amacıyla T-Test ve One-way Anova yöntemleri kullanılmıştır. İlişkisiz örneklem ortalamaları arasındaki farkı test etmek için T-test kullanılırken, ilişkisiz iki ya da daha çok değişken arasındaki farkın istatistiksel

olarak anlamlılığını tespit etmek için ise One-Way Anova yöntemi kullanılmıştır.

Değişkenler arası ilişkileri test etmek amacıyla Regresyon analizi yapılmıştır. Bu analiz yoluyla ilişkili iki ya da daha fazla değişkenden hangisinin bağımlı değişken hangilerinin bağımsız değişkenler olduğunu belirleyerek değişkenler arası ilişkinin matematiksel bir eşitlikle açıklanmasını sağlanmaya çalışılmıştır.

### **3.4 Veri toplama araçları**

#### **3.4.1 Kişisel bilgi formu**

Örnekleme alınan üniversite öğrencilerinin cinsiyeti, yaşı, öğrenim durumu, ilişki durumu, daha önce klinik bir tanı alıp almadığına ilişkin bir takım sorular yer almaktadır.

#### **3.4.2 Sözsüz ivedi yakınlık ölçeği- öz bildirim formu (SİYÖ) (nonverbal immediacy scale- self report - NIS-self report)**

Ölçek Richmond, McCroskey, Johnson (2003) tarafından geliştirilen ölçek, daha önce Sözsüz İvedilik alanında yapılan ölçeklerin bir derlemesi niteliğindedir. Araştırmacılar daha önce kendilerinin de yer aldığı diğer araştırmacılarla geliştirdikleri ölçekleri anlamlı geçerlilik ve güvenirlik katsayılarına ulaşamadıkları gerekçesiyle yeterli bulmamış ve o ölçeklerin içerisinden katsayıları yüksek olan maddeleri derleyip, negatif maddelerle pozitif maddeleri dengeleyebilmek adına eksik gördükleri pozitif maddeleri de ekleyerek bu ölçeği geliştirmişlerdir. Sözsüz İvedilik Ölçeği (SİYÖ) iki formdan oluşmaktadır. Biri öz bildirim formu diğeri de gözlemci formudur. Öz bildirim formu da gözlemci formu da 26 benzer maddeden oluşmaktadır. Tek farkları öz bildirim formunda karşı tarafın değerlendirilmesini vurgulamak adına “o” öznesinin kullanılması, öz bildirim formunun ise “ben” öznesi ile oluşturulmuş olmasıdır. Her ölçek için 13 pozitif 13 negatif madde oluşturulmuştur. 5’li likert tipi kullanılan ölçekte, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 11, 18, 20, 23, 24, 25, ve 26 bu negatif maddeler önceki analiz sonuçlarına eklenir. Ölçeğin geçerlik ve güvenirliği, insanların en sık iletişim içinde olduklarının düşünüldüğü okul, iş ortamı ve de romantik ilişkileri temsil etmesi bakımından 3 farklı grup –öğretmen, süpervizör ve partner- üzerinde çalışıldı. Çalışmada

kendini değerlendirme formu için 311, öğretmen için 310 kişi, süpervizör için 311 kişi ve partner için 309 katılımcı ile çalışılmıştır (Richmond, McCroskey ve Johnson, 2003).

Her bir veri grubu için faktör analizi çalışılan ölçeğin tek faktörlü bir yapıya sahip olduğu tespit edilmiş ve tüm data seti için Kaiser Mayer Olkin (KMO) örneklem yeterliliği sonucu .93 olarak belirlenmiştir. Bunun yanı sıra öz değerlendirme formu KMO değeri .86 , öğretmen veri seti için .91, işveren için .92, partner için .91 ölçülmüştür. 26 maddeden 24'ünün faktör yükü .40 üzerinde olduğu belirlenmiş ve faktör yükü düşük çıkan maddeler için bir değerlendirme yoluna gidilmiştir. Yapılan inceleme sonucunda dokunmakla ilişkili maddelerin öğretmen veri setlerinde düşük çıktığı ve tüm veri setlerinin toplam sonucuna etki ettiği anlaşılmıştır. Lise öğrencileriyle öğretmenler arasında temasın sık gözlenmemesinin bu duruma yol açtığı düşünülmektedir. Bu iki maddenin güvenilirliği etkilemeyeceği düşünüldüğünden ölçekte kalmalarına karar verildi. NİS Alfa Güvenirlik katsayısı tüm veri setleri için .90 olarak belirlenmiştir. Sekiz farklı sözsüz davranış tipinin 26 maddeyle temsil edildiği NİS- Self ve Observer Form istatistiksel olarak geçerli ve güvenilir bulunmuş ve alan yazında kullanılabilir olmuştur. Ölçekten alınan yüksek puan sözsüz ivedi yakınlık davranışlarını kullanma düzeyinin yüksek, düşük puan da bu davranışları kullanma düzeyinin düşük olduğunu ifade etmektedir (Richmond, McCroskey and Johnson, 2003).

Araştırma kapsamında SİYÖ uyarılma çalışması da yapılmıştır. 390 YDÜ öğrencisi kolayda örnekleme yöntemi yoluyla uyarılma çalışmasına dâhil edilmiştir. Uyarılmaya başlamadan önce Ölçeğin geliştiricisi olan Richmond, McCroskey ve Johnson'dan izin alınmıştır. Ardından İngilizce diline hâkim 2 öğretim görevlisine Türkçe, ölçekle ilgili bilgisi olmayan 2 uzmana da ardıl çevirisi yaptırılmıştır. Uzman değerlendirme formu iki dilde karşılaştırmalı olarak hazırlanmış ve İngilizce ve Türkçe diline hâkim uzmanlarca kültürel eşdeğerliği sağlanmıştır.

İstatistiksel analizler neticesinde öz değeri birin üzerinde, negatif ve pozitif faktör yükleri olan maddelerden oluşmuş tek bir faktör olduğu ve toplam varyansın %43,463'ünün açıklandığı tespit edilmiştir. 26 maddelik ölçekten

herhangi bir madde atılmadan ölçeğin iyi uyuma sahip olduğu tespit edilmiştir. Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği doğrulayıcı faktör analizi uyum iyiliği indeksi değerleri incelendiğinde,  $\chi^2/sd$ 'inin 2,259 olduğu belirlenmiştir. Ölçeğe ait Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (RMSEA) değeri 0,057 bulunmuştur. Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeğinin Cronbach Alfa testi sonuçlarına ait Cronbach alfa katsayısının 0,947 olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar SİYÖ'nün orjinal ölçekle paralel geçerlik ve güvenilirliğe sahip olduğu anlaşılmaktadır.

SİYÖ- öz bildirim ve gözlemci formu Türkiye'de iki farklı araştırmacı tarafından öğretmenlik ve iş verimliliği alanlarında uyarlanmıştır. Erkuş ve Günlü (2009) ölçeğin öz bildirim formunu araştırmalarında kullanmak üzere uyarlamış ve tek faktörlü yapısı olduğu anlaşılan ölçekte faktör yükü .40 üzerinde olan 16 madde tespit etmişlerdir. Faktör yükü .40 altında kalan 10 madde ise ölçekten çıkarılmıştır. Ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı .89 olarak belirlenmiştir (Erkuş & Günlü, 2009). Küçük ve İspir (2017), Sözsüz Yakınlık Ölçeği olarak adlandırdıkları NİS-observer form (gözlemci formu) Türkçe uyarlamasını gerçekleştirmişler ve tek faktörlü 26 maddelik bir ölçek elde etmişlerdir. KMO değeri .91 belirlenen ölçeğin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .80 olarak ölçülmüştür (Küçük ve İspir, 2017). Türkiye ABD ve Çin kültüründen bir grup araştırmacı NİS-O üzerinde çalışmışlardır. Uyarlama sonuçlarına göre ölçekte 7 faktörlü bir yapı bulmuş ve Alfa güvenilirlik katsayısı .91 olarak belirlenmiştir (Aydın ve arkadaşları, 2013).

### 3.4.3 Ruhsal belirti tarama listesi (SCL-90- R)

Leonard R Derogatis ve arkadaşları tarafından Hopkins belirti Tarama Listesi'nden yola çıkılarak hazırlanan envanter Kılıç (1991) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Kişideki ruhsal belirtileri taramak ve belirli süredeki belirti şiddetini tespit etmek amacıyla kullanılmaktadır. Toplam 90 maddeden oluşan kendini değerlendirme envanteri 0, 1,2,3,4 puanla belirtilen ve "hiç" ile "aşırı düzeyde" arasında 5'li Likert tipi skala kullanılarak puanlanmaktadır. 9 alt ölçek ve puanlamaya katılmayan ek ölçeğiyle 10 belirti grubundan oluşturulmuştur. Alt gruplar, psikotizm (psy), somatizasyon (som), takıntı zorlantı (o-c), depresyon (dep), kişiler arası duyarlılık (int), anksiyete (ank),



fobik reaksiyon (phob), öfke-düşmanlık (hos), paranoid düşünce (par), olarak belirlenmiştir.

12 maddeden oluşan somatizasyon alt ölçeği kardiyovasküler, gastroentestinal, solunum ve otonom sistemle ilişkili diğer belirtileri tarama özelliği taşımaktadır. 10 maddeden oluşan takıntı zorlantı alt ölçeği egoya yabancı olduğu halde kişinin gerçekleştirmeye yönelik karşı konulmaz düzeydeki düşünce, dürtü ve eylemleri gerçekleştirme belirtilerini ölçmektedir. Kişiler-arası duyarlılık altölçeği, kişiler arası ilişki sırasında bireyin hissettiği aşağılık ve yetersizlik duygusu araştıran 9 maddeden oluşmaktadır. Depresyon altölçeği ruhsal bozukluklar tanı kitabında depresyonu tanılamak amacıyla geliştirilen kriterlerden yola çıkılarak hazırlanmış 13 maddeden oluşmaktadır. Anksiyete altölçeği de sinirlilik, gergin, panik hali gibi açıkça gözlenebilen kaygı belirtilerini temel alan 10 maddeden oluşmaktadır. Öfke – Düşmanlık alt ölçeği düşünce, duygu ve hareketlerde belirgin öfke durumunun araştırıldığı 6 madde içermektedir. Fobik reaksiyon altölçeği bireyde gözlenen belirgin kişi, nesne ya da yerle ilişkili duruma uygunsuz, mantık dışı aşırı bir korku, kaygı ya da kaçınma reaksiyonun şiddetini ölçmeye odaklanan 7 madde içermektedir. Paranoid düşünce altölçeği bozukluğun birincil belirtileri olarak değerlendirilebilen, hezeyanlı düşünce, yansıtmalı düşünce, düşmanlık, şüphencilik, büyüklenmecilik gibi 6 madde ile ölçekte yer almaktadır. Psikotizm alt ölçeği 10 maddeden oluşmaktadır. Maddeler arasında geriçekişme, izolasyon, şizoid yaşam tarzı, halüsinasyon gibi birincil şizofrenik belirtiler yer almaktadır. Ölçekte puanlanmayan ancak uyku ve iştahda bozulmaya yönelik fikir veren 7 ek madde de altölçekler arasındadır (Derogatis & Cleary, 1977; Sammallahiti & Aalberg, 1998; Kılıç, 1991).

Belirti tarama listesi 72 erkek 50 kadın öğrenciye test – tekrar test yoluyla 2 kez uygulanmıştır. Altölçeklere göre hesaplanan güvenilirlik katsayıları fobik reaksiyon .78, Somatizasyon .82, , Kişilerarası duyarlılık .79, Depresyon .78, Öfke –Düşmanlık .79, Paranoid düşünce .63, kaygı .73, Psikotizm .78, Obsesif-kompulsif .84, ek altölçek .77 olarak belirlenmiştir (Kılıç, 1991).

### 3.4.4 İletişimci biçimleri ölçeği (İBÖ) (communicator style measure- short form)

102 maddelik soru havuzu içerisinde korelasyon katsayısı en yüksek 51 maddenin seçilmesi yoluyla oluşturulan İBÖ Norton (1978) tarafından geliştirilmiştir. 1978 yılında ilk sürümü geliştirilen ölçeği daha güncel kılmak ve eksiklikleri gidermek amacıyla yeni madde ve faktörler çıkarıp ekleyerek 1983 yılında tekrar çalışmıştır. 1978'de 51 madde ve 10 faktörden oluşan İBÖ, 1983 yılında 51 madde ve bir de kesin faktörü eklenerek 11 faktör olarak revize edilmiştir. 1978 sürümünde her biri 5 maddeden oluşan 9 faktör -baskın, etki bırakan, sözsüz iletişim kuran, tartışmacı, dramatize eden, açık, ilgili, rahat, arkadaş canlısı- ve 6 maddeden oluşan iletişimci imajı faktörüyle toplam 10 faktör gözlenmekteydi. 1983 yılında düzenlenen ölçeğin faktör dağılımı değişikliğe uğramış ve her biri 4 maddeden oluşan 10 faktör (etki bırakan, arkadaş canlısı, ilgili, rahat, tartışmacı, sözsüz iletişim kuran, kesin, açık, dramatize eden, baskın) ve 5 maddeden oluşan 1 faktörle (iletişimci imajı) ölçek son halini almıştır. Ölçeğe diğer faktörlerle ilişkisi olmayan ve ölçüme dâhil edilmeyen dolgu maddesi olarak adlandırılan 6 bağımsız madde eklenmiş ve bireyin kendini hangi konumda gördüğünü değerlendirmesi istenmiştir. Bu vesileyle Norton katılımcıların ölçek içerisinde belirli bir davranış kalıbını benimseme eğiliminde olma ihtimallerini engellemeyi amaçlamıştır (Norton, 1978).

Alan yazın çalışmaları incelendiğinde ölçeğin her iki sürümünün de kullanıldığı gözlenince Dursun ve Aydın (2011) Türk kültüründe hangi ölçeğin daha kullanışlı olacağını tespit etmek adına her iki ölçekle de geçerlik ve güvenirlik çalışması yapma yoluna gitmiştir. İlk çalışmada ölçeğin 1978 sürümü kullanılmış ve ölçtüğü faktörle ilişkili olmadığı anlaşılan, birbiriylebinişik maddeler ölçekten çıkarılma yoluna gidilmiştir. Bu çalışmada KMO değeri .84 olarak hesaplanmıştır. 35 maddelik ölçek anlamlı ( $\alpha$ : .87) olsa da orijinal yapısından uzaklaştığı ifade edilmektedir. 1983 yılında düzenlenmiş ölçek için 2. Bir çalışma yapılmış ve KMO değeri .87 olarak tespit edilmiştir. Faktör özellikleri için LISREL programı üzerinden yapılan istatistikî analiz sonuçlarının 1978 sürümüne göre daha anlamlı (RMSE:0.053) olduğu görülmektedir.

Ölçekte güvenirlik değeri düşük çıkan 13., 7., 39. ve 44. Maddelerin çıkarılması halinde ölçeğin daha güvenilir ve geçerli değerlere (RMSEA: .044) ulaştığı görülmektedir. Böylelikle 11 faktörlü 47 maddelik İletişimci Biçimleri Ölçeği'nin geçerlilik ve güvenirlik çalışması tamamlanmıştır (Dursun&Aydın, 2011).

### **3.4.5 10 Madde kişilik envanteri (ten item personality inventory)**

Beş faktör kişilik modelini temel alan ölçek Gosling (2003) tarafından geliştirilmiştir. 10 madde ve 7'li likert tipi derecelendirme ile ölçüm sağlamaktadır. Her madde eş anlamlı iki sıfattan oluşmaktadır. Böylece cümle yapısının neden olması muhtemel anlam karmaşasından kaçınıldığı düşünülmektedir. On madde kişilik envanteri (OMKÖ) 13 dilde çevirisi yapılmış ve alan yazında kullanılmakta olan bir ölçek olarak değerlendirilmektedir. Uyarlama çalışması 18-25 yaş aralığında 420 katılımcıyla gerçekleştirilmiştir. Veri seti üzerinde AFA ve DFA yanı sıra iç tutarlılık korelasyon katsayısı ile test – tekrar test güvenirliği çalışılmıştır. KMO değeri .89 olarak hesaplanmış, öz değeri 1'in üzerinde bulunan ve faktör yükleri de . 67 ile . 86 arasında değişen 5 faktör elde edilmiştir. Sonuç olarak ölçeğin beklenen şekilde ölçülmesi gözlenen özelliği ölçtüğü söylenebilir. Altölçeklerin güvenirlik katsayıları .81 ile .86 arasında değişmektedir. Ölçeğin geçerliliğini test etmek için ölçüt bağıntılı geçerliğine bakılmış ve diğer iki ölçekle orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Yapılan analizler sonucunda OMKÖ'nün yapı geçerliliği sonuçlarının kişilik özelliklerini ölçme bakımından geçerli ve güvenilir bir araç olduğunu göstermektedir.

### **3.6.6 Borderline kişilik envanteri**

Leichsenring (1999) tarafından geliştirilen ölçek Aydemir ve Arkadaşları (2006) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Doğru yanlı olarak cevaplanan 53 maddeden oluşmaktadır.

Temelde kimlik karmaşası, ilkel savunma düzenekleri, yakınlaşmaktan korkma ve gerçeği değerlendirmede bozulma belirti kümelerine dayanır.

Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması, 18-65 yaş arası okur-yazar, DSM-IV'e göre sınırda kişilik bozukluğu tanısı almış 40 hasta, 35 Major Depresif Bozukluk, 30 da şizofreni tanısı almış hasta ile 60 psikolojik bozukluğu olmayan kontrol grubu arasında yapıldı. Sonuçlar geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğunu doğrular niteliktedir (Aydemir ve Ark.,2006).

### **3.6.7 Patolojik narsisizm envateri (PNI-52)**

Patolojik narsisizm envanteri (PNI) hem genç yetişkinlik hem de psikoterapi danışanlarına uygulanabilir bir ölçek olarak kullanılmaktadır. Büyükmecici ve kırılğan narsisizmi de kapsayan patolojik narsisizmin yedi boyutunu ölçmektedir.

PNI, 52 maddeden oluşan bir öz değerlendirme ölçeğidir. Ölçekte "bana hiç benzemiyor" (0 puan) ile "bana çok benziyor" (5 puan) olarak oluşturulmuş 6'lı likert tipi derecelendirme kullanılmaktadır. PNI'nin güvenilirliği istatistiksel olarak oldukça anlamlı bulunmuştur ( $\alpha$ : .93). 7 alt ölçeğin alfa değerleri .78 ile .93 arasında değişmektedir. Ölçeğin geçerlilik katsayısı özdeş ölçeklerle tutarlı bulunurken diskriminant ölçeklerle arasında negatif korelasyon olduğu tespit edilmiştir ( $p = .001$ ) (Büyükgüngör, 2016)

## **4. BÖLÜM**

### **BULGULAR**

#### **4.1 SİYÖ uyarlama çalışması bulguları**

Araştırmaya dahil edilen üniversite öğrencilerinden edinilen verilerin istatistiksel analizinde Sosyal Bilimler için İstatistik Paket Programı (SPSS) 24.0 ve AMOS 21.0 yazılımları kullanılmıştır. Güvenilirlik analizleri dahilinde hem ölçeğin toplamının hem de alt boyutların Cronbach alfa katsayıları hesaplanmıştır. Bunun yanı sıra madde toplam korelasyon katsayıları hesaplanarak ölçeğin güvenilirliği belirlenmiştir. Ölçeğin yapı geçerliliğini ortaya koymak amacı ile AFA ve DFA yapılmıştır. Varimax rotasyonu aracılığıyla özdeğeri 1 ve üzerinde bulunan faktörler değerlendirmeye alınmıştır. Özgün ölçeğin tek boyutlu yapısı ile belirlenen açıklayıcı yapı karşılaştırılmıştır. Model uyumunu ve verilerin stabilite modelini değerlendirmek için değişik tiplerde uyumiyiliği indeksleri kullanılmıştır. Tahmini ortalama kare kök hatası (RMSEA) ve karşılaştırmalı uyum indeksi (comperative fit index, CFI) ile GFI dahil diğer uyum indeksleri de kullanılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizinde, yol (path) analizi kullanılarak modele kavramsal diyagram çizilmiştir.

##### **4.1.1. Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği yapı geçerliliği analizleri**

Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği – Özbildirim Formunun yapı geçerliliğini incelemek adına AFA ve DFA çalışılmıştır. Faktör analizlerine ilişkin bulgular aşağıda gösterildiği gibidir.

#### **4.1.1.1 Açıklayıcı faktör analizine ilişkin bulgular**

Ölçeğin faktör yapısının belirlemek amacıyla AFA uygulanmıştır. AFA, bir ölçme aracı yoluyla toplanan verilere ait korelasyon matrisinden ya da kovaryans matrisi aracılığıyla aralarında ilişki bulunan k adet değişkenden daha az olması şartıyla birbirlerinden bağımsız yeni faktörler oluşturulurken kullanılan faktör analizi yöntemidir (Özdamar, 2002).

AFA işlemlerine başlamadan önce, veri setinin faktör analizi için gerekli olan varsayımları sağlayıp sağlamadığına bakılmıştır. Bu kapsamda; Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği'nin taslak formunun çok değişkenli normal dağılıma uyum gösterme durumu incelenmiş ve çok değişkenli normal dağılıma uyum göstermiş olduğu saptanmış ve AFA yapılabilmesi için ölçülen Kaiser-Meier-Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett küresellik testleri çalışılmıştır.

**Tablo 1.***Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği KMO ve Bartlett Testi sonuçları*

		<b>Değerler</b>
<b>Kaiser-Meyer-Olkin</b>	KMO Katsayısı	0,952
	Ki Kare Değeri	6361,626
<b>Bartlett Testi</b>	Serbestlik Derecesi	325
	p	0,000

Tablo 1. İncelendiğinde Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği'ne ilişkin Kaiser-Meyer-Olkin katsayısı 0,952 bulunmuştur. KMO katsayısı, veri matrisinin faktör analizi ve veri yapısının da faktör çıkarma için uygun olup olmadığı hakkında bilgi verir. Faktörleşebilirlik için KMO' nun 0,60'tan yüksek çıkması beklenir. Kısmi kolerasyonlar temelinde değişkenler arasında ilişki olup olmadığı Barlett testi aracılığıyla incelenir (Büyüköztürk, 2009). Bartlett's Test of Sphericity sonuçlarına göre teste ait ölçülen ki kare değeri 6361,626 bulunmuştur. Bu değer istatistiksel olarak anlamlıdır ( $p < 0,05$ ). Dolayısıyla, Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği'nin AFA için uygun olduğu saptanmıştır.

**Tablo 2.***Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeğinin Açıklayıcı faktör analizi bulguları*

1.İnsanlarla konuşurken el ve kol jestleri kullanırım.	0,76
2.İnsanlarla konuşurken onların omuzlarına veya kollarına dokunurum.	0,74
3.İnsanlarla konuşurken tekdüze veya donuk bir ses tonu kullanırım.	-0,78
4.Başkalarıyla konuşurken etrafa ya da uzağa bakınırım.	-0,68
5.Biriyle konuşurken bana dokunursa ondan uzaklaşıyorum.	-0,67
6.İnsanlarla konuşurken rahat bir beden duruşum vardır.	0,74
7.İnsanlarla konuşurken kaşlarımı çatarım.	-0,58
8.İnsanlarla konuşurken göz kontağından kaçınırım.	-0,64
9.İnsanlarla konuşurken gergin bir beden duruşum vardır.	-0,61
10.İnsanlarla konuşurken onlara ya yakın oturur ya da yakın dururum.	0,72
11.İnsanlarla konuşurken sesim tekdüze ya da donuktur.	-0,70
12.İnsanlarla konuşurken farklı ses tonları kullanırım.	0,70
13.İnsanlarla konuşurken jestler kullanırım.	0,75
14.İnsanlarla konuşurken canlandırmalar yaparım.	0,63
15.İnsanlarla konuşurken yumuşak (mülayim) bir yüz ifadem vardır.	-0,51
16.İnsanlarla konuşurken onlara doğru sokulurum.	0,61
17.İnsanlarla konuşurken doğrudan onlara bakarım.	0,63
18.İnsanlarla konuşurken gergin olurum.	-0,52
19.İnsanlarla konuşurken çeşitli ses tonları kullanırım.	0,69
20.İnsanlarla konuşurken jestler yapmaktan kaçınırım.	-0,70
21.İnsanlarla konuşurken onlara doğru eğilirim.	0,61
22.İnsanlarla konuşurken göz temasını sürdürürüm.	0,68
23. İnsanlarla konuşurken onlara yakın oturmamaya ya da	-0,52
24.İnsanlarla konuşurken onlardan farklı bir yöne eğilerek konuşurum.	-0,68
25.İnsanlarla konuşurken gülümserim.	0,66
26.İnsanlarla konuşurken onlara dokunmaktan kaçınırım.	-0,50
<b>Özdeğer (<math>\lambda</math>)</b>	<b>11,30</b>
<b>Açıklanan Varyans</b>	<b>43,463</b>



Tablo 2’de SİYÖ’e uygulanan AFA aracılığıyla saptanan özdeğerler ve bu özdeğerlerin hem tek başına hem de diğer faktörler ile beraber açıkladıkları varyanslar verilmiştir.

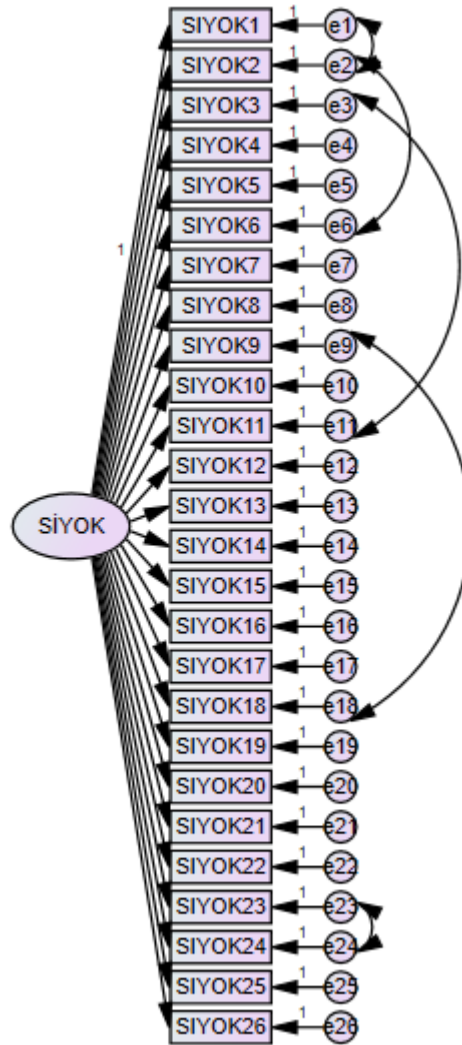
SİYÖ faktör yapısını belirlemek amacıyla yapılan AFA’da temel bileşenler analizi (Principal Components) yöntemi kullanılmış ve veri setine varimax dönüşümü uygulanmıştır.

Tablo 2. incelendiğinde Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği’nin öz değeri birin üzerinde olan tek bir faktör olduğu ve toplam varyansın %43,463’ünün açıklandığı tespit edilmiştir. SİYÖ’ta yer alan maddelerin faktör yükleri incelendiğinde, bazı maddelerin pozitif faktör yüküne sahip olduğu, bazı maddelerin ise negatif faktör yüklerine sahip olduğu belirlenmiştir. Bir faktör yükü negatif veya pozitif yönlü olabilmekte olup, faktör yükünün negatif olması faktörün pozitif yüklü olan maddelerle olan ters ilişkisini ifade etmektedir (Kline, 1994). Benzer şekilde Tabachnick ve Fidell’e (2013) bir maddenin bir faktöre olan faktör yükünün en düşük 0,30 olması gerektiğini vurgulamaktadır ve yük negatif ya da pozitif olabilir. Buna göre Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği’nde yer alan maddelere ait faktör yüklerinin -0,78 ile 0,76 arasında değiştiği belirlenmiştir. Ölçekte  $\pm 0,30$  altında olan hiçbir madde bulunmadığından dolayı herhangi bir madde atılmasına gerek görülmemiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği’nin faktör yapısının orijinal ölçeğe paralel olarak tek faktörlü bir yapıda ve negatif ve pozitif faktör yükleri olan maddelerden oluştuğu görülmüştür.

#### **4.1.1.2 Doğrulayıcı faktör analizi**

Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği faktör yapısı belirlendikten sonra hem faktör yapısının uygunluğunun teyit etmek hem de faktörler arası ilişkilerin değerlendirilmesi amacıyla doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. DFA, AFA’nın uzantısı niteliğindedir. Bir ölçme aracının faktör yapısını açıklamak için AFA kullanılırken, AFA ile belirlenen bu faktörler arası ilişkinin yeterliliği doğrulayıcı faktör analizi aracılığıyla tespit edilir. Faktörlerin birbirinde bağımsız olup olmadıkları, değişkenlerin hangi faktörlerle ilişkili olduğu, ve

belirlenen bu faktörlerin kurulan modeli açıklamakta yeterli olup olmadığının test edilmesi amacıyla DFA kullanılmaktadır. (Akt. Erkorkmaz ve diğ., 2013)



**Şekil 1.** Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği- Özbildirim Formu doğrulayıcı faktör analizi yol diyagramı

Şekil 1.'de gösterilen Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği'nin doğrulayıcı faktör analizi yol diyagramı verilmiş olup, açıklayıcı faktör analiziyle belirlenen tek faktörlü ve 26 maddelik ölçekten herhangi bir madde atılmadan ölçeğin iyi uyuma sahip olduğu tespit edilmiştir.

**Tablo 3.***Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeğinin uyum iyiliği indeksleri*

<b>İndeks</b>	<b>Değer</b>	<b>Sınır Değer</b>	<b>Uyum</b>
$\chi^2/sd$	2,259	3-5	Mükemmel
<b>GFI</b>	0,951	0,90-0,95	Mükemmel
<b>NFI</b>	0,940	0,90-0,95	Kabul Edilebilir
<b>CFI</b>	0,981	0,90-0,95	Mükemmel
<b>RMSEA</b>	0,057	0,5-0,8	Mükemmel

Tablo 3.'te verilen Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği doğrulayıcı faktör analizi Uyum İyiliği İndeksi değerleri incelendiğinde,  $\chi^2/sd$ 'inin 2,259 olduğu belirlenmiştir ve bu durumun  $\chi^2/sd$  açısından Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeğinin mükemmel bir uyuma sahip olduğunu ifade etmektedir.'e göre  $\chi^2/sd$ 'nin 3'ün altında bir değer alması mükemmel uyum, 3 ile 5 arasında değer alması ise kabul edilebilir uyum olduğu anlamına gelir(Kline, 2005).

Sümer (2000)'e göre İyilik Uyum İndeksinin (GFI) 0.95 ile 1.00 arasında olması mükemmel bir uyum, 0.90 ile 0.95 aralığında olması ise kabul edilebilir bir uyum olduğu anlamına gelmektedir. Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği için belirlenen İyilik Uyum İndeksi (GFI) 0,951'dir, bu da İyilik Uyum İndeksi değerinin mükemmel olduğu anlamına gelmektedir.

Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre ölçeğin Normlaştırılmış Uyum İndeksi (NFI) değeri 0,940 bulunmuştur. Normlaştırılmış Uyum İndeksi için belirlenen sınır değer 0,90 ile 1,00 arasında olmalıdır (Tabachnick ve Fidell, 2001). NFI değerinin belirtilen sınır değerler arasında kabul edilebilir uyumu göstermektedir.

Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (CFI) için 0.95 - 1.00 aralığında saptanan değerler iyi bir uyumun, 0.90 – 0.95 aralığında saptanan değerler ise kabul edilebilir bir uyum olduğunu belirtmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2001). Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği için saptanan CFI değeri 0,981'dir ve bu değer Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeğinin CFI açısından mükemmel bir uyuma sahip olduğunu belirtmektedir.

Ölçeğe ait Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (RMSEA) değeri 0,057 bulunmuştur. RMSEA değerinin 0.00-0.05 arasında olması mükemmel uyumu, 0.05-0.08 arasında olması ise kabul edilebilir uyumu göstermektedir (Brown, 2006). Bu durumda Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği'nin RMSEA açısından kabul edilebilir bir uyuma sahip olduğu söylenebilir.

DFA sonuçları göstermektedir ki, Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği'nin GFI dışındaki tüm uyum iyiliği indeksleri uygun olduğu ve ölçeğin yapı geçerliğinin sağlandığı belirlenmiştir.

#### **4.1.1.3 Ölçüt - bağıntılı geçerlik**

Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği ölçüt bağımlı geçerliğini test etmek amacıyla eşzaman geçerliğine bakılmıştır. Eşzaman geçerliğinde aynı davranışı ölçen geçerlik ve güvenilirliği daha önce kanıtlanmış eşdeğer bir ölçekle geçerliği test edilmek istenen ölçeğe ait toplam puan korelasyonları karşılaştırılır (Büyüköztürk, 2013). Burada, Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği'nin ölçüt- bağımlı geçerliği Dursun ve Aydın (2011) tarafından geçerlik ve güvenilirliği test edilmiş olan İletişimci Biçimleri ölçeği ile kontrol edilmiştir. SİYÖ ve ölçüt bağımlı ölçeğin geçerliği Pearson Korelasyon katsayısı ile hesaplanmıştır.

**Tablo 4.**

*Öğrencilerin Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği ile İletişimci Biçimleri Ölçeği puanları arasındaki korelasyonlar*

	<b>Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği</b>	
<b>Arkadaş canlısı</b>	r	0,340
	p	0,000*
<b>Etki bırakan</b>	r	0,238
	p	0,000*
<b>Rahat</b>	r	0,047
	p	0,388
<b>Tartışmacı</b>	r	-0,007
	p	0,903
<b>İlgili</b>	r	0,199
	p	0,000*
<b>Kesin</b>	r	0,109
	p	0,045*
<b>Sözsüz iletişim kuran</b>	r	0,435
	p	0,000*
<b>Dramatize eden</b>	r	0,240
	p	0,000*
<b>Açık</b>	r	0,205
	p	0,000*
<b>Baskın</b>	r	0,206
	p	0,000*

**\*p<0,05**

Tablo 4'te araştırmaya dahil edilen öğrencilerin Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği ile İletişimci Biçimleri Ölçeği puanları arasındaki ilişkiyi gösteren Pearson korelasyon katsayıları ve anlamlılık düzeyleri verilmiştir.

Tablo 4 incelendiğinde, çalışmaya dahil edilen öğrencilerin Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği puanları ile İletişimci Biçimleri Ölçeğinde yer alan Sözsüz iletişim kuran, İlgili, Etki bırakan, Kesin, Arkadaş canlısı, Dramatize eden, Baskın ve Açık alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak

anlamli ve pozitif yönlü korelasyonlar olduğu görülmüştür ( $p<0,05$ ). Öğrencilerin Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği puanları ile İletişimci Biçimleri Ölçeğinde yer alan Etki bırakan, Arkadaş canlısı, İlgili, Dramatize eden, Kesin, Baskın ve Açık alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki korelasyonlar zayıf kuvvetli iken, Sözsüz iletişim kuran alt boyutundan aldıkları puanlar arasındaki korelasyonlar orta kuvvettedir.

**Tablo 5.**

*Öğrencilerin Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği puanlarının karşılaştırılması*

Grup	n	$\bar{x}$	s	t	p
İlk %27	90	80,00	4,03	-37,874	0,000*
Son %27	90	105,24	4,87		

\* $p<0,05$

Tablo 5.'te Sözsüz İvedi Yakınlık ölçeğinden en düşük puan alan ilk %27 öğrenci ile en yüksek puan alan ilk %27 öğrencinin Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin yapılan bağımsız örneklem t testi sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 5. incelendiğinde araştırmaya katılan en düşük puan alan ilk %27 öğrencinin puan ortalamasının  $8,0\pm 4,03$ , en yüksek puan alan ilk %27 öğrencinin puan ortalamasının ise  $105,24\pm 4,87$  olduğu ve gruplar arasındaki bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ( $p<0,05$ ).

#### 4.1.1.4 SIYÖ cinsiyet ve yaş değişkenlerine ilişkin bulgular

Richmond, McCroskey ve Johnson (2003) tarafından geliştirilen NİS-Self Report'ta tersine maddelerin hesaplanmasının ardından ölçekten alınan toplam en düşük puan 26 en yüksek puan da 130 olarak ifade edilmektedir. NİS- için yapılan istatistiksel analizlerde ölçeğin puan ortalaması 87.57 olarak belirlenmiştir. Ayrıca ölçekten alınan toplam puanların kadınlarda ortalama en düşük 92, en yüksek puanın da ortalama 112 olduğu, erkeklerden alınan en düşük ortalama puanın 83, en yüksek puanın ise 104 olduğu gösterilmektedir. Bu çalışma sonucunda SIYOK için elde edilen kadın ve erkekler arasındaki

ortalama puanlar tablo 8'de, yaş gruplarına göre belirlenen ortalama puanlar ise Tablo 9'da gösterilmektedir.

**Tablo 6.**

*Ölçek toplam puanlarının cinsiyete göre dağılımı*

<b>Sex</b>	<b>N</b>	<b>X</b>	<b>S</b>	<b>Min</b>	<b>Max</b>	<b>sd</b>	<b>t</b>	<b>p</b>
Female	194	93,5361	9,77208	65,00	117,00	354	2.39	.017
Male	162	91,0494	9,71188	57,00	112,00			

\*p<0.05

Tablo 6'de de görüldüğü üzere kadın katılımcıların ölçekten aldığı en düşük puan 65, en yüksek puan da 117 iken erkek katılımcıların toplam puanları 57 ile 112 arasında değişmektedir. Kadın ve erkek katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur (P=.017). Diğer bir ifadeyle, kadın katılımcıların erkek katılımcılara kıyasla daha sık sözsüz ivedi yakınlık davranışı kullandıkları söylenebilir.

**Table 7.**

*Ölçek toplam puanlarının yaş gruplarına göre dağılımı*

	<b>N</b>	<b>X</b>	<b>S</b>	<b>Min</b>	<b>Max</b>
18-23	129	94,1705	9,40838	70,00	114,00
24-29	168	92,0476	10,20321	57,00	117,00
30- üstü	59	89,5593	8,85179	66,00	107,00

P< .01

Tablo 7'de belirtildiği üzere, katılımcıların yaş gruplarına göre aldıkları ölçek puanları istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmaktadır (p=0.009). 18-23 yaş arası katılımcıların en düşük 70 en yüksek 114, 24-29 yaş arası katılımcıların 57-117 puan arası ve 30 yaş ve üzerinin ise 66-107 puan arası aldıkları görülmektedir. Başka bir deyişle 18-23 yaş arası katılımcıların diğer yaş gruplarına kıyasla daha fazla sözsüz ivedi yakınlık davranışı sergiledikleri ifade edilebilir.

#### 4.1.2 SİYÖ güvenilirlik analizleri

Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği güvenilirlik analizleri için Cronbach alfa testi ve Yarıya Bölme testiyapılmış ve ölçeğin madde-toplam korelasyonları incelenmiştir.

**Tablo 8.**

*Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeğinin Cronbach Alfa ve Yarıya Bölme testi sonuçları*

<b>Cronbach Alfa Testi</b>		0,947
	<b>I. yarıCronbach Alfa</b> (13 Madde)	0,919
	<b>II. yarı CronbachAlfa</b> (13 Madde)	0,877
<b>Yarıya Bölme Testi</b>	<b>Yarılar arası korelasyon</b>	0,886
	<b>Spearman-Brown</b>	0,939
	<b>GuttmanSplit-Half</b>	0,937

Tablo 8. İncelendiğinde Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeğinin Cronbach alfa katsayısının 0,947 olduğu tespit edilmiştir. Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısının 0,70'in üzerinde olması durumunda ölçme aracının güvenilir olduğu söylenebilir (Büyüköztürk, 2012). Ölçeğe aynı zamanda Yarıya Bölme testi uygulanmış ve ölçeğin birinci yarısına ait Cronbach Alfa katsayısının 0,919 olduğu, ikinci yarısına ait katsayının 0,877 olduğu tespit edilmiştir. Yarılar arası korelasyon katsayısı 0,886, Spearman-Brown katsayısı 0,939 ve Guttman Split-Half katsayısı 0,937 bulunmuştur.



**Tablo 9.***Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği Madde-Toplam Korelasyonları*

	<b>Madde- Toplam Puanı</b>
1.İnsanlarla konuşurken el ve kol jestleri kullanırım.	0,715
2.İnsanlarla konuşurken onların omuzlarına veya kollarına dokunurum.	0,691
3.İnsanlarla konuşurken tekdüze veya donuk bir ses tonu kullanırım.	0,754
4.Başkalarıyla konuşurken etrafa ya da uzağa bakınırım.	0,652
5.Biriyle konuşurken bana dokunursa ondan uzaklaşıyorum.	0,642
6.İnsanlarla konuşurken rahat bir beden duruşum vardır.	0,696
7.İnsanlarla konuşurken kaşlarımı çatarım.	0,556
8.İnsanlarla konuşurken göz kontağından kaçınırım.	0,618
9.İnsanlarla konuşurken gergin bir beden duruşum vardır.	0,584
10.İnsanlarla konuşurken onlara ya yakın oturur ya da yakın dururum.	0,672
11.İnsanlarla konuşurken sesim tekdüze ya da donuktur.	0,678
12.İnsanlarla konuşurken farklı ses tonları kullanırım.	0,651
13.İnsanlarla konuşurken jestler kullanırım.	0,708
14.İnsanlarla konuşurken canlandırmalar yaparım.	0,581
15.İnsanlarla konuşurken yumuşak (mülayim) bir yüz ifadem vardır.	0,487
16.İnsanlarla konuşurken onlara doğru sokulurum.	0,563
17.İnsanlarla konuşurken doğrudan onlara bakarım.	0,591
18.İnsanlarla konuşurken gergin olurum.	0,502
19.İnsanlarla konuşurken çeşitli ses tonları kullanırım.	0,645
20.İnsanlarla konuşurken jestler yapmaktan kaçınırım.	0,679
21.İnsanlarla konuşurken onlara doğru eğilirim.	0,563
22.İnsanlarla konuşurken göz temasını sürdürürüm.	0,642
23. İnsanlarla konuşurken onlara yakın oturmamaya ya da yakın durmamaya gayret ederim.	0,499
24.İnsanlarla konuşurken onlardan farklı bir yöne eğilerek konuşurum.	0,656
25.İnsanlarla konuşurken gülümserim.	0,618
26.İnsanlarla konuşurken onlara dokunmaktan kaçınırım.	0,476

Tablo 9.'de verilen Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği madde-toplam korelasyonları incelendiğinde, ölçekte yer alan maddelerin toplamla olan korelasyonlarının yüksek olduğu ve 0,476 ile 0,754 arasında değiştiği tespit edilmiştir. Toplamla

olan korelasyonu en yüksek olan maddenin “3. İnsanlarla konuşurken tekdüze veya donuk bir ses tonu kullanırım.” maddesi, toplamla olan korelasyonu en düşük olan maddenin ise “26. İnsanlarla konuşurken onlara dokunmaktan kaçınırım.” maddesi olduğu belirlenmiştir.

Yukarıda verilen geçerlik-güvenirlik çalışması sonuçlarına göre; Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği- Özbildirim Formunun yapı geçerliğinin sağlandığı ve orijinal ölçekle benzer olduğu, güvenilirlik değerlerinin son derece iyi olduğu saptanmıştır. Buna göre Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu tespit edilmiştir.

#### **4.2 Kişilik özelliklerinin, psikopatoloji ve sözsüz ivedi yakınlık üzerindeki yordayıcı etkisine ilişkin bulgular**

Araştırma kapsamında toplanan verilerin nitelikli olması bir çalışmadan geçerli sonuçlar elde etme açısından önem taşımaktadır. Bu nedenle veriler analiz öncesinde birtakım testlerle sınanmaktadır. Bu çalışmada normallik sayıltısı için Kolmogorov-Smirnov testi kullanılmıştır.

**Tablo 10.***Kolmogorov-Smirnov testi*

	<b>Statistic</b>	<b>Sig.</b>	<b>Skewness</b>	<b>Kurtosis</b>
SİYÖ	0,040	0,200	0,139	-0,475
Somatizasyon	0,116	0,000	0,880	0,297
Obsesif- Kompulsif Belirtiler	0,059	0,006	0,293	-0,468
Kişilerarası Duyarlılık	0,090	0,000	0,798	0,166
Depresyon	0,092	0,000	0,719	-0,044
Anksiyete	0,143	0,000	1,178	1,033
Hostilite	0,131	0,000	0,880	0,015
Fobik Anksiyete	0,190	0,000	1,437	1,370
Paranoid Düşünce	0,093	0,000	0,606	-0,074
Psikotizm	0,170	0,000	1,381	1,451
Ek Ölçek	0,116	0,000	0,589	-0,423
SCL-90-RR Toplam	0,073	0,000	0,802	0,379
Dışadönüklük	0,154	0,000	-0,235	0,483
Duygusal Dengelilik	0,097	0,000	-0,328	-0,109
Deneyimlere Açıklık	0,141	0,000	0,018	0,198
Sorumluluk	0,184	0,000	0,008	1,110
Yumuşak Başlılık	0,141	0,000	0,018	0,198
Arkadaş canlısı	0,123	0,000	-0,345	0,527
Etki bırakan	0,111	0,000	-0,070	-0,488
Rahat	0,121	0,000	0,180	0,718
Tartışmacı	0,087	0,000	-0,030	0,204
İlgili	0,117	0,000	-0,022	0,180
Kesin	0,114	0,000	-0,332	-0,107
Sözsüz iletişim kuran	0,109	0,000	-0,382	0,289
Dramatize eden	0,084	0,000	0,012	0,142
Açık	0,120	0,000	-0,315	0,300
Baskın	0,134	0,000	0,123	-0,183

Tablo 10 incelendiğinde, verilerin normal dağılım sergilediği sonucuna varılmaktadır.

#### 4.2.1 Demografik özellikler

Araştırmanın bu bölümünde araştırma kapsamına alınan öğrencilerin yaş, cinsiyet, uyruk, romantik ilişki ve psikiyatrik/psikolojik rahatsızlık geçirme durumlarına yer verilmiştir.

**Tablo 11.**

*Öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımı*

	Sayı (n)	Yüzde (%)
<b>Yaş grubu</b>		
21 yaş ve altı	130	38,69
22-23 yaş	99	29,46
24 yaş ve üstü	107	31,85
<b>Cinsiyet</b>		
Kadın	174	51,79
Erkek	162	48,21
<b>Uyruk</b>		
KKTC	58	17,26
TC	278	82,74
<b>Romantik ilişki</b>		
Var	104	30,95
Yok	232	69,05
<b>Daha önce bir psikiyatrist ya da psikoloğa başvurma</b>		
Başvuran	88	26,19
Başvurmayan	248	73,81
<b>Daha önce psikiyatrik/psikolojik bir rahatsızlık geçirme durumuna</b>		
Geçiren	45	13,39
Geçirmeyen	291	86,61

Tablo 11’de öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımına ilişkin bulgular verilmiştir.

Tablo 11. incelendiğinde araştırmaya alınan öğrencilerin %38,69'unun 21 yaş ve altı, %29,46'sının 22-23 yaş ve %31,85'inin 24 yaş ve üstü yaş grubunda olduğu, %51,79'unun kadın ve %48,21'inin erkek olduğu, %17,26'sının KKTC uyruklu ve %82,74'ünün TC uyruklu olduğu görülmüştür. Öğrencilerin %0,95'inin romantik bir ilişkisinin olduğu, % 26,19'unun daha önce psikiyatrist ya da psikoloğa başvurduğu, %13,39'unun daha önce psikiyatrik/psikolojik bir rahatsızlık geçirdiği belirlenmiştir.

#### 4.2.2 SiY'e ilişkin bulgular

Araştırmanın bu bölümünde öğrencilerin Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeğinden aldıkları puanlar ve söz konusu puanların öğrencilerin demografik özelliklerine göre karşılaştırılmasına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

**Tablo 12.**

*Öğrencilerin Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeğinden aldıkları puanlar*

	n	$\bar{x}$	s	Alt	Üst
Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği	336	92,42	10,15	68,00	120,00

Tablo 12'de araştırma kapsamına alınan öğrencilerin Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeğinden aldıkları puanlara ait ortalama, standart sapma, en küçük ve en büyük değer gibi tanımlayıcı istatistikler gösterilmiştir.

Tablo 12 incelendiğinde öğrencilerin Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeğinden  $x=92,42\pm 10,15$  puan aldığı, ölçekten alınan en düşük puanın 68,0 ve en yüksek puanın 120,0 olduğu tespit edilmiştir.

**Tablo 13.**

*Öğrencilerin yaş grubuna göre Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması*

	Yaş grubu	n	$\bar{x}$	s	Alt	Üst	F	p
Sözsüz ivedi yakınlık ölçeği	21 yaş ve altı	130	91,96	9,83	72,00	120,00	0,507	0,603
	22-23 yaş	99	93,27	10,15	72,00	119,00		
	24 yaş ve üstü	107	92,20	10,56	68,00	115,00		

Tablo 13'te araştırmaya katılan öğrencilerin yaş grubuna göre Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin uygulanan ANOVA sonuçları verilmiştir.

Tablo 13'e göre araştırmaya dahil edilen öğrencilerin yaş grubuna göre Sözsüz İvedi Yakınlık ölçeğinden aldıkları puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır ( $p>0,05$ ).

**Tablo 14.**

*Öğrencilerin cinsiyetine göre Sözsüz İvedi Yakınlık ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması*

	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	s	t	p
Sözsüz ivedi yakınlık ölçeği	Kadın	174	93,94	10,05	2,877	0,004*
	Erkek	162	90,79	10,02		

\* $p<0,05$

Tablo 14'te öğrencilerin cinsiyetine göre Sözsüz İvedi Yakınlık ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin bağımsız örneklem t testi sonuçları verilmiş olup, kadın ve erkek öğrencilerin Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği puanları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ( $p<0,05$ ). Kadın öğrencilerin Sözsüz İvedi Yakınlık ölçeğinden aldıkları puanlar erkeklere göre daha yüksek bulunmuştur.

**Tablo 15.**

Öğrencilerin uyruklarına göre Sözsüz İvedi Yakınlık ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması

	Uyruk	n	$\bar{x}$	s	t	p
Sözsüz ivedi	KKTC	58	90,29	11,46	-1,763	0,079
yakınlık ölçeği	TC	278	92,87	9,81		

Tablo 15'te araştırma kapsamına alınan öğrencilerin uyruklarına göre Sözsüz İvedi Yakınlık ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin yapılan bağımsız örneklem t testi sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 15 incelendiğinde öğrencilerin uyruklarına göre Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği puanları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı belirlenmiştir ( $p>0,05$ ). KKTC ve TC uyruklu öğrencilerin Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği puanları benzerdir.

**Tablo 16.**

Öğrencilerin romantik ilişki yaşama durumuna göre Sözsüz İvedi Yakınlık ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması

	Romantik ilişki	n	$\bar{x}$	s	t	p
Sözsüz ivedi	Var	104	93,91	10,02	1,810	0,071
yakınlık ölçeği	Yok	232	91,75	10,15		

Tablo 16'da araştırmaya dahil edilen öğrencilerin romantik ilişki yaşama durumuna göre Sözsüz İvedi Yakınlık ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması için uygulanan bağımsız örneklem t testi sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 16'e göre öğrencilerin romantik ilişki yaşama durumuna göre Sözsüz İvedi Yakınlık ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür ( $p<0,05$ ).

**Tablo 17.**

*Öğrencilerin daha önce bir psikiyatrist ya da psikoloğa başvurma durumuna göre Sözsüz İvedi Yakınlık ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması*

	<b>Başvurma</b>	<b>n</b>	$\bar{x}$	<b>s</b>	<b>t</b>	<b>p</b>
Sözsüz ivedi	Başvuran	88	94,13	11,12	1,839	0,067
yakınlık ölçeği	Başvurmayan	248	91,82	9,73		

Tablo 17’de verilen öğrencilerin daha önce bir psikiyatrist ya da psikoloğa başvurma durumuna göre Sözsüz İvedi Yakınlık ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin bağımsız örneklem t testi sonuçları incelendiğinde, öğrencilerin psikiyatrist ya da psikoloğa başvurma durumuna göre Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür ( $p>0,05$ ).

**Tablo 18.**

*Öğrencilerin daha önce psikiyatrik/psikolojik bir rahatsızlık geçirme durumuna göre Sözsüz İvedi Yakınlık ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması*

	<b>Psk. Rht. Geçirme</b>	<b>n</b>	$\bar{x}$	<b>s</b>	<b>t</b>	<b>p</b>
Sözsüz ivedi	Geçiren	45	94,56	11,51	1,518	0,130
yakınlık ölçeği	Geçirmeyen	291	92,09	9,90		

Araştırmaya dâhil edilen öğrencilerin daha önce psikiyatrik/psikolojik bir rahatsızlık geçirme durumuna göre Sözsüz İvedi Yakınlık ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin yapılan bağımsız örneklem t testi sonuçları Tablo 18.’de gösterilmiştir.

Tablo 18 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin psikiyatrik/psikolojik bir rahatsızlık geçirme durumuna göre Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir ( $p>0,05$ ).



### 4.2.3 Ruhsal belirtilere ilişkin bulgular

Bu bölümde araştırma katılan öğrencilerin Ruhsal Belirti Tarama Testinden (SCLR90) aldıkları puanlar ve bu puanların öğrencilerin demografik özelliklerine göre karşılaştırılmasına ilişkin bulgulara değinilmiştir.

**Tablo 19.**

*Öğrencilerin Ruhsal Belirti Tarama Testinden aldıkları puanlar*

	n	$\bar{x}$	s	Alt	Üst
Somatizasyon	336	0,97	0,79	0,00	3,58
Obsesif-Kompulsif Belirtiler	336	1,38	0,80	0,00	3,60
Kişilerarası Duyarlılık	336	1,21	0,88	0,00	3,78
Depresyon	336	1,20	0,86	0,00	3,69
Anksiyete	336	0,90	0,79	0,00	3,60
Hostilite	336	1,12	0,95	0,00	4,00
Fobik Anksiyete	336	0,57	0,65	0,00	3,14
Paranoid Düşünce	336	1,26	0,90	0,00	4,00
Psikotizm	336	0,72	0,75	0,00	3,60
Ek Ölçek	336	1,15	0,84	0,00	3,71
SCL-90-RR Toplam	336	1,05	0,72	0,00	3,47

Öğrencilerin Ruhsal Belirti Tarama Ölçeğinde yer alan somatizasyon alt ölçeğinden  $\bar{x} = 0,97 \pm 0,79$  puan, obsesif-kompulsif belirtiler alt ölçeğinden  $\bar{x} = 1,38 \pm 0,80$  puan, kişilerarası duyarlılık alt ölçeğinden  $\bar{x} = 1,21 \pm 0,88$  puan, depresyon alt ölçeğinden  $\bar{x} = 1,20 \pm 0,86$  puan, anksiyete alt ölçeğinden  $\bar{x} = 0,90 \pm 0,79$  puan, hostilite alt ölçeğinden  $\bar{x} = 1,12 \pm 0,95$  puan, fobik anksiyete alt ölçeğinden  $\bar{x} = 0,57 \pm 0,65$  puan, paranoid düşünce alt ölçeğinden  $\bar{x} = 1,26 \pm 0,90$  puan, psikotizm alt ölçeğinden  $\bar{x} = 0,72 \pm 0,75$  puan ve ek ölçek alt ölçeğinden  $\bar{x} = 1,15 \pm 0,84$  puan aldıkları saptanmıştır. Öğrencilerin Ruhsal Belirti Tarama Ölçeği genelinden  $\bar{x} = 1,05 \pm 0,72$  puan aldıkları, alınan en düşük puanın 0, en yüksek puanın ise 3,47 olduğu saptanmıştır.

**Tablo 20.**

*Öğrencilerin yaş grubuna göre Ruhsal Belirti Tarama Testinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması*

	Yaş grubu	n	$\bar{x}$	s	Alt	Üst	F	p	Fark
Somatizasyon	21 yaş ve altı	130	1,05	0,81	0,00	3,58	4,187	0,016*	1-3
	22-23 yaş	99	1,07	0,81	0,00	3,58			
	24 yaş ve üstü	107	0,79	0,70	0,00	3,25			
Obsesif-Kompulsif Belirtiler	21 yaş ve altı	130	1,49	0,79	0,00	3,60	4,083	0,018*	1-3
	22-23 yaş	99	1,44	0,83	0,00	3,50			
	24 yaş ve üstü	107	1,21	0,77	0,00	3,20			
Kişilerarası Duyarlılık	21 yaş ve altı	130	1,39	0,92	0,00	3,78	7,687	0,001*	1-3
	22-23 yaş	99	1,27	0,92	0,00	3,78			
	24 yaş ve üstü	107	0,95	0,74	0,00	3,78			
Depresyon	21 yaş ve altı	130	1,33	0,88	0,00	3,62	4,859	0,008*	1-3
	22-23 yaş	99	1,25	0,93	0,00	3,62			
	24 yaş ve üstü	107	1,00	0,74	0,00	3,69			
Anksiyete	21 yaş ve altı	130	1,03	0,87	0,00	3,50	3,666	0,027*	1-3
	22-23 yaş	99	0,87	0,74	0,00	3,40			
	24 yaş ve üstü	107	0,76	0,71	0,00	3,60			
Hostilite	21 yaş ve altı	130	1,21	0,95	0,00	4,00	1,627	0,198	
	22-23 yaş	99	1,14	0,93	0,00	3,67			
	24 yaş ve üstü	107	0,98	0,97	0,00	4,00			
Fobik Anksiyete	21 yaş ve altı	130	0,66	0,69	0,00	3,14	1,978	0,140	
	22-23 yaş	99	0,51	0,56	0,00	3,14			
	24 yaş ve üstü	107	0,52	0,67	0,00	2,86			
Paranoid Düşünce	21 yaş ve altı	130	1,42	0,91	0,00	3,83	5,722	0,004*	1-3
	22-23 yaş	99	1,28	0,89	0,00	3,83			
	24 yaş ve üstü	107	1,03	0,85	0,00	4,00			
Psikotizm	21 yaş ve altı	130	0,87	0,80	0,00	3,60	5,813	0,003*	1-3
	22-23 yaş	99	0,71	0,79	0,00	3,60			
	24 yaş ve üstü	107	0,54	0,60	0,00	2,50			
Ek Ölçek	21 yaş ve altı	130	1,29	0,83	0,00	3,14	5,163	0,006*	1-3
	22-23 yaş	99	1,18	0,84	0,00	3,57			
	24 yaş ve üstü	107	0,95	0,83	0,00	3,71			
SCL-90-RR Toplam	21 yaş ve altı	130	1,17	0,73	0,00	3,42	5,381	0,005*	1-3
	22-23 yaş	99	1,07	0,72	0,01	3,47			
	24 yaş ve üstü	107	0,87	0,66	0,01	3,30			

\* $p < 0,05$

Tablo 20'da araştırma kapsamına alınan öğrencilerin yaş grubuna göre Ruhsal Belirti Tarama Testinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması amacıyla yapılan ANOVA sonuçları verilmiştir.

Tablo 20. incelendiğinde, öğrencilerin yaş grubuna göre Ruhsal Belirti Tarama Testinin genelinden ve somatizasyon, obsesif-kompulsif belirtiler, kişilerarası duyarlılık, depresyon, anksiyete, paranoid düşünce, psikotizm ve ek ölçek alt ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farkların olduğu belirlenmiştir ( $p<0,05$ ). 24 ve üzeri yaş grubunda yer alan öğrencilerin ruhsal belirti tarama testinin genelinden ve somatizasyon, obsesif-kompulsif belirtiler, kişilerarası duyarlılık, depresyon, paranoid düşünce, psikotizm ve ek ölçek alt ölçeklerinden aldıkları puanlar diğer yaş gruplarındakilere göre anlamlı düzeyde düşüktür. Ayrıca 23 yaş ve üzeri öğrencilerin anksiyete puanları 21 yaş ve altı öğrencilere göre daha yüksektir.

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin yaş grubuna göre Ruhsal Belirti Tarama Testinde bulunan hostilete ve fobik anksiyete alt ölçeklerinden aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiki olarak anlamlı düzeyde olmadığı belirlenmiştir.

**Tablo 21.**

*Öğrencilerin cinsiyetine göre Ruhsal Belirti Tarama Testinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması*

	<b>Cinsiyet</b>	<b>n</b>	$\bar{x}$	<b>s</b>	<b>t</b>	<b>p</b>
Somatizasyon	Kadın	174	0,98	0,78	0,225	0,822
	Erkek	162	0,96	0,79		
Obsesif-Kompulsif Belirtiler	Kadın	174	1,42	0,80	0,795	0,427
	Erkek	162	1,35	0,81		
Kişilerarası Duyarlılık	Kadın	174	1,27	0,87	1,302	0,194
	Erkek	162	1,15	0,90		
Depresyon	Kadın	174	1,30	0,84	2,056	0,041*
	Erkek	162	1,10	0,88		
Anksiyete	Kadın	174	0,88	0,77	-0,432	0,666
	Erkek	162	0,92	0,81		
Hostilite	Kadın	174	1,08	0,93	-0,767	0,443
	Erkek	162	1,16	0,97		
Fobik Anksiyete	Kadın	174	0,56	0,64	-0,347	0,729
	Erkek	162	0,58	0,66		
Paranoid Düşünce	Kadın	174	1,23	0,86	-0,653	0,514
	Erkek	162	1,29	0,94		
Psikotizm	Kadın	174	0,65	0,74	-1,686	0,093
	Erkek	162	0,79	0,75		
Ek Ölçek	Kadın	174	1,13	0,83	-0,383	0,702
	Erkek	162	1,17	0,86		
SCL-90-RR Toplam	Kadın	174	1,05	0,69	0,036	0,971
	Erkek	162	1,05	0,75		

Tablo 21.'de öğrencilerin cinsiyetine göre Ruhsal Belirti Tarama Testinden aldıkları puanlarının karşılaştırılmasına dair bağımsız örneklem t testi sonuçları verilmiştir.

Öğrencilerin cinsiyetine göre Ruhsal Belirti Tarama Testinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark yoktur ( $p>0,05$ ).

**Tablo 22.**

*Öğrencilerin uyruklarına göre Ruhsal Belirti Tarama Testinden aldıkları puanların karşılaştırılması*

	Uyruk	n	$\bar{x}$	s	t	p
Somatizasyon	KKTC	58	0,94	0,83	-0,370	0,712
	TC	278	0,98	0,78		
Obsesif-Kompulsif Belirtiler	KKTC	58	1,42	0,83	0,320	0,749
	TC	278	1,38	0,80		
Kişilerarası Duyarlılık	KKTC	58	1,23	0,94	0,172	0,863
	TC	278	1,21	0,87		
Depresyon	KKTC	58	1,17	0,80	-0,355	0,723
	TC	278	1,21	0,88		
Anksiyete	KKTC	58	0,89	0,85	-0,057	0,955
	TC	278	0,90	0,78		
Hostilite	KKTC	58	1,10	0,90	-0,127	0,899
	TC	278	1,12	0,96		
Fobik Anksiyete	KKTC	58	0,56	0,72	-0,174	0,862
	TC	278	0,57	0,63		
Paranoid Düşünce	KKTC	58	1,26	0,85	0,069	0,945
	TC	278	1,26	0,91		
Psikotizm	KKTC	58	0,71	0,84	-0,099	0,921
	TC	278	0,72	0,73		
Ek Ölçek	KKTC	58	1,03	0,80	-1,205	0,229
	TC	278	1,17	0,85		
SCL-90-RR Toplam	KKTC	58	1,03	0,74	-0,208	0,835
	TC	278	1,05	0,71		

Tablo 22.'de gösterilen öğrencilerin uyruklarına göre Ruhsal Belirti Tarama Testinden aldıkları puanlarının karşılaştırılmasına dair bağımsız örneklem t

testi sonuçları incelendiğinde, cinsiyetine göre Ruhsal Belirti Tarama Testi puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmiştir ( $p>0,05$ ).

**Tablo 23.**

*Öğrencilerin romantik ilişki yaşama durumuna göre Ruhsal Belirti Tarama Testinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması*

	<b>Romantik ilişki</b>	<b>n</b>	$\bar{x}$	<b>s</b>	<b>t</b>	<b>p</b>
Somatizasyon	Var	104	0,98	0,85	0,147	0,883
	Yok	232	0,97	0,76		
Obsesif-Kompulsif Belirtiler	Var	104	1,34	0,82	-0,680	0,497
	Yok	232	1,40	0,79		
Kişilerarası Duyarlılık	Var	104	1,25	0,97	0,491	0,624
	Yok	232	1,20	0,84		
Depresyon	Var	104	1,21	0,90	0,088	0,930
	Yok	232	1,20	0,85		
Anksiyete	Var	104	0,89	0,86	-0,143	0,886
	Yok	232	0,90	0,76		
Hostilite	Var	104	1,06	0,95	-0,657	0,512
	Yok	232	1,14	0,95		
Fobik Anksiyete	Var	104	0,60	0,70	0,518	0,605
	Yok	232	0,56	0,62		
Paranoid Düşünce	Var	104	1,19	0,94	-0,861	0,390
	Yok	232	1,29	0,88		
Psikotizm	Var	104	0,62	0,79	-1,568	0,118
	Yok	232	0,76	0,73		
Ek Ölçek	Var	104	1,08	0,88	-0,980	0,328
	Yok	232	1,18	0,83		
SCL-90-RR Toplam	Var	104	1,02	0,78	-0,431	0,667
	Yok	232	1,06	0,69		

Öğrencilerin romantik ilişki yaşama durumuna göre Ruhsal Belirti Tarama Testinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması için uygulanan bağımsız örneklem t testi sonuçları Tablo 23'te verilmiş olup, öğrencilerin cinsiyetlerine göre Ruhsal Belirti Tarama Testi puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür ( $p>0,05$ ).

**Tablo 24.**

*Öğrencilerin daha önce bir psikiyatrist ya da psikoloğa başvurma durumuna göre Ruhsal Belirti Tarama Testinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması*

	<b>Başvurma</b>	<b>n</b>	$\bar{x}$	<b>s</b>	<b>t</b>	<b>p</b>
Somatizasyon	Başvuran	88	1,06	0,79	1,219	0,224
	Başvurmayan	248	0,94	0,78		
Obsesif-Kompulsif Belirtiler	Başvuran	88	1,49	0,86	1,385	0,167
	Başvurmayan	248	1,35	0,78		
Kişilerarası Duyarlılık	Başvuran	88	1,25	1,02	0,497	0,619
	Başvurmayan	248	1,20	0,83		
Depresyon	Başvuran	88	1,31	0,91	1,345	0,179
	Başvurmayan	248	1,16	0,85		
Anksiyete	Başvuran	88	1,00	0,88	1,413	0,159
	Başvurmayan	248	0,86	0,75		
Hostilite	Başvuran	88	1,13	0,97	0,201	0,841
	Başvurmayan	248	1,11	0,95		
Fobik Anksiyete	Başvuran	88	0,60	0,75	0,486	0,628
	Başvurmayan	248	0,56	0,61		
Paranoid Düşünce	Başvuran	88	1,29	1,00	0,399	0,690
	Başvurmayan	248	1,25	0,86		
Psikotizm	Başvuran	88	0,74	0,84	0,299	0,765
	Başvurmayan	248	0,71	0,72		
Ek Ölçek	Başvuran	88	1,24	0,87	1,232	0,219
	Başvurmayan	248	1,11	0,83		
SCL-90-RR	Başvuran	88	1,11	0,78	0,963	0,336
Toplam	Başvurmayan	248	1,03	0,69		

Tablo 24.'te öğrencilerin daha önce bir psikiyatrist ya da psikoloğa başvurma durumuna göre Ruhsal Belirti Tarama Testinden aldıkları puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin bağımsız örneklem t testinden elde edilen bulgular verilmiş olup, gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür ( $p>0,05$ ).

**Tablo 25.**

*Öğrencilerin daha önce psikiyatrik/psikolojik bir rahatsızlık geçirme durumuna göre Ruhsal Belirti Tarama Testinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması*

	<b>Psk. Rht. Geçirme</b>	<b>n</b>	$\bar{x}$	<b>s</b>	<b>t</b>	<b>p</b>
Somatizasyon	Geçiren	45	1,08	0,83	0,962	0,337
	Geçirmeyen	291	0,96	0,78		
Obsesif-Kompulsif Belirtiler	Geçiren	45	1,57	0,96	1,700	0,090
	Geçirmeyen	291	1,36	0,77		
Kişilerarası Duyarlılık	Geçiren	45	1,41	1,12	1,589	0,113
	Geçirmeyen	291	1,18	0,84		
Depresyon	Geçiren	45	1,45	1,01	2,046	0,042*
	Geçirmeyen	291	1,16	0,83		
Anksiyete	Geçiren	45	1,15	0,99	2,335	0,020*
	Geçirmeyen	291	0,86	0,75		
Hostilite	Geçiren	45	1,29	1,08	1,319	0,188
	Geçirmeyen	291	1,09	0,93		
Fobik Anksiyete	Geçiren	45	0,73	0,93	1,784	0,075
	Geçirmeyen	291	0,55	0,59		
Paranoid Düşünce	Geçiren	45	1,48	1,14	1,778	0,076
	Geçirmeyen	291	1,22	0,85		
Psikotizm	Geçiren	45	0,82	0,87	1,045	0,297
	Geçirmeyen	291	0,70	0,73		
Ek Ölçek	Geçiren	45	1,36	0,90	1,804	0,072
	Geçirmeyen	291	1,12	0,83		
SCL-90-RR Toplam	Geçiren	45	1,23	0,88	1,876	0,062
	Geçirmeyen	291	1,02	0,69		

\* $p < 0,05$

Tablo 25.'te araştırmaya alınan öğrencilerin daha önce psikiyatrik/psikolojik bir rahatsızlık geçirme durumuna göre Ruhsal Belirti Tarama Testinden aldıkları



puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin uygulanan bağımsız örneklem t testi sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 25. incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin daha önce psikiyatrik/psikolojik bir rahatsızlık geçirme durumuna göre Ruhsal Belirti Tarama Testinin genelinden ve somatizasyon, obsesif-kompulsif belirtiler, kişilerarası duyarlılık, paranoid düşünce, hostilite, fobik düşünce, psikotizm ve ek ölçek alt ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında istatistiki açıdan anlamlı farkların olmadığı belirlenmiştir ( $p>0,05$ ).

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin daha önce psikiyatrik/psikolojik bir rahatsızlık geçirme durumuna göre Ruhsal Belirti Tarama Testinde bulunan depresyon ve anksiyete alt ölçeklerinden aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu tespit edilmiştir ( $p<0,05$ ). Daha önce psikiyatrik/psikolojik bir rahatsızlık geçiren öğrencilerin Ruhsal Belirti Tarama Testinde bulunan depresyon ve anksiyete alt ölçeklerinden aldıkları puanlar herhangi bir psikiyatrik/psikolojik bir rahatsızlık geçirmeyen öğrencilere göre daha yüksektir.

#### 4.2.4 Kişilik özelliklerine ilişkin bulgular

Araştırmanın bu bölümünde öğrencilerin On Madde Kişilik Ölçeğinden aldıkları puanlar ve sosyo-demografik özelliklerine göre On Madde Kişilik Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılmasına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

**Tablo 26.**

*Öğrencilerin On Madde Kişilik Ölçeğinden aldıkları puanlar*

	n	$\bar{x}$	s	Alt	Üst
Dışadönüklük	336	4,18	1,18	1,00	7,00
Duygusal Dengelilik	336	4,52	1,41	1,00	7,00
Deneyimlere Açıklık	336	3,69	1,16	1,00	7,00
Sorumluluk	336	4,30	1,07	1,00	7,00
Yumuşak Başlılık	336	3,69	1,16	1,00	7,00

Tablo 26'de araştırmaya alınan Öğrencilerin On Madde Kişilik Ölçeğinden aldıkları puanlara ilişkin tanımlayıcı istatistikler gösterilmiştir.

Tablo 26. incelendiğinde araştırma kapsamına alınan öğrencilerin On Madde Kişilik Ölçeğinde bulunan dışadönüklük alt ölçeğinden  $\bar{x}=4,18\pm 1,18$  puan, duygusal dengelilik alt ölçeğinden  $\bar{x}=4,52\pm 1,41$  puan, deneyimlere açıklık alt ölçeğinden  $\bar{x}=3,69\pm 1,16$  puan, sorumluluk alt ölçeğinden  $\bar{x}=4,30\pm 1,07$  puan ev yumuşak başlılık alt ölçeğinden  $\bar{x}=3,69\pm 1,16$  puan aldıkları görülmüştür.

**Tablo 27.**

*Öğrencilerin yaş grubuna göre On Madde Kişilik Ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması*

	Yaş grubu	n	$\bar{x}$	s	Alt	Üst	F	p	Fark
Dışadönüklük	21 yaş ve altı	130	4,20	1,22	1,00	7,00	3,414	0,034*	2-3
	22-23 yaş	99	4,38	0,97	2,50	7,00			
	24 yaş ve üstü	107	3,96	1,29	1,00	7,00			
Duygusal Dengelilik	21 yaş ve altı	130	4,73	1,41	1,00	7,00	2,520	0,082	
	22-23 yaş	99	4,40	1,25	1,00	7,00			
	24 yaş ve üstü	107	4,37	1,51	1,00	7,00			
Deneyimlere Açıklık	21 yaş ve altı	130	3,61	1,05	1,00	6,50	1,071	0,344	
	22-23 yaş	99	3,83	1,07	1,50	7,00			
	24 yaş ve üstü	107	3,65	1,35	1,00	7,00			
Sorumluluk	21 yaş ve altı	130	4,48	1,13	1,00	7,00	3,080	0,047*	1-3
	22-23 yaş	99	4,23	1,03	1,00	7,00			
	24 yaş ve üstü	107	4,15	1,02	1,00	7,00			
Yumuşak Başlılık	21 yaş ve altı	130	3,61	1,05	1,00	6,50	1,071	0,344	
	22-23 yaş	99	3,83	1,07	1,50	7,00			
	24 yaş ve üstü	107	3,65	1,35	1,00	7,00			

\* $p<0,05$

Tablo 27.'de öğrencilerin yaş grubuna göre On Madde Kişilik Ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin bağımsız örneklem testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 27. incelendiğinde öğrencilerin yaş grubuna göre On Madde Kişilik Ölçeğinde bulunan dışadönüklük ve sorumluluk alt ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ( $p < 0,05$ ). 24 yaş ve üstü öğrencilerin dışadönüklük puanları 22-23 yaş öğrencilere göre daha düşüktür. 24 yaş ve üstü öğrencilerin sorumluluk puanları 21 yaş ve altı öğrencilerden daha düşüktür.

**Tablo 28.**

*Öğrencilerin cinsiyetine göre On Madde Kişilik Ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması*

	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	s	t	p
Dışadönüklük	Kadın	174	4,28	1,13	1,614	0,107
	Erkek	162	4,07	1,23		
Duygusal Dengelilik	Kadın	174	4,69	1,39	2,277	0,023*
	Erkek	162	4,34	1,41		
Deneyimlere Açıklık	Kadın	174	3,64	1,15	-0,813	0,417
	Erkek	162	3,74	1,16		
Sorumluluk	Kadın	174	4,39	1,11	1,678	0,094
	Erkek	162	4,20	1,03		
Yumuşak Başlılık	Kadın	174	3,64	1,15	-0,813	0,417
	Erkek	162	3,74	1,16		

Tablo 28.'da araştırmaya alınan öğrencilerin cinsiyetine göre On Madde Kişilik Ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması için yapılan bağımsız örneklem t testi sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 28. incelendiğinde araştırmaya alınan öğrencilerin cinsiyetine göre On Madde Kişilik Ölçeğinde yer alan duygusal dengelilik alt ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ( $p < 0,05$ ). Kadın öğrencilerin duygusal dengelilik alt ölçeğinden aldıkları puanlar erkeklere göre yüksektir.

Kadın ve erkek öğrencilerin Madde Kişilik Ölçeğinde yer alan dışadönüklük, deneyimlere açıklık, sorumluluk ve yumuşak başlılık alt ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür ( $p > 0,05$ ).

**Tablo 29.**

*öğrencilerin uyruklarına göre On Madde Kişilik Ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması*

	Uyruk	n	$\bar{x}$	s	t	p
Dışadönüklük	KKTC	58	4,39	1,27	1,506	0,133
	TC	278	4,13	1,16		
Duygusal Dengelilik	KKTC	58	4,76	1,42	1,427	0,154
	TC	278	4,47	1,40		
Deneyimlere Açıklık	KKTC	58	3,66	1,30	-0,234	0,815
	TC	278	3,69	1,13		
Sorumluluk	KKTC	58	4,31	1,11	0,088	0,930
	TC	278	4,30	1,07		
Yumuşak Başlılık	KKTC	58	3,66	1,30	-0,234	0,815
	TC	278	3,69	1,13		

Tablo 29.'da araştırmaya dahil edilen öğrencilerin uyruklarına göre On Madde Kişilik Ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin bağımsız örneklem t testi sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 29. incelendiğinde öğrencilerin Madde Kişilik Ölçeğinde yer alan dışadönüklük, duygusal dengelilik, deneyimlere açıklık, sorumluluk ve yumuşak başlılık alt ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür ( $p>0,05$ ). KKTC ve TC uyruklu öğrencilerin dışadönüklük, duygusal dengelilik, deneyimlere açıklık, sorumluluk ve yumuşak başlılık alt ölçeklerinden almış oldukları puanlar benzerdir.

**Tablo 30.**

*Öğrencilerin romantik ilişki yaşama durumuna göre On Madde Kişilik Ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması*

	Romantik ilişki	n	$\bar{x}$	s	t	p
Dışadönüklük	Var	104	4,25	1,29	0,822	0,412
	Yok	232	4,14	1,13		
Duygusal Dengelilik	Var	104	4,47	1,51	-0,420	0,675
	Yok	232	4,54	1,36		
Deneyimlere Açıklık	Var	104	3,68	1,16	-0,051	0,959
	Yok	232	3,69	1,16		
Sorumluluk	Var	104	4,29	1,11	-0,067	0,947
	Yok	232	4,30	1,06		
Yumuşak Başlılık	Var	104	3,68	1,16	-0,051	0,959
	Yok	232	3,69	1,16		

Araştırmaya katılan öğrencilerin romantik ilişki yaşama durumuna göre On Madde Kişilik Ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması için yapılan bağımsız örneklem t testinden elde edilen bulgular Tablo 29'de gösterilmiştir.

Tablo 30. incelendiğinde araştırmaya dahil edilen öğrencilerin romantik ilişki yaşama durumuna göre On Madde Kişilik Ölçeğinde bulunan dışadönüklük, duygusal dengelilik, deneyimlere açıklık, sorumluluk ve yumuşak başlılık alt ölçeklerinden aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir ( $p>0,05$ ).

**Tablo 31.**

*Öğrencilerin daha önce bir psikiyatrist ya da psikoloğa başvurma durumuna göre On Madde Kişilik Ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması*

	<b>Başvurma</b>	<b>n</b>	$\bar{x}$	<b>s</b>	<b>t</b>	<b>p</b>
Dışadönüklük	Başvuran	88	4,18	1,15	0,005	0,996
	Başvurmayan	248	4,18	1,20		
Duygusal Dengelilik	Başvuran	88	4,32	1,56	-1,566	0,118
	Başvurmayan	248	4,59	1,34		
Deneyimlere Açıklık	Başvuran	88	3,60	1,02	-0,857	0,392
	Başvurmayan	248	3,72	1,20		
Sorumluluk	Başvuran	88	4,28	1,03	-0,210	0,834
	Başvurmayan	248	4,31	1,09		
Yumuşak Başlılık	Başvuran	88	3,60	1,02	-0,857	0,392
	Başvurmayan	248	3,72	1,20		

Tablo 31'da araştırmaya dahil edilen öğrencilerin daha önce bir psikiyatrist ya da psikoloğa başvurma durumuna göre On Madde Kişilik Ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılmasında kullanılan bağımsız örneklem t testi sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 31. incelendiğinde araştırmaya alınan öğrencilerin daha önce bir psikiyatrist ya da psikoloğa başvurma durumuna göre On Madde Kişilik Ölçeğinde bulunan dışadönüklük, duygusal dengelilik, deneyimlere açıklık, sorumluluk ve yumuşak başlılık alt ölçeklerinden almış oldukları puanlar

arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ( $p>0,05$ ). Daha önce bir psikiyatrist ya da psikoloğa başvurma durumuna göre öğrencilerin dışadönüklük, duygusal dengelilik, deneyimlere açıklık, sorumluluk ve yumuşak başlılık puanları benzerdir.

**Tablo 32.**

*Öğrencilerin daha önce psikiyatrik/psikolojik bir rahatsızlık geçirme durumuna göre On Madde Kişilik Ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması*

	Psk. Rht. Geçirme	n	$\bar{x}$	s	t	p
Dışadönüklük	Geçiren	45	4,03	1,38	-0,867	0,387
	Geçirmeyen	291	4,20	1,15		
Duygusal Dengelilik	Geçiren	45	4,41	1,58	-0,554	0,580
	Geçirmeyen	291	4,54	1,38		
Deneyimlere Açıklık	Geçiren	45	3,59	1,03	-0,614	0,540
	Geçirmeyen	291	3,70	1,18		
Sorumluluk	Geçiren	45	4,33	1,18	0,229	0,819
	Geçirmeyen	291	4,29	1,06		
Yumuşak Başlılık	Geçiren	45	3,59	1,03	-0,614	0,540
	Geçirmeyen	291	3,70	1,18		

Tablo 32.'de öğrencilerin daha önce psikiyatrik/psikolojik bir rahatsızlık geçirme durumuna göre On Madde Kişilik Ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin bağımsız örneklem t testi sonuçları verilmiş olup, öğrencilerin daha önce psikiyatrik/psikolojik bir rahatsızlık geçirme durumuna göre On Madde Kişilik Ölçeğinde yer alan dışadönüklük, duygusal dengelilik, deneyimlere açıklık, sorumluluk ve yumuşak başlılık alt ölçeklerinden almış oldukları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ( $p>0,05$ ).

#### 4.2.5 İletişimci biçimlerine ilişkin bulgular

**Tablo 33.**

*Öğrencilerin İletişimci Biçimleri Ölçeğinden aldıkları puanlar*

	n	$\bar{x}$	s	Alt	Üst
Arkadaş canlısı	336	14,61	2,41	5,00	20,00
Etki bırakan	336	15,12	2,75	7,00	20,00
Rahat	336	13,05	2,03	7,00	20,00
Tartışmacı	336	12,64	2,97	4,00	20,00
İlgili	336	10,85	1,90	5,00	15,00
Kesin	336	10,69	2,34	3,00	15,00
Sözsüz iletişim kuran	336	11,27	2,10	4,00	15,00
Dramatize eden	336	12,92	2,63	5,00	20,00
Açık	336	14,19	2,19	7,00	20,00
Baskın	336	6,12	1,74	2,00	10,00

Tablo 33.'de araştırmaya katılan öğrencilerin İletişimci Biçimleri Ölçeğinden aldıkları puanlara ait tanımlayıcı istatistikler verilmiştir.

Tablo 33. incelendiğinde araştırma kapsamına alınan öğrencilerin İletişimci Biçimleri Ölçeğinde bulunan arkadaş canlısı alt ölçeğinden  $14,61 \pm 2,41$  puan, etki bırakan alt ölçeğinden  $15,12 \pm 2,75$  puan, rahat alt ölçeğinden  $13,05 \pm 2,03$  puan, tartışmacı alt ölçeğinden  $12,64 \pm 2,97$  puan, ilgili alt ölçeğinden  $10,85 \pm 1,90$  puan, kesin alt ölçeğinden  $10,69 \pm 2,34$  puan, sözsüz iletişim kuran alt ölçeğinden  $11,27 \pm 2,10$  puan, dramatize eden alt ölçeğinden  $12,92 \pm 2,63$  puan, açık alt ölçeğinden  $14,19 \pm 2,19$  ve baskın alt ölçeğinden  $6,12 \pm 1,74$  puan almıştır.



**Tablo 34.**

*Öğrencilerin yaş grubuna göre İletişimci Biçimleri Ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması*

	Yaş grubu	n	$\bar{x}$	s	Alt	Üst	F	p	Fark
Arkadaş canlısı	21 yaş ve altı	130	14,21	2,29	7,00	20,00	5,079	0,007*	1-3
	22-23 yaş	99	14,52	2,44	8,00	20,00			
	24 yaş ve üstü	107	15,19	2,42	5,00	20,00			
Etki bırakan	21 yaş ve altı	130	14,62	2,95	7,00	20,00	5,030	0,007*	1-3
	22-23 yaş	99	15,09	2,70	10,00	20,00			
	24 yaş ve üstü	107	15,75	2,43	9,00	20,00			
Rahat	21 yaş ve altı	130	12,81	1,81	8,00	18,00	2,004	0,136	
	22-23 yaş	99	13,07	2,11	7,00	19,00			
	24 yaş ve üstü	107	13,34	2,18	7,00	20,00			
Tartışmacı	21 yaş ve altı	130	12,42	2,87	4,00	20,00	0,839	0,433	
	22-23 yaş	99	12,63	3,06	4,00	19,00			
	24 yaş ve üstü	107	12,93	3,01	4,00	20,00			
İlgili	21 yaş ve altı	130	10,59	1,72	5,00	15,00	2,102	0,124	
	22-23 yaş	99	10,97	1,91	5,00	15,00			
	24 yaş ve üstü	107	11,07	2,06	6,00	15,00			
Kesin	21 yaş ve altı	130	10,52	2,12	5,00	15,00	2,023	0,134	
	22-23 yaş	99	10,51	2,26	5,00	15,00			
	24 yaş ve üstü	107	11,07	2,64	3,00	15,00			
Sözsüz iletişim kuran	21 yaş ve altı	130	11,04	2,16	5,00	15,00	2,502	0,083	
	22-23 yaş	99	11,19	1,88	6,00	15,00			
	24 yaş ve üstü	107	11,64	2,19	4,00	15,00			
Dramatize eden	21 yaş ve altı	130	12,56	2,52	5,00	20,00	1,947	0,144	
	22-23 yaş	99	13,14	2,34	8,00	20,00			
	24 yaş ve üstü	107	13,14	2,96	6,00	20,00			
Açık	21 yaş ve altı	130	13,91	2,05	8,00	19,00	3,685	0,026*	1-3
	22-23 yaş	99	14,07	2,18	8,00	19,00			
	24 yaş ve üstü	107	14,65	2,31	7,00	20,00			
Baskın	21 yaş ve altı	130	5,95	1,79	2,00	10,00	0,961	0,383	
	22-23 yaş	99	6,25	1,71	2,00	10,00			
	24 yaş ve üstü	107	6,19	1,70	2,00	10,00			

\* $p < 0,05$

Tablo 34.'te araştırmaya katılan öğrencilerin yaş grubuna göre İletişimci Biçimleri Ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin yapılan ANOVA sonuçları gösterilmiştir.

Araştırmaya alınan öğrencilerin yaş grubuna göre İletişimci Biçimleri Ölçeğinde yer alan arkadaş canlısı, etki bırakan ve açık alt ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ( $p < 0,05$ ). Araştırmaya katılan 24 yaş ve üstü öğrencilerin İletişimci Biçimleri Ölçeğinde yer alan arkadaş canlısı, etki bırakan ve açık alt ölçeklerinden aldıkları puanlar diğer yaş gruplarındaki öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin yaş grubuna göre İletişimci Biçimleri Ölçeğinde yer alan rahat, tartışmacı, ilgili, kesin, sözsüz iletişim kuran, dramatize eden ve baskın alt ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir ( $p > 0,05$ ).

**Tablo 35.**

*Öğrencilerin cinsiyetine göre İletişimci Biçimleri Ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması*

	<b>Cinsiyet</b>	<b>n</b>	$\bar{x}$	<b>s</b>	<b>t</b>	<b>p</b>
Arkadaş canlısı	Kadın	174	14,61	2,40	-0,007	0,994
	Erkek	162	14,61	2,43		
Etki bırakan	Kadın	174	15,22	2,85	0,685	0,494
	Erkek	162	15,01	2,64		
Rahat	Kadın	174	12,88	1,94	-1,633	0,103
	Erkek	162	13,24	2,12		
Tartışmacı	Kadın	174	12,28	2,86	-2,362	0,019*
	Erkek	162	13,04	3,05		
İlgili	Kadın	174	11,07	1,96	2,223	0,027*
	Erkek	162	10,62	1,80		
Kesin	Kadın	174	10,48	2,42	-1,736	0,084
	Erkek	162	10,92	2,25		
Sözsüz iletişim kuran	Kadın	174	11,61	2,04	3,127	0,002*
	Erkek	162	10,91	2,11		
Dramatize eden	Kadın	174	12,71	2,62	-1,519	0,130
	Erkek	162	13,14	2,62		
Açık	Kadın	174	14,02	2,17	-1,481	0,140
	Erkek	162	14,38	2,20		
Baskın	Kadın	174	5,91	1,80	-2,290	0,023*
	Erkek	162	6,34	1,65		

\* $p < 0,05$

Tablo 35'te verilen bağımsız örneklem t testi sonuçları incelendiğinde araştırma kapsamına alınan öğrencilerin cinsiyetine göre İletişimci Biçimleri Ölçeğinde bulunan tartışmacı, ilgili, sözsüz iletişim kuran ve baskın alt ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ( $p < 0,05$ ). Erkek öğrencilerin tartışmacı ve basın alt

ölçeklerinden aldıkları puanlar kadınlara göre yüksek, ilgili ve sözsüz iletişim kuran alt ölçeklerinden aldıkları puanlar ise düşük bulunmuştur.

Öğrencilerin cinsiyetine göre İletişimci Biçimleri Ölçeğinde bulunan tartışmacı, ilgili, sözsüz iletişim kuran ve baskın alt ölçekleri dışındaki diğer alt ölçeklerden aldıkları puanlar benzer bulunmuştur ( $p>0,05$ ).

**Tablo 36.**

*Öğrencilerin uyruklarına göre İletişimci Biçimleri Ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması*

	<b>Uyruk</b>	<b>n</b>	<b><math>\bar{x}</math></b>	<b>s</b>	<b>t</b>	<b>p</b>
Arkadaş canlısı	KKTC	58	14,55	2,57	-0,203	0,840
	TC	278	14,62	2,38		
Etki bırakan	KKTC	58	14,62	2,69	-1,520	0,130
	TC	278	15,22	2,76		
Rahat	KKTC	58	13,16	1,86	0,418	0,676
	TC	278	13,03	2,07		
Tartışmacı	KKTC	58	12,47	3,14	-0,499	0,618
	TC	278	12,68	2,94		
İlgili	KKTC	58	10,84	1,92	-0,041	0,967
	TC	278	10,86	1,89		
Kesin	KKTC	58	10,50	2,41	-0,680	0,497
	TC	278	10,73	2,33		
Sözsüz iletişim kuran	KKTC	58	10,91	2,31	-1,438	0,151
	TC	278	11,35	2,05		
Dramatize eden	KKTC	58	12,55	2,98	-1,163	0,246
	TC	278	12,99	2,55		
Açık	KKTC	58	14,29	2,31	0,380	0,704
	TC	278	14,17	2,17		
Baskın	KKTC	58	5,95	1,79	-0,808	0,419
	TC	278	6,15	1,73		

Tablo 36.'da araştırmaya alınan öğrencilerin uyruklarına göre İletişimci Biçimleri Ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin bağımsız örneklem t testi sonuçları gösterilmiş olup, öğrencilerin uyruklarına göre İletişimci Biçimleri Ölçeğinde yer alan tüm alt boyutlardan aldıkları puanlar benzer olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı belirlenmiştir ( $p>0,05$ ).

**Tablo 37.**

*Öğrencilerin romantik ilişki yaşama durumuna göre İletişimci Biçimleri Ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması*

	<b>Romantik ilişki</b>	<b>n</b>	<b><math>\bar{x}</math></b>	<b>s</b>	<b>t</b>	<b>p</b>
Arkadaş canlısı	Var	104	14,76	2,49	0,761	0,447
	Yok	232	14,54	2,37		
Etki bırakan	Var	104	15,16	2,62	0,198	0,843
	Yok	232	15,10	2,81		
Rahat	Var	104	12,75	1,95	-1,840	0,067
	Yok	232	13,19	2,06		
Tartışmacı	Var	104	12,03	3,22	-2,556	0,011*
	Yok	232	12,92	2,82		
İlgili	Var	104	10,78	1,97	-0,487	0,627
	Yok	232	10,89	1,87		
Kesin	Var	104	10,45	2,47	-1,250	0,212
	Yok	232	10,80	2,28		
Sözsüz iletişim kuran	Var	104	11,26	1,90	-0,083	0,934
	Yok	232	11,28	2,19		
Dramatize eden	Var	104	12,35	2,73	-2,689	0,008*
	Yok	232	13,17	2,55		
Açık	Var	104	14,07	2,42	-0,706	0,481
	Yok	232	14,25	2,08		
Baskın	Var	104	5,80	1,82	-2,261	0,024*
	Yok	232	6,26	1,68		

\* $p<0,05$

Tablo 37’da öğrencilerin romantik ilişki yaşama durumuna göre İletişimci Biçimleri Ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin bağımsız örneklem t testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 37. incelendiğinde araştırmaya dâhil edilen öğrencilerin romantik ilişki yaşama durumuna göre İletişimci Biçimleri Ölçeğinde yer alan tartışmacı, dramatize eden ve baskın alt ölçeklerinden aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu tespit edilmiştir ( $p < 0,05$ ). Romantik ilişkisi olan öğrencilerin İletişimci Biçimleri Ölçeğinde yer alan tartışmacı, dramatize eden ve baskın alt ölçeklerinden aldıkları puanlar romantik ilişkisi olmayan öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

**Tablo 38.**

*Öğrencilerin daha önce bir psikiyatrist ya da psikoloğa başvurma durumuna göre İletişimci Biçimleri Ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması*

	<b>Başvurma</b>	<b>n</b>	$\bar{x}$	<b>s</b>	<b>t</b>	<b>p</b>
Arkadaş canlısı	Başvuran	88	14,70	2,52	0,427	0,669
	Başvurmayan	248	14,58	2,37		
Etki bırakan	Başvuran	88	15,28	2,84	0,655	0,513
	Başvurmayan	248	15,06	2,72		
Rahat	Başvuran	88	12,69	2,00	-1,945	0,053
	Başvurmayan	248	13,18	2,03		
Tartışmacı	Başvuran	88	12,93	3,07	1,062	0,289
	Başvurmayan	248	12,54	2,94		
İlgili	Başvuran	88	11,18	1,99	1,895	0,059
	Başvurmayan	248	10,74	1,85		
Kesin	Başvuran	88	10,72	2,40	0,118	0,906
	Başvurmayan	248	10,68	2,33		
Sözsüz iletişim kuran	Başvuran	88	11,58	2,36	1,594	0,112
	Başvurmayan	248	11,17	1,99		
Dramatize eden	Başvuran	88	12,69	2,89	-0,928	0,354
	Başvurmayan	248	13,00	2,53		
Açık	Başvuran	88	13,89	2,36	-1,533	0,126
	Başvurmayan	248	14,30	2,12		
Baskın	Başvuran	88	6,27	1,86	0,985	0,325
	Başvurmayan	248	6,06	1,69		

**Tablo 39.**

*Öğrencilerin daha önce psikiyatrik/psikolojik bir rahatsızlık geçirme durumuna göre İletişimci Biçimleri Ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması*

	<b>Psk. Rht. Geçirme</b>	<b>n</b>	<b><math>\bar{x}</math></b>	<b>s</b>	<b>t</b>	<b>p</b>
Arkadaş canlısı	Geçiren	45	14,47	2,29	-0,429	0,668
	Geçirmeyen	291	14,63	2,43		
Etki bırakan	Geçiren	45	14,93	3,13	-0,486	0,627
	Geçirmeyen	291	15,15	2,69		
Rahat	Geçiren	45	13,09	1,76	0,125	0,901
	Geçirmeyen	291	13,05	2,07		
Tartışmacı	Geçiren	45	12,60	3,36	-0,104	0,917
	Geçirmeyen	291	12,65	2,91		
İlgili	Geçiren	45	11,11	2,07	0,977	0,329
	Geçirmeyen	291	10,81	1,87		
Kesin	Geçiren	45	10,60	2,22	-0,278	0,781
	Geçirmeyen	291	10,70	2,37		
Sözsüz iletişim kuran	Geçiren	45	11,53	2,43	0,891	0,374
	Geçirmeyen	291	11,23	2,05		
Dramatize eden	Geçiren	45	12,67	2,84	-0,685	0,494
	Geçirmeyen	291	12,96	2,60		
Açık	Geçiren	45	13,91	2,28	-0,929	0,354
	Geçirmeyen	291	14,24	2,18		
Baskın	Geçiren	45	6,31	1,93	0,809	0,419
	Geçirmeyen	291	6,09	1,71		



Tablo 38.'de ve Tablo 39'de sırasıyla araştırmaya dahil edilen öğrencilerin daha önce bir psikiyatrist ya da psikoloğa başvurma durumuna ve daha önce psikiyatrik/psikolojik bir rahatsızlık geçirme durumuna göre İletişimci Biçimleri Ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin bağımsız örneklem t testi sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 38. incelendiğinde araştırma kapsamına alınan öğrencilerin daha önce bir psikiyatrist ya da psikoloğa başvurma durumuna göre İletişimci Biçimleri Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ( $p>0,05$ ). Daha önce bir psikiyatrist ya da psikoloğa başvuran ve başvurmayan öğrencilerin arkadaş canlısı, etki bırakan, rahat, tartışmacı, ilgili, kesin, sözsüz iletişim kuran, dramatize eden, açık ve baskın alt ölçeklerinden aldıkları puanlar benzerdir.

Tablo 39'a göre araştırmaya dâhil edilen öğrencilerin daha önce psikiyatrik/psikolojik bir rahatsızlık geçirme durumuna göre İletişimci Biçimleri Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı belirlenmiştir ( $p>0,05$ ).

#### 4.2.6 Regresyon analizi bulguları

##### 4.2.6.1 Sözsüz ivedi yakınlık ölçeği ile ruhsal belirti tarama testi, on madde kişilik özellikleri ölçeği ve iletişimci biçimleri arasındaki ilişki

**Tablo 40.**

*Öğrencilerin Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği ile Ruhsal Belirti Tarama Testi, On Madde Kişilik Özellikleri Ölçeği ve İletişimci Biçimleri Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki korelasyonlar*

	Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği	
	r	p
Somatizasyon	-0,185	0,001*
Obsesif-Kompulsif Belirtiler	-0,168	0,002*
Kişilerarası Duyarlılık	-0,213	0,000*
Depresyon	-0,207	0,000*
Anksiyete	-0,217	0,000*
Hostilite	-0,203	0,000*
Fobik Anksiyete	-0,257	0,000*
Paranoid Düşünce	-0,152	0,005*
Psikotizm	-0,244	0,000*
Ek Ölçek	-0,220	0,000*
SCL-90-RR Toplam	-0,235	0,000*
Dışadönüklük	0,013	0,818
Duygusal Dengelilik	-0,025	0,646
Deneyimlere Açıklık	-0,116	0,033*
Sorumluluk	0,002	0,970
Yumuşak Başlılık	-0,116	0,033*
Arkadaş canlısı	0,340	0,000*
Etki bırakan	0,238	0,000*
Rahat	0,047	0,388
Tartışmacı	-0,007	0,903
İlgili	0,199	0,000*
Kesin	0,109	0,045*
Sözsüz iletişim kuran	0,435	0,000*
Dramatize eden	0,240	0,000*
Açık	0,205	0,000*
Baskın	0,206	0,000*

\* $p < 0,05$

Tablo 40.'da araştırmaya dahil edilen öğrencilerin Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği ile Ruhsal Belirti Tarama Testi, On Madde Kişilik Özellikleri Ölçeği ve İletişimci Biçimleri Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki korelasyonların belirlenmesi için yapılan Pearson testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 40. incelendiğinde, öğrencilerin Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği puanları ile Ruhsal Belirti Tarama Testi genelinden ve somatizasyon, obsesif-kompulsif belirtiler, kişilerarası duyarlılık, depresyon, anksiyete, hostilite, fobik anksiyete, paranoid düşünce, psikotizm ve ek ölçek alt ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı korelasyonlar olduğu tespit edilmiştir ( $p < 0,05$ ). Bu korelasyonlar negatif yönlü ve zayıf kuvvetli korelasyonlardır. Buna göre öğrencilerin Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği puanları arttıkça Ruhsal Belirti Tarama Testi genelinden ve somatizasyon, obsesif-kompulsif belirtiler, kişilerarası duyarlılık, depresyon, anksiyete, hostilite, fobik anksiyete, paranoid düşünce, psikotizm ve ek ölçek alt ölçeklerinden aldıkları puanlar azalmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin Sözsüz İvedi Yakınlık ölçeğinden aldıkları puanlar ile On Madde Kişilik Özellikleri Ölçeğinde yer alan deneyime açıklık ve yumuşak başlılık alt ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönlü korelasyonlar olduğu görülmüştür ( $p < 0,05$ ). Öğrencilerin Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği puanları arttıkça, deneyime açıklık ve yumuşak başlılık puanları azalmaktadır.

Öğrencilerin Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği puanları ile İletişimci Biçimleri Ölçeğinde yer alan arkadaş canlısı, etki bırakan, ilgili, kesin, sözsüz iletişim kuran, dramatize eden, açık ve baskın alt ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü korelasyonlar olduğu saptanmıştır. Buna göre öğrencilerin sözsüz ivedi yakınlık ölçeği puanları ile iletişimci biçimleri ölçeğinde yer alan arkadaş canlısı, etki bırakan, ilgili, kesin, sözsüz iletişim kuran, dramatize eden, açık ve baskın alt ölçeklerinden aldıkları puanlar da artmaktadır.

**Tablo 41.**

*Öğrencilerin Ruhsal Belirti Tarama Testi, On Madde Kişilik Özellikleri Ölçeği ve İletişimci Biçimleri Ölçeğinden aldıkları puanların Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği puanlarına etkisi*

	Std. Olm.		Standardize	t	p
	Katsayıları		Katsayılar		
	B	S.H.	Beta		
(Sabit)	86,028	6,678		12,881	0,000*
SCL-90-RR Toplam	-3,615	0,768	-0,256	-4,705	<b>0,000*</b>
Dışadönüklük	0,497	0,432	0,058	1,150	0,251
Duygusal Dengelilik	0,250	0,384	0,035	0,652	0,515
Sorumluluk	0,016	0,483	0,002	0,034	0,973
Yumuşak Başlılık	-0,489	0,435	-0,056	-1,125	0,261
Arkadaş canlısı	0,548	0,254	0,130	2,159	<b>0,032*</b>
Etki bırakan	0,165	0,219	0,045	0,751	0,453
Rahat	-0,466	0,275	-0,093	-1,690	0,092
Tartışmacı	-0,175	0,205	-0,051	-0,854	0,394
İlgili	-0,283	0,320	-0,053	-0,886	0,377
Kesin	-0,246	0,264	-0,057	-0,930	0,353
Sözsüz iletişim kuran	1,672	0,305	0,346	5,477	<b>0,000*</b>
Dramatize eden	0,447	0,248	0,116	1,802	0,072
Açık	-0,048	0,275	-0,010	-0,174	0,862
Baskın	0,813	0,351	0,139	2,317	<b>0,021*</b>
Yaş	-0,276	0,142	-0,096	-1,938	0,053
Cinsiyet	-1,173	1,032	-0,058	-1,137	0,256
Romantik ilişki	-2,192	1,082	-0,100	-2,025	<b>0,044*</b>
Daha önce psikiyatrik/psikolojik bir rahatsız geçirme	-2,658	1,408	-0,091	-1,887	0,060

\* $p < 0,05$   $R^2 = 0,331$ ,  $AdjR^2 = 0,291$

Tablo 41.'da araştırmaya katılan öğrencilerin Ruhsal Belirti Tarama Testi, On Madde Kişilik Özellikleri Ölçeği ve İletişimci Biçimleri Ölçeğinden aldıkları puanların Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği puanlarına etkisine ilişkin lineer regresyon analizi sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 41. incelendiğinde araştırmaya dahil edilen öğrencilerin Ruhsal Belirti Tarama Testi, On Madde Kişilik Özellikleri Ölçeği ve İletişimci Biçimleri Ölçeğinden aldıkları puanların Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği puanlarına etkisine ilişkin kurulan regresyon modelinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu ve Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeğindeki toplam varyansın %27,1'ini açıkladığı görülmüştür ( $p < 0,05$ ).

Öğrencilerin Ruhsal Belirti Tarama Testi ölçeği puanları Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği puanlarını istatistiksel olarak negatif yönde yordarken, İletişimci Biçimleri Ölçeğinde yer alan arkadaş canlısı, sözsüz iletişim kuran ve baskın alt ölçeklerinden aldıkları puanlar pozitif yönde yordamaktadır ( $p < 0,05$ ).

**Tablo 42.**

*Öğrencilerin psikopatoloji durumlarına göre Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği puanlarının karşılaştırılması*

	<b>Pataloji</b>	<b>n</b>	<b><math>\bar{x}</math></b>	<b>s</b>	<b>t</b>	<b>p</b>
Somatizasyon	Patalojik olmayan	316	92,64	10,17	-1,126	0,293
	Patalojik olan	20	88,95	9,28		
Obsesif-Kompulsif Belirtiler	Patalojik olmayan	276	92,94	10,33	1,582	0,115
	Patalojik olan	60	90,05	8,94		
Kişilerarası Duyarlılık	Patalojik olmayan	289	93,04	10,22	2,008	0,045*
	Patalojik olan	47	88,62	8,86		
Depresyon	Patalojik olmayan	299	93,00	10,25	2,801	0,005*
	Patalojik olan	37	87,76	7,96		
Anksiyete	Patalojik olmayan	325	92,62	10,01	3,001	0,003*
	Patalojik olan	11	86,73	12,86		
Hostilite	Patalojik olmayan	290	92,96	10,37	1,901	0,058
	Patalojik olan	46	89,04	7,90		
Fobik Anksiyete	Patalojik olmayan	328	92,49	10,05	2,450	0,015*
	Patalojik olan	8	89,75	14,08		
Paranoid Düşünce	Patalojik olmayan	276	92,87	10,30	0,754	0,452
	Patalojik olan	60	90,37	9,21		
Psikotizm	Patalojik olmayan	331	92,51	10,04	1,737	0,083
	Patalojik olan	5	86,60	16,35		
Ek Ölçek	Patalojik olmayan	297	92,71	10,13	1,294	0,196
	Patalojik olan	39	90,21	10,09		
SCL-90-RR Toplam	GSI 1'in altında	177	94,62	10,16	4,300	0,000*
	GSI 1'in üstünde	159	89,97	9,58		

\* $p < 0,05$

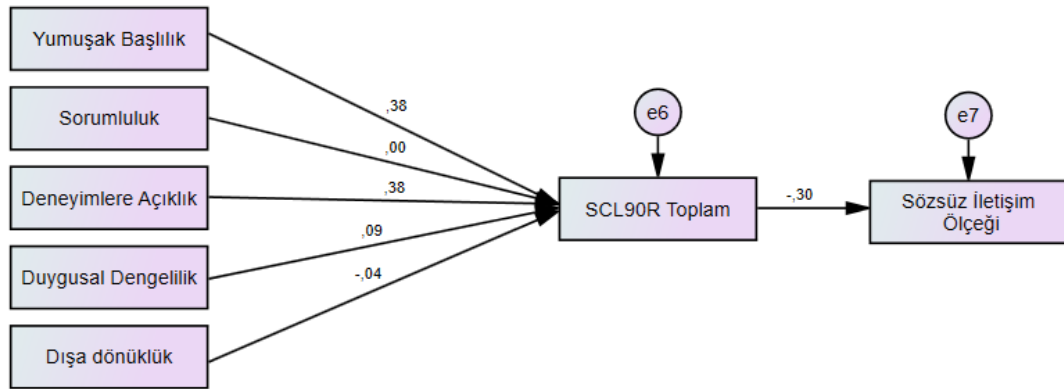
Tablo 42. öğrencilerin psikopatoloji durumlarına göre Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin bağımsız örneklem t testi sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 42. incelendiğinde araştırmaya dâhil edilen öğrencilerin kişilerarası duyarlılık, depresyon, fobik anksiyete ve GSI açısından psikopatoloji durumlarına göre Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği puanları arasında istatistiksel

olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ( $p<0,05$ ). Kişilerarası duyarlılık, depresyon, fobik anksiyete ve GSI değerleri patolojik olan öğrencilerin Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği puanları patolojik olmayanlara göre daha yüksek bulunmuştur.

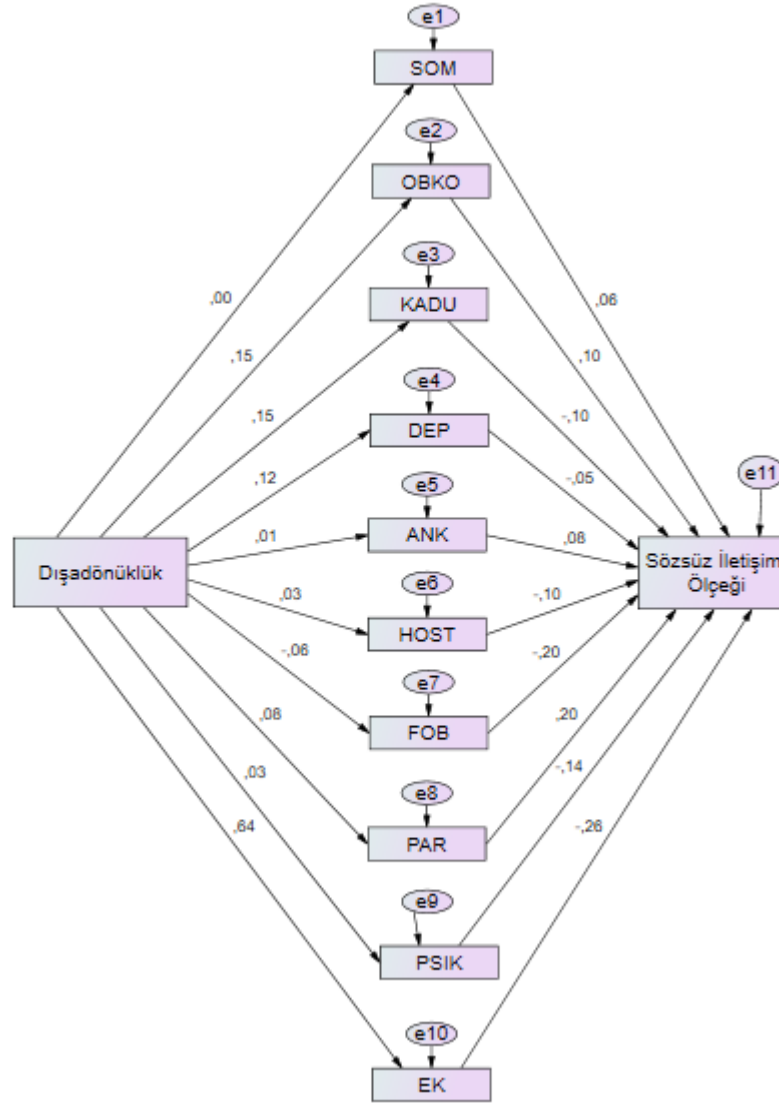
#### 4.2.7 Yapısal eşitlik modeli

Kişilik özelliklerinin Ruhsal Belirti Tarama Testi üzerindeki etkisinin ve Ruhsal Belirti Tarama Testi puanlarının Sözsüz İvedi Yakınlık Davranışı üzerindeki etkisinin incelenmesi adına Yapısal Eşitlik Modeli kullanılmış olup, modele ilişkin yol analizi sonuçları Şekil 2.'de gösterilmiştir.



**Şekil 2.** Modele ilişkin yol analizi sonuçları

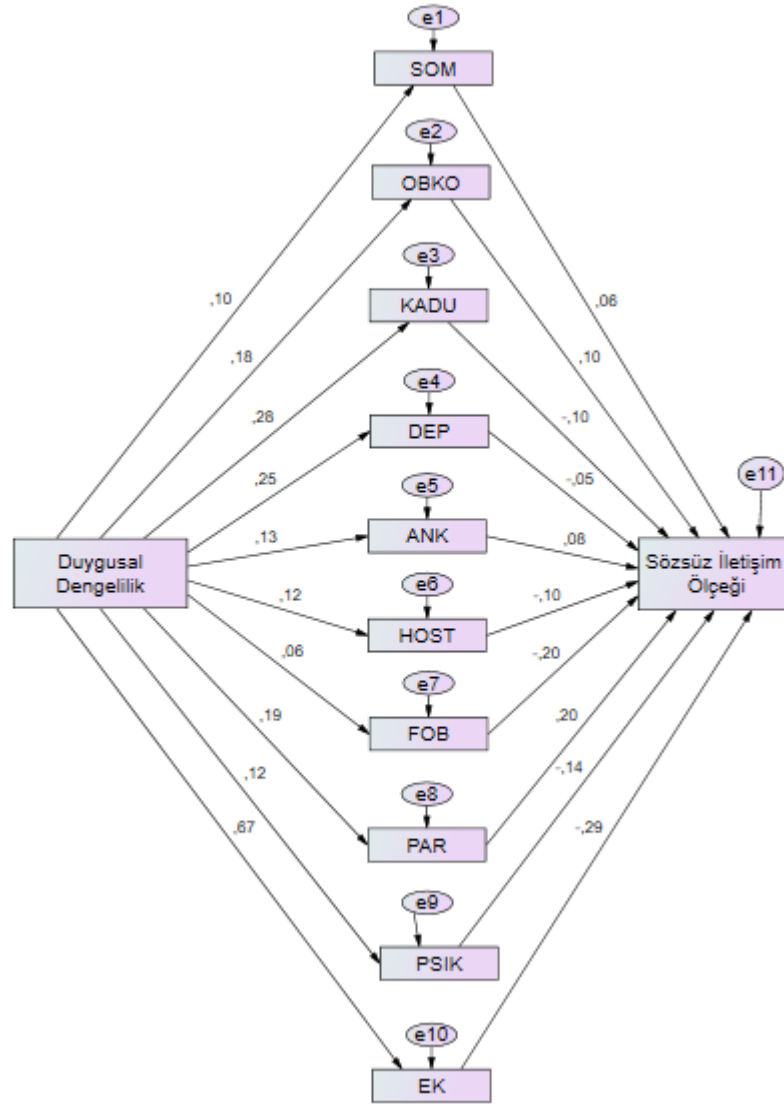
Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin Kişilik Özellikleri Ölçeğinde yer alan sorumluluk, duygusal dengelilik ve dışa dönüklük puanlarının Ruhsal Belirti Tarama Testi puanlarını anlamlı düzeyde yordamadığı saptanırken ( $p>0,05$ ), yumuşak başlılık ( $\beta=0,38$ ;  $p<0,05$ ) ve deneyimlere açıklık puanlarının ( $\beta=0,38$ ;  $p<0,05$ ) Ruhsal Belirti Tarama Testi puanlarını anlamlı ve pozitif yönde yordadığı belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin Ruhsal Belirti Tarama Testinden aldıkları puanların Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği puanlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ve negatif yönde yordadığı tespit edilmiştir ( $\beta= -0,30$ ;  $p<0,05$ ).



**Şekil 3.**Dışadönüklük puanlarının SCL-90-R puanlarını ve SCL-90-R puanlarının Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği puanlarını yordama durumuna ilişkin yol analizi sonuçları

Şekil 3. incelendiğinde araştırmaya dahil edilen öğrencilerin Kişilik Özellikleri ölçeğinde yer alan Dışadönüklük alt boyutundan aldıkları puanlarının SCL-90-R puanlarını ve SCL-90-R puanlarının Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği puanlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamadığı tespit edilmiştir ( $p>0,05$ ).

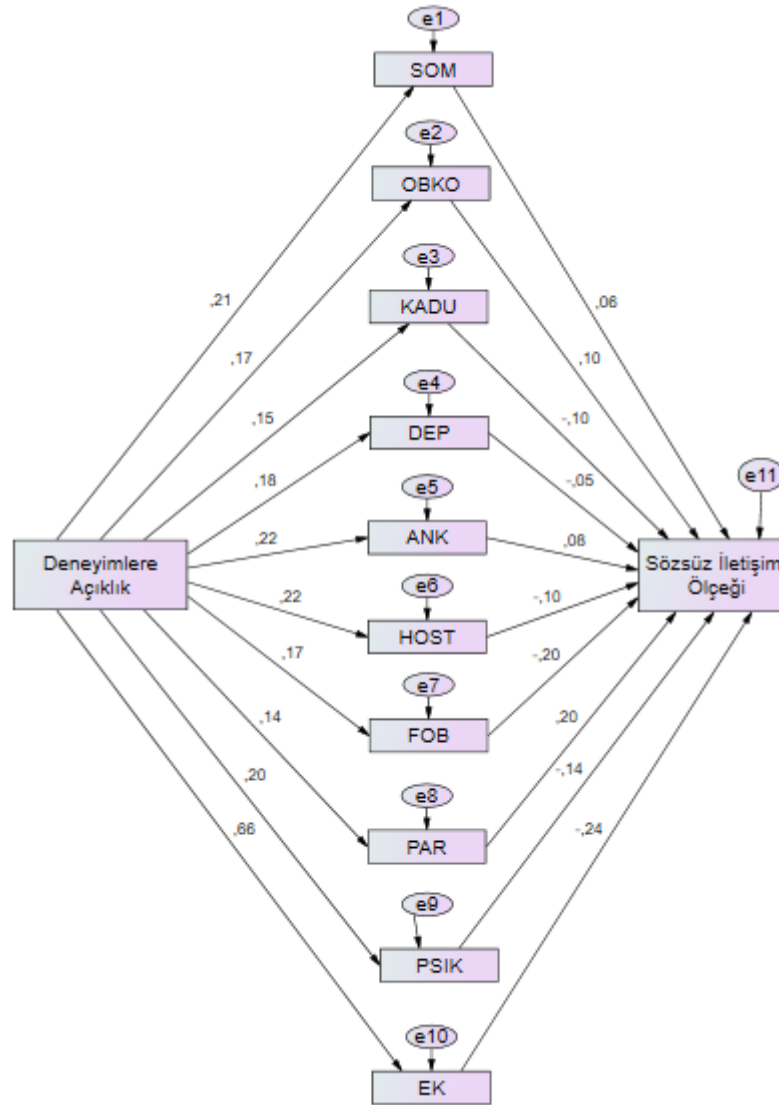




**Şekil 4.** Duygusal Dengelilik puanlarının SCL-90-R puanlarını ve SCL-90-R puanlarının Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği puanlarını yordama durumuna ilişkin yol analizi sonuçları

Şekil 4. incelendiğinde araştırmaya dahil edilen öğrencilerin Kişilik Özellikleri ölçeğinde yer alan Duygusal Dengelilik alt boyutundan aldıkları puanlarının SCL-90-R ölçeğinde yer alan Obsesif-Kompulsif Belirtiler, Anksiyete, Hostilite, Paranoid Düşünceler, Psicotizm ve Kişilerarası Duyarlılık alt boyutlarından aldıkları puanları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde pozitif yönde yordadığı saptanmıştır ( $p < 0,05$ ). Öğrencilerin SCL-90-R ölçeğinde yer alan Somatizasyon, Obsesif-Kompulsif Belirtiler, Paranoid Düşünceler alt boyutlarından aldıkları puanlar Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği puanlarını pozitif yönde, Kişilerarası Duyarlılık, Hostilite, Fobik Anksiyete, Psicotizm ve Ek ölçek

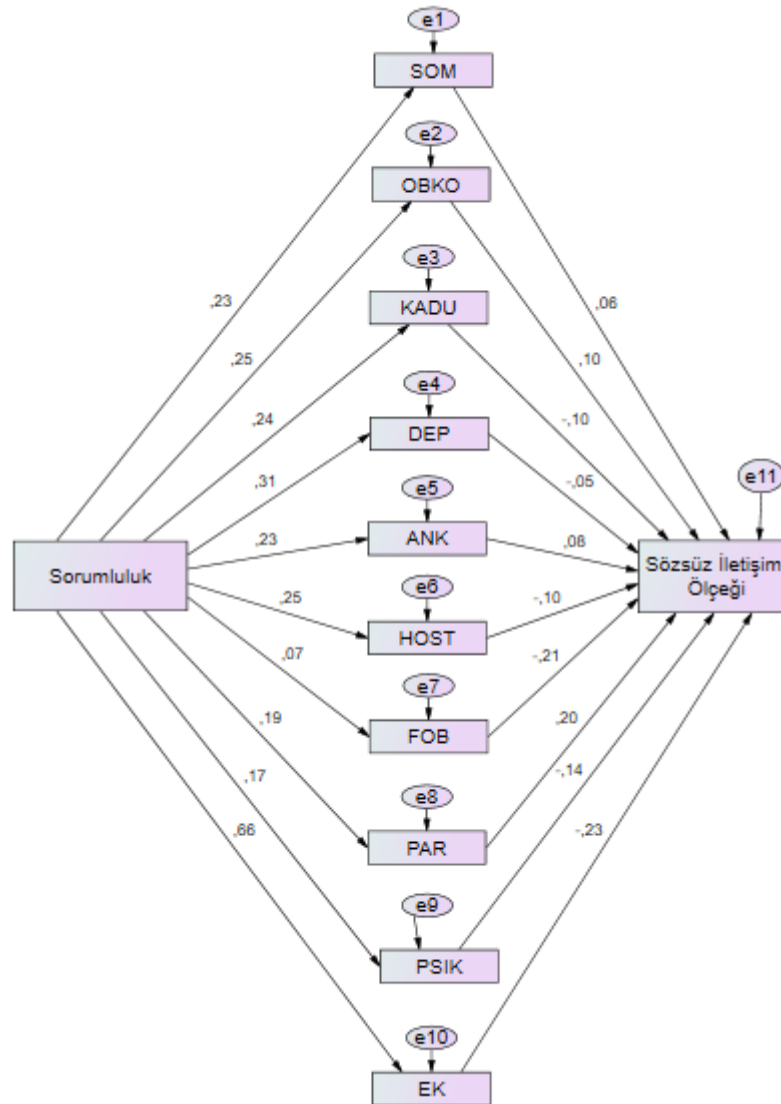
alt boyutundan aldıkları puanlar negatif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamaktadır ( $p < 0,05$ ).



**Şekil 5.** Deneyimlere açıklık puanlarının SCL-90-R puanlarını ve SCL-90-R puanlarının Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği puanlarını yordama durumuna ilişkin yol analizi sonuçları

Şekil 5'e göre öğrencilerin Kişilik Özellikleri ölçeğinde yer alan Deneyimlere açıklık alt boyutundan aldıkları puanlarının SCL-90-R ölçeğinde yer alan tüm alt boyutlardan aldıkları puanları pozitif yönde yordadığı tespit edilmiştir ( $p < 0,05$ ). Öğrencilerin SCL-90-R ölçeğinde yer alan Obsesif-Kompulsif Belirtiler ve Paranoid Düşünceler alt boyutlarından aldıkları puanlar Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği puanlarını pozitif yönde, Kişilerarası Duyarlılık, Hostilite,

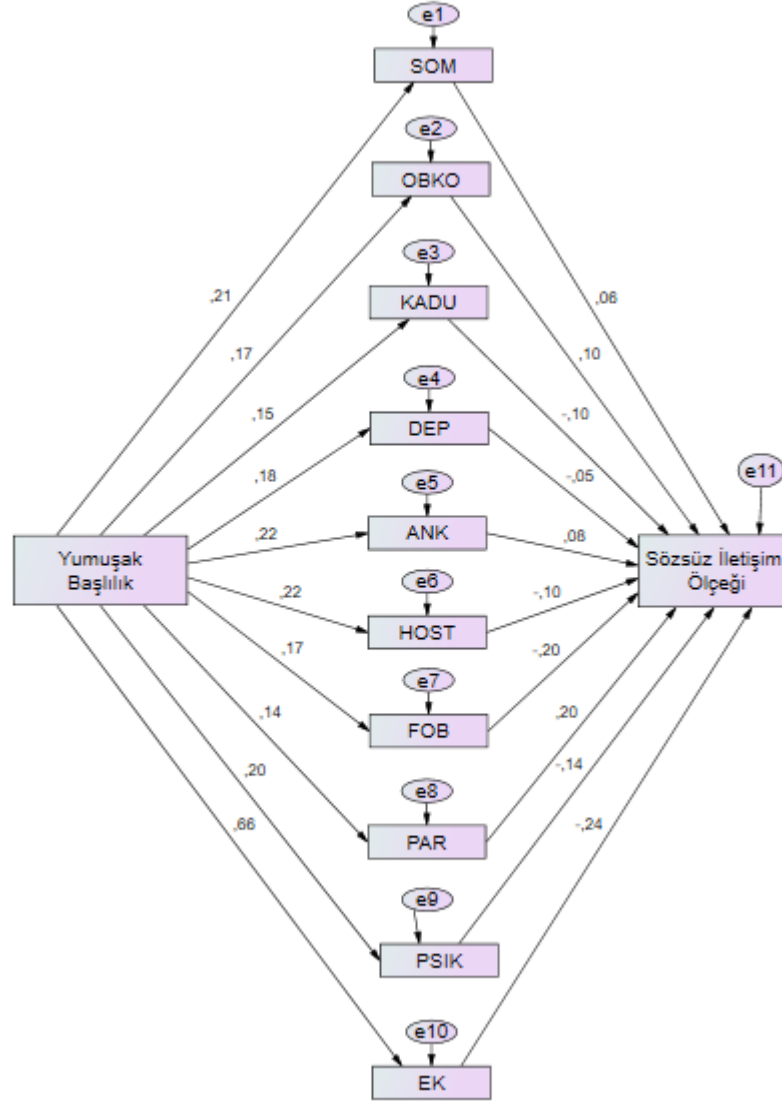
Fobik Anksiyete, Psicotizm ve Ek ölçek alt boyutundan aldıkları puanlar negatif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir ( $p>0,05$ ).



**Şekil 6.** Sorumluluk puanlarının SCL-90-R puanlarını ve SCL-90-R puanlarının Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği puanlarını yordama durumuna ilişkin yol analizi sonuçları

Şekil 6 incelendiğinde öğrencilerin Kişilik Özellikleri ölçeğinde yer alan Sorumluluk alt boyutundan aldıkları puanlarının SCL-90-R ölçeğinde yer alan Fobik Anksiyete dışındaki tüm alt boyutlardan aldıkları puanları pozitif yönde yordadığı tespit edilmiştir ( $p<0,05$ ). Öğrencilerin SCL-90-R ölçeğinde yer alan Obsesif-Kompulsif Belirtiler ve Paranoid Düşünceler alt boyutlarından aldıkları puanlar Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği puanlarını pozitif yönde, Kişilerarası

Duyarlılık, Hostilite, Fobik Anksiyete, Psikotizm ve Ek ölçek alt boyutundan aldıkları puanlar negatif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordadığı tespit edilmiştir ( $p<0,05$ ).



**Şekil 7.** Yumuşak başlılık puanlarının SCL-90-R puanlarını ve SCL-90-R puanlarının Sözsüz İletişim Ölçeği puanlarını yordama durumuna ilişkin yol analizi sonuçları

Şekil 7 incelendiğinde öğrencilerin Kişilik Özellikleri ölçeğinde yer alan Yumuşak başlılık alt boyutundan aldıkları puanlarının SCL-90-R ölçeğinde yer alan tüm alt boyutlardan aldıkları puanları pozitif yönde yordadığı tespit edilmiştir ( $p<0,05$ ). Araştırmaya katılan Öğrencilerin SCL-90-R ölçeğinde yer alan Obsesif-Kompulsif Belirtiler ve Paranoid Düşünceler alt boyutlarından

aldıkları puanlar Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği puanlarını pozitif yönde, Kişilerarası Duyarlılık, Hostilite, Fobik Anksiyete, Psikotizm ve Ek ölçek alt boyutundan aldıkları puanlar negatif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordadığı saptanmıştır. ( $p>0,05$ ).

#### **4.2.8 Klinik örneklem grubuna ilişkin bulgular**

Yakın Doğu Üniversitesi Psikolojik Danışmanlık Merkezinde bireysel danışmanlık alan 30 bireyle yapılan çalışmada SCL-90 R ölçeği GSI değerine göre iki grup oluşturuldu. GSI değeri 1 üzerinde hesaplanan bireyler psikopatolojik düzeyde semptom gösteren grubu oluşturdu.

Veriler 43 kişilik örneklem grubundan toplanması nedeniyle normal dağılım sergilememiş ve çalışmada parametrik olmayan istatistikler kullanılmıştır

**Tablo 43.**

*Katılımcıların SCL-90-RR ölçeği GSI değerlerine göre Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği, İletişim Biçimleri Ölçeği, Borderline Kişilik Envanteri ve Narsistik Kişilik Envanteri puanlarının karşılaştırılması*

	Grup	n	$\bar{x}$	s	Medyan	SO	Z	p
<b>Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği</b>	GSI <1	14	94,57	10,60	96,00	24,64	-1,648	0,099
	GSI >1	26	88,15	12,30	90,50	18,27		
Arkadaş canlısı	GSI <1	14	15,00	2,86	15,00	21,86	-0,544	0,586
	GSI >1	26	14,50	2,39	14,50	19,77		
Etki bırakan	GSI <1	14	15,64	2,21	16,00	23,43	-1,174	0,240
	GSI >1	26	14,77	3,00	15,00	18,92		
Rahat	GSI <1	14	13,14	1,75	13,00	21,29	-0,319	0,750
	GSI >1	26	12,96	1,80	13,00	20,08		
Tartışmacı	GSI <1	14	11,14	2,57	11,00	16,71	-1,513	0,130
	GSI >1	26	12,96	3,52	13,00	22,54		
İlgili	GSI <1	14	11,21	1,37	11,00	23,21	-1,902	0,057
	GSI >1	23	10,26	2,22	10,00	16,43		
Kesin	GSI <1	14	10,93	2,06	12,00	20,18	-0,131	0,896
	GSI >1	26	11,27	1,80	12,00	20,67		
Sözsüz iletişim kuran	GSI <1	14	12,00	2,29	12,50	23,29	-1,128	0,259
	GSI >1	26	11,15	2,49	12,00	19,00		
Dramatize eden	GSI <1	14	13,21	3,21	12,00	21,86	-0,544	0,587
	GSI >1	26	12,42	2,77	12,00	19,77		
Açık	GSI <1	14	14,07	1,77	14,00	20,86	-0,144	0,885
	GSI >1	26	13,62	2,28	14,00	20,31		
Baskın	GSI <1	14	6,29	2,02	7,00	23,04	-1,023	0,306
	GSI >1	26	5,62	1,90	6,00	19,13		
<b>Borderlien Kişilik Env.</b>	GSI <1	14	7,36	5,61	7,00	11,11	-3,736	0,000*
	GSI >1	26	17,54	8,10	18,00	25,56		
<b>Narsistik Kişilik Env.</b>	GSI <1	14	123,93	34,85	130,00	19,43	-0,425	0,670
	GSI >1	26	131,92	46,40	133,00	21,08		

\*p<0,05

Tablo 43'te katılımcıların SCL-90-RR ölçeği GSI değerlerine göre Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği, İletişim Biçimleri Ölçeği, Borderline Kişilik Envanteri ve Narsistik Kişilik Envanteri puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin Mann-Whitney U testi sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 43. incelendiğinde; katılımcıların SCL-90-RR ölçeği GSI değerlerine göre Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği, İletişim Biçimleri Ölçeği ve Narsistik Kişilik Envanteri puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ( $p<0,05$ ).

Araştırmaya katılan bireylerin SCL-90-RR ölçeği GSI değerlerine göre Borderline Kişilik Envanteri puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ( $p<0,05$ ). GSI değerleri 1'in üzerinde olan katılımcıların Borderline Kişilik Envanteri puanları GSI değerleri 1'in altında olan katılımcılara göre daha yüksektir.

## 5. BÖLÜM

### TARTIŞMA

Kişilik özellikleri, Sözsüz ivedi yakınlık davranışları ve psikopatoloji arasındaki ilişki ve farkları tesbit etmek için 336 kişilik örneklem grubu üzerinden veriler analiz edilmiştir.

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin kişilik özellikleri ölçeğinde yer alan sorumluluk, duygusal dengelilik ve dışa dönüklük özelliklerinin ruhsal belirtileri anlamlı düzeyde yordamadığı saptanırken, yumuşak başlılık ve deyimlere açıklık özelliklerinin ruhsal belirtileri anlamlı ve pozitif yönde yordamaktadır. Ayrıca öğrencilerin ruhsal belirtileri sözsüz ivedi yakınlık davranışlarını anlamlı düzeyde ve negatif yönde yordamaktadır. Akdur'un 2014 yılında gerçekleştirdiği çalışmasında yumuşak başlılık, deneyime açıklık, sorumluluk ve dışa dönüklük kişilik özellikleriyle psikolojik belirtiler arasında negatif yönde, duygusal dengelilik kişilik özelliği ile psikolojik belirtiler arasında ise anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki olduğunu tespit edilmiştir.

Elde edilen sonuç üzerinden ruhsal belirti listesi kişilik özellikleriyle alt boyutlar üzerinden yeniden karşılaştırılmıştır. Bunun üzerine duygusal dengelilik kişilik özelliğinin Akdur'un çalışmasıyla benzer nitelik taşıdığı anlaşılmıştır. Araştırma sonucuna göre, duygusal dengelilik belirtilerinden yüksek puan alan bireylerin obsesif kompulsif belirtiler, öfke-düşmanlık, paranoid düşünce, psikotizm ve kişilerarası duyarlılık boyutlarından da yüksek puan alması beklenir. Kılıç Nurkan, çalışmasında Temel Kişilik Özellikleri Ölçeğini kullanmış ve yumuşak başlılık, dışa dönüklük, gelişime açıklık/akıl, sorumluluk kişilik özellikleriyle psikopatoloji alt boyutları arasında negatif yönlü; olumsuz değerlik ve duygusal tutarsızlık kişilik özellikleriyle anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu sonucuna varmıştır.



Duygusal Dengelilik (dengesizlik) kişilik özelliği yüksek bireylerin Obsesif-Kompulsif Belirtiler, Anksiyete, Hostilite, Paranoid Düşünceler, Psicotizm ve Kişilerarası Duyarlılığı anlamlı düzeyde ve pozitif yönde yordamaktadır. Çalışma sonucunda Somatizasyon, Obsesif-Kompulsif Belirtiler, Paranoyanın Sözsüz İvedi Yakınlığı pozitif yönde, Kişilerarası Duyarlılık, Hostilite, Fobik Anksiyete, Psicotizmin de negatif yönde yordadığı anlaşılmıştır. Yapılan bir araştırmada beş faktör kişilik özellikleriyle psikolojik belirtisellik düzeyi karşılaştırılmış ve Nevrotiklik alt ölçek puanıyla hostilite, somatizasyon, anksiyete, depresyon ve olumsuz benlik alt ölçek puanları pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (Tamcan, 2019). Farklı bir örneklem grubu olan ergenlerle yapılan bir çalışmada duygusal dengelilik ile psikopatolojik semptomlar negatif ilişkili bulunmuştur (Landazabal, 2006).

Dışadönüklük kişilik özelliğinin ruhsal belirtileri yordamadığı tespit edilmiştir. Diğer bir yandan Tamcan (2019) tezinde dışadönüklüğün psikolojik belirtisellikte negatif yönde ilişkili olduğu sonucunu elde etmiştir. Ancak Oberzaucher ve Grammer'in (2008) ifade de ettiği şekliyle dışadönüklüğün hızlı ve sık beden dili kullanımı sergilemesinin aksine bu çalışmada kişilik özellikleriyle beden kullanımı açısından anlamlı ilişki bulunamamıştır. Lamers ve arkadaşlarının (2012) çalışmasında tespit edildiği üzere dışadönüklük kişilik özelliğiyle psikolojik ve sosyal iyi oluş güçlü ve anlamlı düzeyde ilişkilirken, duygusal dengelilik ile psikopatoloji önemli ölçüde ilişkili bulunmuştur. Dışadönüklük ve uyumluluk kişilik özellikleri olumlu zihinsel sağlığa önemli katkıda bulunmaktadır. Çalışma sonucu göstermektedir ki, kişilik özelliklerine göre açıklanan varyansın psikopatolojide pozitif zihinsel sağlığa göre daha yüksektir. Daha açık bir ifadeyle, Kişilik özellikleri psikopatolojideki (% 19) ve pozitif ruh sağlığındaki (% 9) varyansın önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Klimstra ve arkadaşlarının (2011) çalışmasında dışadönük kişilik özelliğinin İtalyan erkek ve kız ergenlerde depresyonu anlamlı ve negatif yönde yordadığı anlaşılmıştır.

Sorumluluk özelliğinin araştırma kapsamında incelenen fobik anksiyete dışındaki ruhsal belirtileri pozitif yönde yordadığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla, sorumluluk özelliğinin bireylerin ruhsal belirtileri üzerinde etkisi olduğu

düşünülebilir. Yumuşak başlılık özelliğinin ruhsal belirtileri pozitif yönde yordadığı tespit edilmiştir. Bu durumda yumuşak başlılık özelliği baskın olan bireylerin ruhsal belirtilerinin kişilik özellikleriyle ilişkili olduğu düşünülebilir. Kılıç Nurkan (2016) çalışmasında Temel Kişilik Özellikleri Ölçeği'ni kullanmış ve yumuşak başlılık, dışadönüklük, gelişime açıklık/akıl, sorumluluk kişilik özellikleriyle psikopatoloji alt boyutları arasında negatif yönlü, Olumsuz değerlik ve duygusal tutarsızlık kişilik özellikleriyle anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Ergenlerle yapılan bir çalışmada, Hollandalı ergen erkeklerde ve İtalyan ergen kızlarda yumuşak başlılık kişilik özelliği depresyon için negatif yordayıcı olarak tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra, sorumluluk kişilik özelliği yüksek olan Hollandalı ergen kızlarda daha düşük depresyon düzeyleri yordadığı ve İtalyan ergen erkek ve kızlarda Duygusal dengelilik kişilik özelliğinin ise sekiz seçkinden altısında depresyonu negatif olarak yordadığı görülmüştür. Deneyime açıklık kişilik özelliğinin ise Hollandalı kızlarda depresyonun anlamlı bir pozitif yordayıcısı olduğu anlaşılmıştır (Klimstra ve arkadaşları, 2011). Çalışmamızda Deneyimlere açıklık özelliğinin ruhsal belirtileri pozitif yönde yordarken, sözsüz ivedi yakınlığı negatif yönde yordadığı tespit edilmiştir. Knapp ve Hall (2006), yumuşak başlılık ve deneyime açıklık özelliklerini iletişim esnasında karşılıklı bakışmayla ilişkili bulmuştur.

Kişilik özellikleri ve sözsüz ivedi yakınlık arasında yapılan Pearson Korelasyon analizleri sonucunda deneyime açıklık ve yumuşak başlılık özelliklerinin sözsüz ivedi yakınlıkla anlamlı ve negatif yönlü ilişkili oldukları tesbit edilmiştir. Analiz sonucuna göre deneyimlere açık ve yumuşak başlılık kişilik özellikleri taşıyan bireylerin, sözsüz ivedi yakınlık davranışlarını daha az kullandıkları ifade edilebilir. Bu çalışmada olduğu gibi orjinal ölçeğe ait istatistiksel bilgilerin paylaşıldığı internet sitesinde de benzer şekilde kişilik özellikleri 10-madde kişilik envanteri ile ölçülerek karşılaştırılmıştır. Kişilik özellikleriyle ilgili analiz sonuçları iki araştırmada farklı bulunmuştur. Orjinal ölçekte duygusal dengelilik ile Sözsüz ivedi yakınlık arasında pozitif ilişki bulunurken bu çalışmada duygusal dengelilik, deneyimlere açıklık ve yumuşak başlılık Sözsüz ivedi yakınlıkla negatif ilişkili bulunmuştur. Yapılan bir başka araştırma sözsüz davranışlarla kişilik özellikleri arasında ilişki olduğunu doğrular niteliktedir (Vinciarelli ve Arkadaşları, 2012). Sözsüz ivedi yakınlık ile ruhsal belirtiler

arasında negatif ve zayıf kuvvetli korelasyonlar olduğu ifade edilebilir. Bu durumda Sözsüz İvedi Yakınlık davranışı arttıkça Somatizasyon, Obsesif-kompulsif belirtiler, kişilerarası duyarlılık, depresyon anksiyete, hostilite, fobik anksiyete, paranoid düşünce, psikotizm belirtilerinin azaldığı ifade edilebilir. Ambady ve Rosenthal (1998) bir takım sözsüz iletişim davranışı unsurlarının farklı psikopatoloji çeşitleriyle ilişkili olduğunu vurgulamaktadır. Ruh sağlığı iyi olmayan bireylerin sözsüz ipuçlarını anlamakta ve sergilemekte yetersiz kaldığını belirtmektedirler. Örneğin depresif ya da şizofrenik bir hastanın daha az el hareketi kullandığını, daha yavaş konuştuğunu, daha az yüz ifadesi kullandığını, kaygısı yüksek bir danışanın göz kontağı kurmakta güçlük çekmesi, yerinde duramaması gibi sözsüz davranışlar sergilediklerini ifade etmektedirler. Kring ve Stuart' (2005) göre sözsüz davranışlar psikolojik bozuklukların öncüsü (antecedent) olarak kabul edilebilir.

Korelasyon çalışması ardından yapılan regresyon analizi sonuçları yukarıda ifade ettiğimiz bilgiyi doğrulamaktadır. Ruhsal belirtilerin sözsüz ivedi yakınlığı negatif yönde yordarken, İBÖ'de yer alan arkadaş canlısı, sözsüz iletişim kuran ve baskın alt ölçeklerinden aldıkları puanları pozitif yönde yordamaktadır. Elde edilen veri neticesinde psikopatolojik düzeyde belirti taşıyan bireylerin daha az sözsüz ivedi yakınlık davranışı sergiledikleri ifade edilebilir.

Klinik örnekleme ilişkin yapılan analizlerde araştırmaya katılan bireylerin ruhsal belirtileri GSI değerlerine göre hesaplanmış ve araştırmaya dâhil olan bireyleri borderline kişilik envanteri puanları yüksek saptanmıştır. Yani, GSI değerleri 1'in üzerinde olan katılımcıların Borderline Kişilik Envanteri puanları GSI değerleri 1'in altında olan katılımcılara göre daha yüksektir. Dolayısıyla araştırma kapsamında incelenen danışmanlık merkezinde bireysel danışmanlık alan bireylerin anlamlı bir kısmı sınırda kişilik bozukluğuna sahip bireylerden oluşmaktadır. Yapılan diğer analizlerde anlamlı sonuçlar elde edilmemiştir.

Costa ve McCrea (1992) klinik ortamda gerçekleştirdikleri çalışmalarında kişilik bozukluğu araştırması ve beş faktör modelinin bütünleştirilmesinde en önemli sonucun tedavi çıkarımları olduğu kanatine varmışlardır. Beş faktörü ve

yönlerini değerlendirerek, klinisyenin yalnızca sorunların nerede yatabileceğini değil, aynı zamanda hastaların farklı tedavi yaklaşımlarına nasıl tepki vereceğini, terapötik bir ittifakı ne kadar kolay oluşturacaklarını ve işini ne kadar özenle yerine getireceklerini de öğreneceklerini savunur. Klinisyenlerin, kişilik bozukluklarını nadir ve tuhaf özellik kombinasyonları olarak görmek yerine, kişiliği birçok psikopatoloji türünün temel belirleyicisi ve psikoterapi girişiminde yaygın bir etki olarak görmeye başlayacaklarını ifade eder.

Sözsüz ivedi yakınlık davranışlarını ölçmek için sözsüz ivedi yakınlık ölçeği Türkçe'ye uyarlanmıştır. Tek faktörlü yapı elde edilen ölçeğin orinal ölçekle uyumlu olduğu tespit edilmiş ve geçerlik ve güvenilirliği teyit edilmiştir. Orijinal ölçekte dokunmayla ilişkili iki maddenin faktör yükü düşünk bulunmuştur ancak bu çalışmada ilişkili maddeler faktör yükü açısından geçerli bulunmuştur. McCroskey ve arkadaşlarına göre (1995), "İvedi yakın ilişkili kuran kültürler" mensup bireyler iletişim kurarken daha yakın duran, daha sık dokunan ve daha çok sözsüz ifadede bulunan kişiler olarak değerlendirilirken "ivedi yakın durmayan/etkileşimden kaçınan" kültüre ait toplulukların duygularını dışavuramayan, dokunmaktan kaçınan iletişim kurarken mesafeli duran bireylerden oluştuğu ifade edilmektedir. McCroskey ve arkadaşları aynı zamanda sıcak iklimlerde yaşayan toplumların -Akdeniz ülkeleri- sıcak ilişkiler kurmaya eğilimli olduklarını ifade etmektedir. Kültürler arası yapılan bir başka çalışmada Doğu kültürüne ait toplumların orta düzeyde ivedi yakın ilişkiler kurmaya daha yatkın olduklarını ifade etmektedir (Aydın ve Arkadaşları, 2013). Özmen (2011) tarafından yürütülen bir çalışmada ABD, Japonya ve Türkiyede görev yapan stajyer öğretmenlerle çalışılmıştır. Araştırmada her bir kültür için NIS aracının alfa güvenilirliklerine de bakılmıştır. Ölçeğin alfa güvenilirlik değerleri yüksek bulunmuştur. Çin, Türkiye ve Amerika'nın ortak yürüttüğü bir çalışmada, 26 maddelik NIS-O (gözlemci formu) kullanılmış ve ölçeğin Cronbach's Alpha katsayısı anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Ayrıca, bu çalışmada ölçekte yedi faktör gözlenmiş ve toplam varyansın da % 66.28'i kümülatif olarak açıkladığı tespit edilmiştir (Aydın vd. 2013).

Çalışma kapsamında, kadın ve erkek katılımcılar arasında sözsüz ivedi yakınlık davranışı sergileme açısından anlamlı bir fark bulunmuştur. Dolayısıyla kadınların daha fazla sözsüz ivedi yakınlık davranışı sergiledikleri ifade edilebilir. Ayrıca, 18-23 yaş arası katılımcıların diğer yaş gruplarına kıyasla daha fazla sözsüz ivedi yakınlık davranışı sergiledikleri ifade edilebilir.

Kişilik özellikleri ve psikopatoloji arasında pozitif ve negatif yönlü anlamlı düzeyde korelasyonlar elde edilmiştir. Bu durumda analizlerde belirtildiği şekliyle, kişilik özelliklerinin psikopatolojik belirtilerin yordayıcısı olduğu belirtilebilir. Elde edilen verilere göre, psikopatolojik düzeyde belirti taşıyan bireylerin daha az sözsüz ivedi yakınlık davranışı gösterdikleri belirtilebilir.

## 6. BÖLÜM

### SONUÇ VE ÖNERİLER

#### 6.1 Sonuçlar

Çalışmada kişilik özelliklerinin psikopatoloji ve sözsüz ivedi Yakınlık kavramını yordayıcı etkisi çalışılmış bu amaçla çoklu doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır. Kurgulanan modele ilişkin sonuçları tespit etmek adına yapısal eşitlik modellemesi çalışılmıştır.

Kişilik özellikleri ve psikopatoloji arasında pozitif ve negatif yönlü anlamlı düzeyde korelasyonlar elde edilmiştir. Bu durumda analizlerde belirtildiği şekliyle kişilik özelliklerinin psikopatolojik belirtilerin yordayıcısı olduğu sonucuna varılmıştır. Ancak, kişilik özelliklerinin sözsüz ivedi yakınlık davranışları üzerinde doğrudan ya da dolaylı bir etkisi olmadığı anlaşılmıştır.

Öğrencilerin Ruhsal belirti tarama testi ölçeği puanları SİYÖ puanlarını istatistiksel olarak negatif yönde yordarken, iletişimci biçimleri ölçeğinde yer alan arkadaş canlısı, sözsüz iletişim kuran ve baskın alt ölçeklerinden aldıkları puanları pozitif yönde yordamaktadır. Elde edilen veri neticesinde psikopatolojik düzeyde belirti taşıyan bireylerin daha az sözsüz ivedi yakınlık davranışı sergiledikleri ifade edilebilir. Ölçek uyarlama çalışması neticesinde elde ettiğimiz bulgular doğrultusunda SİYÖ'un, geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir.

Dolayısıyla, çalışmada yapılan istatistiki analizler, ifade ettiğimiz problem sorularına ilişkin bilgileri açıklayıcı niteliktedir.

## 6.2 Öneriler

Yapılan çalışmadan ve incelenen diğer çalışmalardan edinilen bilgiler göstermiştir ki, farklı örneklem üzerinde yapılan benzer çalışmalardan farklı sonuçlar elde etmek mümkündür. Klinik örneklem grubunun beklenenin aksine anlamlı ilişkiler ortaya koymaması örneklem sayısına bağlanabilir. Dolayısıyla kişilik özelliklerinin ruhsal belirtiler ve sözsüz ivedi yakınlık üzerindeki yordayıcı etkilerini incelerken daha kapsamlı sonuçlar elde etmek adına daha kalabalık hasta gruplarında ya da farklı evrenlerden seçilmiş örneklemlerden veri toplayarak çalışmanın tekrarlanması denenebilir.

Bu çalışma neticesinde anlamlı sonuçlar tespit edilen ruhsal bozukluklar bakımından tanı almış bireylerden oluşturulan örneklem gruplarıyla çalışma tekrarlanabilir.

Diğer bir yandan alan yazında uyarlaması yapılan ve yedi faktör belirlenen NİS-gözlemci formu örnek alınarak sözsüz ivedi yakınlık ölçeği alt boyutlara bölünebilir. Bunun üzerine yapısal eşitlik modeli tüm değişkenler açısından alt boyutlar üzerinden yeniden kurulabilir. Böylece beden dili farklılıkları kişilik özellikleriyle daha detaylı çalışılabilir.

Alan yazında öğretmenlerin sözsüz ivedi yakınlık davranışlarına odaklanan çok sayıda çalışma olduğu göze çarpmaktadır. Dolayısıyla çalışma kapsamında incelenen değişkenlerin ergen yaş grubuna uygulanması halinde ne gibi sonuçlar edinileceğine bakılabilir.

## KAYNAKÇA

- Akdur, S. (2014). Kişilik özellikleri ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide kişilerarası ilişki tarzları ve mizah tarzlarının aracı rolü. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Akdur, S. Batıgün, A.D. (2017). Mizah Tarzları ile Kişilik Özellikleri, Kişilerarası İlişki Tarzları ve Psikolojik Sağlık Arasındaki İlişkiler *Türk Psikoloji Yazıları*, 20(39), 1–10
- Akhtar, S. ve Thomson, J. A. (1982). Overview: Narcissitic Personality Disorder. *American Journal of Psychiatry*, 139:1, 12-20
- Allport, F. H. Ve Allport, G. W. (1921). Personality Traits: Their Classification and Measurement. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 16, 6-40
- Allport, G. W. ve Odbert, H. S. (1936). Tairt-Names (A Psycho-lexical Study). *Psychological Review Publication*, 47 (1),
- Allport, G. W. (1966). Traits revisited. *American Psychologist*, 21(1), 1–10. doi:10.1037/h0023295
- Ambady, N. And Rosenthal. R. (1998). Nonverbal Communication. *Encyclopedia of Mental Health*, 2, 775-782
- Andrade, P., Nobblesse, L.H., Ackermans, L., Lim, L.W., Steinbusch,H.W. and VisserVandewalle, V. (2010). Neurostimulatory and ablative treatment options in majör depressiveDisorder: Systemaic Review. *Acta Neurochirurgia*, 152, 565-577.
- Anlı, İ. ve Bahadır, G. (yayınlanmamış). Kendilik Psikolojisine Göre Narsisitik ve Sınır Kişilik Bozukluğu. [www.dergipark.ulakbim.gov.tr](http://www.dergipark.ulakbim.gov.tr)
- Atay, S. (2009).Narsistik Kişilik Envanteri'nin Türkçe'ye Standardizasyonu. *Gazi University Journal of Economics & Administrative Sciences*. 12:1, 181-196



- Aydemir, Ö., Demet, M. M., Danacı, A. E., deveci, A., Taşkın, E. O., Mızrak, S., Şimşek, E., İçeli, İ. (2006). Borderline Kişilik Envanterinin Türkçe'ye uyarlaması, Güvenirlik ve Geçerliliği. *Türkiye'de Psikiyatri*, 8.1, 6-10
- Aydın ve arkadaşları (2013). Nonverbal immediasyand perception of Learning: A cross-cultural study in Turkey, ABD and China. *Hacettepe University Journal of Education*, 44, 27-42
- Bagby, R. M., Uliaszek, A. A., Gralnick, T. M., & Al-Dajani, N. (2017). Axis I disorders. In T. A. Widiger (Ed.), *The Oxford handbook of the five factor model*, 479–506. New York, NY: Oxford University Press
- Bandelow B, Baldwin D, Abelli M, ve arkadaşları (2016). Biological markers for anxiety disorders, OCD and PTSD – a consensus statement. Part I: neuroimaging and genetics. *World J Biol Psychiatry*. 17(5):321-365.
- Bandelow B, Baldwin D, Abelli M ve arkadaşları (2017). Biological markers for anxiety disorders, OCD and PTSD: a consensus statement. Part II: neurochemistry, neurophysiology and neurocognition. *World J Biol Psychiatry*, 18(3):162-214.
- Bandelow B, Michaelis S. (2015). Epidemiology of anxiety disorders in the 21st century. *Dialogues Clin Neurosci*. 17(3):327-335.
- Baltaş, Z. ve Baltaş, A. (1998). *İletişim Becerinizin Anahtarı Sessiz Diliniz: Bedenin Dili*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Baringer, D. K. Ve McCroskey, J. C. (2000). Immediacy in The Classroom: Student Immediacy. *Communication Education*, 49:2, 178-186.
- Bayar, R. Ve Yavuz, M. (2008). Obsesif Kompulsif Bozukluk. *Türkiye'de Sık Karşılaşılan Psikiyatrik Hastalıklar Sempozyum Dizisi*, 62: 185-192
- Bayraktar, E. (1997). Obsesif Kompulsif Bozukluk. *Psikiyatri Dünyası*, 1:25-32

- Beck, A.T. ve Emery, G. (2006). *Anksiyete Bozuklukları ve Fobiler; Bilişsel Bir Bakış Açısı.* (Çev. Öztürk, V.). İstanbul: Litera Yayıncılık
- Benjamin, L. S. (1994). SASB: a bridge between Personality theory and clinical psychology. *Psychological Inquiry*, 5 (4), 273-316
- Bilen, B.M. (2019). *Psikopatolojik Belirtilerin; Kişilerarası İlişki Tarzları Ve Temel Kişilik Tipleri Yönünden İncelenmesi.* Yüksek lisans tezi, Işık Üniversitesi; Ankara
- Binbay ve Arkadaşları (2013). Türkiye’de Psikiyatrik Epidemiyoloji: Yakın Zamanlı Araştırmalarda Temel Bulgular ve Gelecek İçin Öneriler. *Türk Psikiyatri Dergisi* 2013;24
- Birdwhistell, R. L. (1990). *Kinesics and Context. Essays on Body Motion Communication.* Philadelphia: University of Pennsylvania Press
- Brown, T. A. (2007). Temporal course and structural relationships among dimensions of temperament and DSM-IV anxiety and mood disorder constructs. *Journal of Abnormal Psychology*, 116, 313–328.
- Boyce P, Parker G. (1989). Development of a scale to measure interpersonal sensitivity. *Aust N Z J Psychiatry*, 23: 341-351.
- Boyce, P. & Mason, C. (1996). An overview of depression-prone personality traits and the role of interpersonal sensitivity. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, 30, 90-103.
- Boyle, G. J. , Matthews, G. ve Saklofske, D. H. (2008). *The Sage Handbook of Personality Theory and Assesment: Personality Measurement and testing.* Sage Publication: London
- Budak, S. (2005). *Psikoloji Sözlüğü.* Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

- Burger, J. M. (2016). *Kişilik*. (Çev: İ. Deniz Eruvan Sarioğlu). (5. baskı). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Butler, J.C., Doherty, M.S., Potter, R.M. (2007). Social antecedents and consequences of interpersonal rejection sensitivity. *Pers Individ Dif*, 43(6): 1376-1385. <http://dx.doi.org/10.1016/j.paid.04.006>.
- Buss, A. H. (1961). *Aggression, Anger, and Hostility*. In A. H. Buss, *The psychology of aggression* (p. 1–16). John Wiley & Sons Inc. <https://doi.org/10.1037/11160-001>
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. Ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Pegem Akademi: Ankara
- Büyüköztürk, Ş (2013). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Pegem Akademi: Ankara
- Cangil, B. E. (2004). Beden Dili ve Kültürlerarası İletişim. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 69-78.
- Cattell, R. B. (1943). *The description of personality: basic traits resolved into clusters*. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 38(4), 476–506.  
<http://dx.doi:10.1037/h0054116>
- Cattell, R. B. (1945). The Description of Personality: Principles and Findings in a Factor Analysis. *The American Journal of Psychology*, 58 (1), 69-90
- Cattell, R. B. (1966). The Scree Test For The Number Of Factors. *Multivariate Behavioral Research*, 1(2), 245-276  
[http://dx.doi.org/10.1207/s15327906mbr0102\\_10](http://dx.doi.org/10.1207/s15327906mbr0102_10)
- Cattell, R. B., & Gibbons, B. D. (1968). Personality factor structure of the combined Guilford and Cattell personality questionnaires. *Journal of Personality and Social Psychology*, 9(1), 107–120.  
*doi:10.1037/h0025724*

- Cattell, R. B. and Cattell, H. E. P. (1995). Personality Structure and the New Fifth Edition of the 16PF. *Educational and Psychological Measurement*, 55, 926. DOI: 10.1177/0013164495055006002
- Cervone, D. Ve Pervin, L. A. (2016). *Kişilik Psikolojisi: Kuram ve Araştırma*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık
- Chabert, C. (2008). Sınır İşleyişler: Hangi Sınırlar. *Psikanaliz Yazıları*, 1
- Clark, L. A. (2005). *Temperament as a unifying basis for personality and psychopathology*. *Journal of Abnormal Psychology*, 114, 505–521.
- Coelho, M. C. and Purkis, H.(2009). The Origins of Specific Phobias: Influential Theories and Current Perspectives. *Review of General Psychology*, 1(4), 335-348.
- Costa, P. T. Jr. and McCrae, R. R. (1990). Personality disorders and the five factor model of personality. *Journal of Personality Disorders*. 4, 362-371
- Costa, P. T. Jr. and McCrae, R. R. (1992). The Five-Factor Model Of Personality and Its Relevance to Personality Disorders. *Journal of Personality Disorders*. 6(4), 343-359
- Costa, P. T. Jr. and McCrae, R. R. (1992). Four Ways Five Factors are Basic. *Person. Induv. Diff.* 13(6), 653-665
- Costa, P. T. and Mccrae, R. R. (2012). The Five-Factor Model, Five-Factor Theory, and Interpersonal Psychology. In Leonard M. Horowitz and Stephen Strack (Eds.) *Handbook of Interpersonal Psychology: Theory, Research, Assessment, and Therapeutic Interventions* 91-104. John Wiley and Sons. <https://doi.org/10.1002/9781118001868.ch6>
- Crozier, M., Gillihan S.J. and Powers, M. B. (2011). Issues in Differential Diagnosis: Phobias and Phobic Conditions. In D. McKay and E.A. Storch (Eds.) *Handbook of Child and Adolescent Anxiety Disorders*,

Springer Science and Business Media: LLC  
[https://doi.org/10.1007/978-1-4419-7784-7\\_2](https://doi.org/10.1007/978-1-4419-7784-7_2)

Cüceloğlu, D. (1979). *İnsan İnsana*. Altın kitaplar yayınevi.

Çabuk, O. C. (2015). The role of childhood trauma, personality characteristics and interpersonal problems on psychological well-being. Yüksek lisans tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: ODTÜ

Dökmen, Ü. (2005). *İletişim Çatışmaları ve Empati*. İstanbul: Sistem yayıncılık

Derogatis, L. R. Ve Clearly, P. A. (1977). Confirmation of the Dimensional Structure of the SCL-90: A Study in Construct Validation. *Journal of Clinical Psychology*, 33: 4

Dursun, Ö. Ö. Ve Aydın, C. H. (2011). İletişimci Biçimleri Ölçeğinin Türkçeye Çevirisi, Uyarlanması, Geçerlilik ve Güvenirliğinin sağlanması. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 6(2), 263-286

Eldoğan, D. (2015). Hangi Narsizm? Büyüklenmeci Ve Kırılgan Narsizmin Karşılaştırılmasına İlişkin Bir Gözden Geçirme. <https://www.researchgate.net/publication/277445993>

Erkuş, A. Ve Günlü, E.(2009). İletişim Tarzının Sözsüz İletişim Düzeyinin Çalışanların İş Performansına Etkisi: Beş Yıldızlı Otel İşletmelerinde Bir Araştırma. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 20(1), 7-24

Ermakov P.N., Abakumova I.V., Fedotova O. and Shchetinina D.P.(2016). Hostility as a Psychological Phenomenon and Object of Scientific Research. *International Journal Of Environmental & Science Education* 11(18), 10829 -10837

Fast, J. (1982). *Body Language*. London: Pan boks

Fabiansson, E.C. and Denso T.F. (2016). Anger, Hostility and Anger Management. *Encyclopedia of Mental Health*, 1.  
*Doi:10.1016/B978-0-12-397045-9.00200-7*

- Fiquer JT. (2016). Nonverbal Behavior in Psychopathological Conditions. *Acta Psychopathol.* 2:1.
- Goldstein, B. L., Kotov, R., Perlman, G., Watson, D., & Klein, D. N. (2018). Trait and facet-level predictors of first-onset depressive and anxiety disorders in a community sample of adolescent girls. *Psychological Medicine*, 48, 1282– 1290
- Gorham, J. S. (1988). The Relationship between verbal teacher immediacy behaviors and student learning. *Communication Education*, 37, 40-53.
- Gökçakan, N. (2005). Bir Obsesif Kompulsif Bozukluk Vakasında Bilişsel Davranışçı Terapi uygulaması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1:1, 81-90
- Gosling S. D., Rentfrow P. J., Swann W. B. Jr. (2003). A very brief measure of the Big Five Personality Domains. *J Res in Pers*, 37, 504-528
- Gökdağ, C. ve Naldöken, B. (2020). Kişilerarası Duygu Düzenlemenin kişilik özellikleri ve Psikopatoloji belirtileriyle ilişkisi. *J. Clin. Psy.* (Baskıdaki makaleler). DOI: 10.5505/kpd.2020.79106
- Güney, C. (2018).15-18 Yaş Arası Ergenlerde Beden İmgesi İle Sosyal Anksiyete Arasındaki İlişkide Kişilik Özelliklerinin Aracı Etkisinin İncelenmesi, yüksek lisans Tezi. Sosyal bilimler enstitüsü: Işık Üniversitesi
- Güngör, N.D ve Selçuk, F. Ü. (2015). Narsisistik Kişilik Envanteri (NKE-16): Türkçe Uyarlaması. *Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırma ve Eğitim Laboratuvarı (SAEL), Yayınlanmamış Tartışma Metni*, [www.sael.atilim.edu.tr](http://www.sael.atilim.edu.tr)
- Güngör, D. (2016). *Psikolojide Ölçme Araçlarının Geliştirilmesi ve Uyarlanması Kılavuzu. Türk Psikoloji Yazıları.* 19 (38), 104-112.

- Habacı, İ., Ürker, A., Bulut, S., Atıcı, R., Habacı, Z. (2013). Beden Dilinin Eğitim Öğretim Üzerine Etkileri. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8 (9), 1639-1655.
- Hettema, J. M., Neale, M. C., Myers, J. M., Prescott, C. A., & Kendler, K. S. (2006). A population-based twin study of the relationship between neuroticism and internalizing disorders. *American Journal of Psychiatry*, 163, 857–864.
- Hesse, C. and Floyd K (2008). Affectionate experience mediates the effects of alexithymia on mental health and interpersonal relationships. *Journal of Social and Personal Relationships*, 25 (5) 793–810. DOI:10.1177/0265407508096696
- Hisli Şahin, N., Durak Batıgün, A., Uzun, C. (2011). Anksiyete Bozukluğu: Kişilerarası Tarz, Kendilik Algısı ve Öfke Açısından Bir Değerlendirme. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 12, 107-113
- Holi, M. M., Sammallahti, P. R. And Aalberg, V. A. (1998). A Finnish validation study of the SCL-90. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 97: 42-46. doi:10.1111/j.1600-0447.1998.tb09961.x
- İzğören, A. Ş. (2000). *Dikkat Vücudunuz Konuşuyor. Türkiye’de Beden Dili, İş Yaşamı Ve Renkler*. Ankara: Academyplus yayınevi.
- Jacobson, E. (2004). *Kendilik ve Nesne Dünyası*. Metis yayınları: İstanbul.
- Jensen, M. (2016). Personality Traits and Nonverbal Communication Patterns. *International Journal of Social Science Studies*, 4 (5), <http://dx.doi.org/10.11114/ijsss.v4i5.1451>
- Jeronimus, B. F., Kotov, R., Riese, H., & Ormel, J. (2016). Neuroticism's prospective association with mental disorders halves after adjustment for baseline symptoms and psychiatric history, but the adjusted association hardly decays with time: A meta-analysis on 59 longitudinal/ prospective studies with 443 313 participants. *Psychological Medicine*, 46, 2883–2906

- Karamustafalıoğlu, O.ve Yumrukçal, H. (2011). Depresyon ve anksiyete bozuklukları. Şişli Etfal Hastanesi Tıp Bülteni, 45 (2)
- Karamustafalıoğlu, O. Ve Karamustafalıoğlu, N. (2001). Obsesif Kompulsif Bozukluk ve Komorbid Durumlar. *Psikiyatri Dünyası*, 5: 62-67
- Karamustafalıoğlu, O. (1999). Tedaviye Dirençli Obsesif Kompulsif Bozukluklar ve Başa Çıkma Stratejileri. *Düşünen Adam*, 12(1):12-16
- Kaşıkcı, E. (2005). *Sen Aslında Diyorsun Ki... Dokuz Köyden Kovulmayan Doğrucu Beden Dili*. İstanbul: Hayat Yayıncılık.
- Kaltiala-Heino, R., Rimpelä M, Rantanen P, Laippala P(2001). Adolescent depression: The role of discontinuities in life course and social support. *Journal of Affective Disorders*, 64(2-3):155-66
- Kealy, D. Ve Odrodniczuk, J. S. (2012). Pathological Narcissizm: A Front- Line Guide. *Practise*, 24:3, 161-174
- Kernberg, O. (1999). *Sınır Durumlar ve Patolojik Narsisizm*. Metis Yayınları: İstanbul.
- Kılıç Nurkan, M. (2016). *Çocukluk Çağı Travmalarının, Kişilik Özellikleri ve Psikopatolojik Durum İle İlişisinin İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Kılıç, M. (1991). Belirti Tarama Listesinin ( SCL-90- R) Geçerlilik ve Güvenirliği. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 1 (2)
- Klein, D. N., Kotov, R., & Bufferd, S. J. (2011). Personality and depression: Explanatory models and review of the evidence. *Annual Review of Clinical Psychology*, 7, 269.
- Klimstra, T. A., Crocetti, E., Hale III, W. W., Fermani, A., & Meeus, W. H. J. (2011). Big Five personality dimensions in Italian and Dutch adolescents: A cross-cultural comparison of mean-levels, sex differences, and associations with internalizing symptoms. *Journal of Research in Personality*, 45(3), 285–296.



- Kılıç Nurkan M. (2016). Çocukluk Çağı Travmalarının, Kişilik Özellikleri ve Psikopatolojik Durum ile İlişkisinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, doi:10.1016/j.jrp.2011.03.002
- Kotov, R., Gamez, W., Schmidt, F., & Watson, D. (2010). Linking “big” personality traits to anxiety, depressive, and substance use disorders: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 136, 768–821.
- Köroğlu, E. (2005). *DSM-IV-TR: Tanı Ölçütleri Başvuru Elkitabı*. Hekimler Yayın Birliği. Ankara
- Köroğlu, E. (2014). *Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal Elkitabı*. Hekimler yayın Birliği. Ankara
- Köse ve Sayar (2011). The Turkish PNI (Patolojik Narsisizm Envanteri ) [https://www.researchgate.net/publication/304098636\\_Turkish\\_PNI\\_Patolojik\\_Narsisizm\\_Envanteri?channel=doi&linkId=57665e6d08ae1658e2f6fc7e&showFulltext=true](https://www.researchgate.net/publication/304098636_Turkish_PNI_Patolojik_Narsisizm_Envanteri?channel=doi&linkId=57665e6d08ae1658e2f6fc7e&showFulltext=true)
- Kılıç, M. (1991). Belirti Tarama Listesinin ( SCL-90- R) Geçerlilik ve Güvenirliği. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 1 (2)
- Kohut, H. (1998). *Kendiliğin çözümlenmesi*. Metis Yayınları: İstanbul.
- Kohut, H. (1998). *Kendiliğin Yeniden Yapılandırılması*. Metis Yayınları: İstanbul.
- Kring, A. M. And Stuart, B.K. (2005). Nonverbal Behavior and Psychopatology. In The new handbook of methods in nonverbal behavior research. (Eds. Harrigan, J. A., Rosenthal, R., Scherer, K. R.), Page 313. New York: Oxford University Press.
- Küçük, M. ve İspir, N. B. (2017). Sözsüz Yakınlık Ölçeği'nin Türkçe versiyonu için geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 28, 273-283. doi:10.31123/akil.437629.

- Lamers, S.M.A., Westerhof, G. J., Kovács, V., Bohlmeijer E. T. (2012). Differential relationships in the association of the Big Five personality traits with positive mental health and psychopathology. *Journal of Research in Personality*, 46 (5), 517-524  
<http://dx.doi.org/10.1016/j.jrp.2012.05.012>
- Leahy, R. L. (2004). *Bilişsel Terapi ve Uygulamaları*. (Çev. Hacak, H., Macit, M., Özpilavcı, F.). İstanbul: Litera Yayıncılık
- Leichsenring, F. (1999): Development and First Results of the Borderline Personality Inventory: A Self-Report Instrument for Assessing Borderline Personality Organization. *Journal of Personality Assessment*, 73:1, 45-63
- McCabe, R.E., Blankstein, K.R., Mills, J.S. (1999). Interpersonal sensitivity and social problemsolving: relations with academic and social self-esteem, depressive symptoms, and academic performance. *Cognit Ther Res*. 23:587-604.
- McCrae, R. R. & Costa, Jr., P. T. (2003). *Personality in adulthood: A Five-Factor Theory perspective*, 2nd Ed. New York: The Guilford Press
- McCrae, R. R. & Costa, Jr., P. T. (1996). Toward a New Generation of Personality Theories: Theoretical Contexts for the Five Factor Model. In J. S. Wiggins (Eds.), *Five Factor Model of Personality: Theoretical Perspective*, 51-87. New York: Guilford Press
- McCrae, R. R. & Costa, Jr., P. T. (1999). A Five Factor Theory of Personality. In L.A. Pervin & O.P. John (Eds.), *Handbook of Personality: Theory and Research* (2nd Ed.). 139-153, New York: Guilford Press
- McCroskey, J.C., Richmond, V.P., Sallinen, A., Fayer, J.M., ve Barraclough, R. A. (1995). A Cross-Cultural and Multi-Behavioral Analysis of the Relationship Between Nonverbal Immediacy and Teacher Evaluation. *Communication Education*, 44, 281-291

- McWilliam, N. (2016). *Psikanalitik Tanı. Klinik Süreç İçerisinde Kişilik Yapısını anlamak*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Mehrabian, A. (1965). Immediacy: An Indicator of Attitudes In Linguistic Communication. *Los Angeles National Foundation Grant*, 89. University of California.
- Norton, R. W. (1978). Foundation of a Communicator Style Construct. *Human Communication Research* 4(2).
- Oberzaucher, E. Ve Grammer, K. (2008). Everything is Movement: On The nature of Embodied Communication. In Wachmuth I., Lenzen, M. Ve Knoblich, G. (eds). *Embodied Communication in Humans and Machines*. Oxford: ,Oxford University Press.
- Organization WH. (2012). Depression: A Global Crisis. WorldFederation For Mental Health. WHO, 1-32.
- Organization WH (2013). Mental Health Action Plan 2013-2020.WHO.1-48.
- Ozan, E., Kırkpınar, İ., Aydın, N., Fidan, T., Oral, M. (2008). Narsistik Kişilik Bozukluğu: Gelişim Süreçleri ve Yaşamı. *Reviews, Cases and Hypothesis in Psychiatry*,2:1(2), 25-38.
- Özbent, S. (2007). Sınıfta Beden Dili, G.Ü, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 27, Sayı 2, 259-289
- ÖzmenK. S. (2011). Perception of Nonverbal Immediacy and Effective Teaching among Student Teachers: A Study across Cultural Extremes. *International Online Journal of Educational Sciences*, 2011, 3(3), 865-881
- Öztürk, O. M. (2004). Ruh sağlığı ve Bozukluklar. İstanbul: Nobel Tıp Kitap Evi
- Korkut Owen, F., & Demirbaş Çelik, N. (2018). Yetişkinlerin cinsiyetlerine, yaşlarına ve kişilik özelliklerine göre iletişim becerilerinin incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 15(4), 2305-2321. doi:10.14687/jhs.v15i4.5394

- Ozer, D. J. and Benet-Martinez, V. (2006). Personality and the prediction of consequential outcomes. *Annual Review of Psychology*, 57, 401–421.
- Powell L.H. and Williams K.(2007). Hostility. In George Fink (Ed.) Encyclopedia of stress (2nd. Ed.), science direct (academic press) <https://www.sciencedirect.com/referencework/9780123739476/encyclopedia-of-stress#book-info>
- Revelle, W. (2009). Personality structure and measurement: The contributions of Raymond Cattell. *British Journal of Psychology*, 100, 253-257. DOI:10.1348/000712609X413809
- Richmond, V. (2002). *Communication for Teachers*. (Edt.: Chesebro, J. L. Ve McCroskey, J. C.). Teacher Nonverbal Immediacy: Use and Outcomes. Pearson.
- Richmond, V., McCroskey, J. C., Johnson, A. D. (2003). Development of The Nonverbal Immediacy Scale (NIS): Measures of Self and Other-Perceived Nonverbal Immediacy. *Communication Quarterly*, 51 (4), 504-517.
- Santili, V. ve Miller, A.N (2011). The Effects of Gender and Power Distance on Nonverbal İmediacy in Symmetrical and Asymmetrical Power Conditions: A Cross-Cultural Study of Classroom and Friendships. *Journal Of International And Intercultural Communication*, 4:1, 3-22.
- Sarıcı Bulut, S. (2017). Beş Faktör Kişilik Özellikleri, Stresle Başa Çıkma ve Depresyon Arasındaki ilişkiler: Gazi Eğitim Fakültesi Örneği. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 6(2); 1205-1221.
- Sitra, A. R. and Abdullah A.N.(2017). Personality Traits and Nonverbal Communication Skills of Malaysian TESL Trainee Practitioners. *Journal of Language and Communication*, 4(1):13-26
- Smith, T. W. (1992). Hostility and Health: Current Status of a Psychosomatic Hypothesis. *Health Psychology*, 11(3), 139-150.

- Sue, D, Sue, D.W., Sue, D. And Sue, S. (2013). Foundations of Abnormal Behavior. Wadsworth Cengage Learning:US
- Şahin, D. (yayınlanmamış). Kişilik Bozuklukları. *Klinik Gelişim*[http://www.klinikgelisim.org.tr/eskisayi/kg\\_22\\_4/8.pdf](http://www.klinikgelisim.org.tr/eskisayi/kg_22_4/8.pdf)
- Şar, V. (2010). DSM-5 Taslak Tanı Ölçütlerine Genel bir Bakış: "Batı Cephesinde Yeni bir şey Yok mu?" *.Klinik Psikiyatri, 13, 196-208.*
- Şengul, B. Z., Unal, E., Akca, S., Canbolat, F., Denizci, M. & Bastug, G. (2015) Validity and reliability study for the Turkish adaptation of the Hypersensitive Narcissism Scale (HSNS). *Düşünen Adam: The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences, 28 (3), 231-241.*
- Şenormancı, Ö. (2012). Obsesif Kompulsif Bozukluğun Metakognitif Modeli. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 4(33): 335-349*
- Tackett, J. L., & Lahey, B. Neuroticism. (2017). In T. A. Widiger (Ed.), *The Oxford handbook of the five factor model*, 39–56. New York, NY: Oxford University Press.
- Tackett, J. L., Quilty, L. C., Sellbom, M., Rector, N. A., & Bagby, R. M. (2008). Additional evidence for a quantitative hierarchical model of mood and anxiety disorders for DSM-V: The context of personality structure. *Journal of Abnormal Psychology, 117, 812–825.*
- Tamcan, G. (2019). *Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin Genel Psikolojik Belirtisellik İle İlişkisinde Öz-Duyarlık Ve Algılanan Sosyal Desteğin Rolü*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara
- Tatlılıoğlu, K. (2013). Beş Faktör Kişilik Kuramı Bağlamında Kişilik Kavramına Genel Bir Bakış. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 3 (6), 127-146*
- Taymur, İ ve Türkçapar, M. H. (2012). Kişilik: Tanımı, Sınıflaması ve Değerlendirmesi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry 4(2):154-177 doi:10.5455/cap.20120410*

- Tezcan, E. A. ve Ark. (1996). Obsesif Kompulsif Bozukluk ve Vücut Dismorfik Bozukluğunun Birlikteliği. *Düşünen Adam*, 9(1), 18-20
- Topçuoğlu, V.(2003). Obsesif Kompulsif Bozuklukta Psikanalitik görüşler. *Klinik Psikiyatri* 6:46-50
- Toy, S. (2007). Mühendislik ve hukuk fakülteleri öğrencilerinin iletişim becerileri açısından karşılaştırılması ve iletişim becerileriyle bazı değişkenler arasındaki ilişkileri, (Yayınlanmamış) Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi.
- Tura, S. M. (2005). *Günümüzde Psikoterapi*. Metis Yayınları: İstanbul.
- Türk, B.B., (2016). Yetişkinlerde bağlanma biçimleri, kişilik özellikleri ve bu özelliklerin ruhsal sorunlarla ilişkisinin araştırılması. İstanbul: Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Türkçapar, H (2004). Anksiyete Bozukluğu ve Depresyonun Tanısal İlişkileri. *Klinik Psikiyati*, 4, 12-16
- Türkçapar, M. H. ve Işık, B. (2000). Borderline Kişilik Bozukluğu. *Psikiyatri Dünyası*, 4, 44-49.
- Urbán, R., Kun, B., Farkas, J., et. Al. (2014). Bifactor structural model of symptom checklists: SCL-90-R and Brief Symptom Inventory (BSI) in a non-clinical community sample. *Psychiatry Res.* 216 (1): 146-154. <http://dx.doi.org/10.1016/j.psychres.2014.01.027>
- Widiger, T. A. (2009). Neuroticism. In M. R. Leary & R. H. Hoyle (Eds.). *Handbook of individual differences in social behavior*, 129–146. New York, NY: Guilford Press.
- Wilhelm, K., Boyce, P., Brownhill, S. (2004). The relationship between interpersonal sensitivity, anxiety disorders, and major depression. *J Affect Disord.*, 79: 33-41. [http://dx.doi.org/10.1016/S0165-0327\(02\)00069-1](http://dx.doi.org/10.1016/S0165-0327(02)00069-1)

- Wiggins J. S. And Pincus A.L. (1989). Conceptions of personality disorders and dimensions of personality. *Psychological assesment*, 1, 305-316.
- Vardar, E. (2000). Obsesif Kompulsif Bozukluğun Genetiği. *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni*, 10:153-159
- Vinciarelli A., Salamin H., Polychroniou A., Mohammadi G., Origlia A. (2012) From Nonverbal Cues to Perception: Personality and Social Attractiveness. In: Esposito A., Esposito A.M., Vinciarelli A., Hoffmann R., Müller V.C. (eds) Cognitive Behavioural Systems. Lecture Notes in Computer Science, vol 7403. Springer, Berlin, Heidelberg
- Yapıcı Eser, H. Ve Aslan, S. (2014). Bedensel Belirti Bozulukları ve İlişkili Bozukluklar. Köroğlu, E. (Ed). Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal Elkitabı. Hekimler yayın Birliği. Ankara
- Yazgan İnanç, B. Ve Yerlikaya, E.E. (2017). Kişilik Kuramları. Ankara: Pegem Akademi
- Yiğit, R. ve Deniz M.E. (2012a). Polislerin iletişim becerilerinin beş faktör kişilik özellikleri ve empatik eğilimlerine göre incelenmesi, *Polis Bilimleri Dergisi* 14 (3) 67-84.
- Yiğit, R. ve Deniz, M.E. (2012b). Güvenlik alanında yeni bir kurum: Özel güvenlikçilerin kişilik özellikleri, empatik eğilim ve iletişim becerileri, *SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 12(24), 357-378.
- Zayman, E. P. (2016). DSM'5'te Obsesif Kompulsif Bozukluk. *Çukurova MedicalJournal*, 41:2, 360-362
- Zillman, D. (1979). Hostility and Agression. In: Joseph J. Finney (eds.) Hostility and Agression. (1982). *Journal of Personality Assesment*, 46(4),446-448. [http://dx.doi.org/10.1207/s1532752jpa4604\\_23](http://dx.doi.org/10.1207/s1532752jpa4604_23)

## EKLER

### Ek 1. Aydınlatılmış Onam

#### Aydınlatılmış Onam Formu

Sevgili Katılımcılar,

Bu çalışma, Doç. Dr. Zihniye Okray danışmanlığında Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Doktora Programı öğrencisi Uzm. Psk. Sözen İnak tarafından Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeğinin Türkçe'ye uyarlamasının yapılabilmesi ve Sözsüz İvedi Yakınlık Davranışının kişilik özellikleri ve psikopatoloji ile ilişkisinin incelenmesi için yürütülen bir tez çalışmasıdır. Bu çalışmanın yürütülebilmesi için gerekli izinler alınmıştır. Çalışmaya katılım tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Ankette sizden kim olduğunuzla ilgili hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Sonuçlar, grup değerleri olarak anılacaktır. Bu bilimsel çalışmada soruları içtenlikle yanıtlamanız, soruları boş bırakmamaya çalışmanız sonuçların anlamlı veriler olarak kullanılmasını sağlayacaktır.

Anket genel olarak rahatsızlık yaratacak sorular içermemektedir, ancak, rahatsızlık duymanız halinde çekilmekte özgürsünüz. Katkılarınız için teşekkür ederim.

Bu çalışmayla ilgili sorularınızı Yakın Doğu Üniversitesi psikoloğu ve doktora öğrencisi Uzm. Psk. Sözen İnak' a iletebilirsiniz.

Uzm.Psk. Sözen İnak [sozen.inak@neu.edu.tr](mailto:sozen.inak@neu.edu.tr)

Doç. Dr. Zihniye Okray [zokray@eul.edu.tr](mailto:zokray@eul.edu.tr)

*Bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılıyorum ve dilediğim zaman çekilebileceğimi biliyorum. Bu bilgilerin, bilimsel bir çalışma için kullanılacağını kabul ediyorum. (Formu imzaladıktan sonra lütfen görevliye teslim ediniz.)*

İsim-Soyisim

tarih

imza

.....



## Ek. 2 Bilgilendirme Formu

### BİLGİLENDİRME FORMU

Bu çalışmanın amacı Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması ve Kişilik Özelliklerinin, Psikopatoloji ve Sözsüz İvedi Yakınlık Açısından İncelenmesidir.

Bu çalışmada size bir demografik bilgi formu ve bir dizi ölçek sunduk. Demografik bilgi formu sizin yaş, cinsiyet gibi demografik özellikleriniz hakkındaki soruları içermektedir. Ölçekler ise, Sözsüz İvedi Yakınlık Davranışı ile ilgili daha ayrıntılı bilgilere ulaşmak amacı ile oluşturulmuş soruları içermektedir.

Ölçeklerde ve görüşmelerde verdiğiniz cevaplar kesinlikle gizli kalacaktır. Eğer çalışmayla ilgili herhangi bir şikayet, görüş veya sorunuz varsa bu çalışmanın araştırmacılarından biri olan Sözen İnak ile iletişime geçmekten lütfen çekinmeyiniz (sozen.inak@gmail.com Telefon: 0392 22 36 464) (iç hat: 5278).

Eğer bu çalışmaya katılmak sizde belirli düzeyde stres yaratmışsa ve bir danışmanla konuşmak istiyorsanız, ülkemizde ücretsiz hizmet veren şu kuruluşlar bulunmaktadır:

Üniversite öğrencisiyseniz, devam ettiğiniz üniversitede Psikolojik Danışmanlık, Rehberlik ve Araştırma Merkezine (PDRAM) başvurabilirsiniz. Eğer öğrenci değilseniz, Barış Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesine başvurabilirsiniz.

Araştırmanın sonuçlarıyla ilgileniyorsanız, Şubat 2019 tarihinden itibaren araştırmacıyla iletişime geçebilirsiniz.

Katıldığınız için teşekkür ederim.

Sözen İnak  
Psikoloji Bölümü,  
Yakın Doğu Üniversitesi,  
Lefkoşa.

### Ek. 3 Kişisel Bilgi Formu

#### Kişisel Bilgi Formu

1. Kaç yaşındasınız?.....
2. Cinsiyetiniz
  - a. Kadın
  - b. Erkek
3. Uyuşunuz
  - a. KKTC
  - b. TC
  - c. KTC-TC
  - d. Diğer (lütfen belirtiniz): .....
4. Bölümünüz / Sınıfınız:.....
5. KKTC'de kaçınıcı yılınız: .....
6. İlişki Durumunuz: .....
7. Daha önce bir psikiyatrist ya da psikoloğa başvurduunuz mu?
  - a. Evet
  - b. Hayır
8. Daha önce psikiyatrik/psikolojik bir rahatsız geçirdiniz mi?
  - a. Evet
  - b. Hayır

7. ya da 8. Sorulardan herhangi birine cevabınız evet ise herhangi bir tanı ve tedavi/psikoterapi aldınız mı? (Lütfen detaylandırınız. )

.....  
 .....  
 .....

**Ek. 4 Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği- Özbildirim Formu (SİYÖ)****( SİYÖ-K)**

**Yönerge:** Aşağıdaki cümleler bireylerin birbirleri ile veya diğerleri ile konuşurken nasıl davrandıkları ile ilgilidir. Lütfen sol taraftaki boşluğa her bir maddenin *Sizi* ne kadar iyi tanımladığını belirten sayıyı yazınız. Lütfen aşağıdaki 5’li sınıflamayı kullanınız.

**1- Hiçbir zaman 2- Nadiren 3- Ara Sıra 4- Sık sık 5- Çok Sık**

.....1- İnsanlarla konuşurken el ve kol jestleri kullanırım.

.....2- İnsanlarla konuşurken onların omuzlarına veya kollarına dokunurum.

.....3-İnsanlarla konuşurken tekdüze veya donuk bir ses tonu kullanırım.

### Ek. 5 Ruhsal Belirti tarama Listesi (SCL-90- R)

AÇIKLAMA: Aşağıda zaman zaman herkeste olabilecek yakınmaların ve sorunların bir listesi vardır. Lütfen her birini dikkatle okuyunuz. Sonra bu durumun bu gün de dahil olmak üzere son üç ay içerisinde sizi ne ölçüde huzursuz ve tedirgin ettiğini gösterilen şekilde numaralandırarak işaretleyiniz. Örnek:1. ( 2 ) Baş ağrısı

**Hiç 0**

**Çok az 1**

**Orta derecede 2**

**Oldukça fazla 3**

**İleri derecede 4**

1. ( ) Baş ağrısı
2. ( ) Sinirlilik ya da içinin titremesi
3. ( ) Zihinden atamadığınız tekrarlayan, hoş gitmeyen düşünceler

**Ek.6 10 Madde Kişilik Envanteri (OMKÖ)**

Aşağıda sizi tanımlayan ya da tanımlamayan birçok kişilik özelliği bulunmaktadır. Lütfen her bir ifadenin yanına, o ifadenin size tanımlama düzeyini dikkate alarak, o ifadeye katılıp katılmadığınızı belirtmek için 1 ile 7 arasında bir rakam yazın. İfadelerde size en çok tanımlayan özelliği dikkate alarak, uygun gördüğünüz rakamı yazın.

**1 = Tamamen katılmıyorum**

**2 = Kısmen katılmıyorum**

**3 = Biraz katılmıyorum**

**4 = Kararsızım**

**5 = Biraz Katılıyorum**

**6 = Kısmen katılıyorum**

**7 = Tamamen katılıyorum**

Kendimi ..... olarak görürüm:

1. \_\_\_\_\_ Dışa dönük, istekli
2. \_\_\_\_\_ Eleştirel, kavgacı
3. \_\_\_\_\_ Güvenilir, öz-disiplinli

**Ek. 7 İletişimci Biçimleri Ölçeği (Communicator Style Measure- Short Form)**

<b>Kendinize ait ifadeler</b>	<b>Kesinlikle Hayır!</b>	<b>Kesinlikle Hayır!</b>	<b>Kesinlikle Hayır!</b>	<b>Kesinlikle Hayır!</b>
1 Her tür insanla rahatlıkla iletişime girebilirim.				
2 Kolaylıkla gülerim.				
3 İnsanlara hayranlığımı kolaylıkla ifade ederim				

**Ek. 8 Borderline Kişilik Envanteri**

Aşağıdaki cümlelerden size uygun olanlarını işaretleyiniz.

1. Sık sık panik nöbetleri geçiririm.	DOĞRU	YANLIŞ
2. Son zamanlarda beni duygusal olarak etkileyen hiçbir şey olmadı.	DOĞRU	YANLIŞ
3. Çoğu kez gerçekte kim olduğumu merak ederim.	DOĞRU	YANLIŞ

### Ek. 9: Patolojik Narsisizm Envateri (PNI-52)

Yönerge: Aşağıda 52 betimleyici ifade bulacaksınız. Lütfen herbir ifadeyi değerlendirmeye alınız ve sizi ne kadar iyi tarif ettiğini belirtiniz. Doğru veya yanlış yanıt söz konusu değildir. İfadenin yanındaki çizgiye tek bir yanıt işaretleyeceksiniz. Her bir ifadenin, 6 derecelik ölçek üzerinden, sizi ne kadar iyi tarif ettiğini belirtiniz:

<b>0</b>	<b>1</b>	<b>2</b>	<b>3</b>	<b>4</b>	<b>5</b>
<b>Bana hiç</b>	<b>Bana biraz</b>	<b>Bana çok</b>	<b>Bana</b>	<b>Bana</b>	<b>Bana</b>
<b>benzemiyo</b>	<b>benzemiyo</b>	<b>az</b>	<b>çok az</b>	<b>biraz</b>	<b>çok</b>
		<b>benzemiyo</b>	<b>benziyo</b>	<b>benziyo</b>	<b>benziyo</b>

- \_\_\_ 1. Kendimi sık sık hayran olunan ve saygı duyulan biri olarak hayal ederim.
- \_\_\_ 2. Kendime olan güvenimde sık sık dalgalanmalar olur.
- \_\_\_ 3. İnsanlar beni hayal kırıklığına uğrattığında onlardan beklentim olduğu için kendimden utanırım.



## Ek. 10 Ölçek İzinleri

### iletiflimci biçimleri ölçeği izin talebi

**Cengiz Hakan AYDIN** <chaydin@anadolu.edu.tr>

Thu, Jun 14, 2018 at 12:01 PM

To: Sözen Inak <sozen.inak@neu.edu.tr>

Sayın Sözen

Bence sakınca yok. Özgür Özcan Dursun arkadaşşıma yazdım. Sizinle paylaşacaktır.

Hakan

[Quoted text hidden]

Bu elektronik posta ve onunla iletilen bütün dosyalar sadece yukarıda isimleri belirtilen kişiler arasında özel haberleşme amacını taşımakta olup gönderici tarafından alınması amaçlanan yetkili gerçek ya da tüzel kişinin kullanımına aittir. Eğer bu elektronik posta size yanlışlıkla ulaşmışsa, elektronik postanın içeriğini açıklamaz, kopyalamaz, yönlendirmeniz ve kullanmanız kesinlikle yasaktır. Bu durumda, lütfen mesajı geri gönderiniz ve sisteminizden siliniz. Anadolu Üniversitesi bu mesajın içerdiği bilgilerin doğruluğu veya eksiksiz olduğu konusunda herhangi bir garanti vermemektedir. Bu nedenle bu bilgilerin ne şekilde olursa olsun içeriğinden, iletilmesinden, alınmasından ve saklanmasından sorumlu değildir. Bu mesajdaki görüşler yalnızca gönderen kişiye aittir ve Anadolu Üniversitesinin görüşlerini yansıtmayabilir.

This electronic mail and any files transmitted with it are intended for the private use of the people named above. If you are not the intended recipient and received this message in error, forwarding, copying or use of any of the information is strictly prohibited. Any dissemination or use of this information by a person other than the intended recipient is unauthorized and may be illegal. In this case, please immediately notify the sender and delete it from your system. Anadolu University does not guarantee the accuracy or completeness of any information included in this message. Therefore, by any means Anadolu University is not responsible for the content of the message, and the transmission, reception, storage, and use of the information. The opinions expressed in this message only belong to the sender of it and may not reflect the opinions of Anadolu University.

## iletifimci biçimleri ölçeği izin talebi

---

**Özcan Özgür DURSUN** <oodursun@anadolu.edu.tr>

Wed, Jun 13, 2018 at  
3:11 PM

To: Sözen Inak <sozen.inak@neu.edu.tr>

Merhaba,

lçeği alışmanızda kullanabilirsiniz. lçeğle ilgili gerek duyacağınız tüm bilgiler ekteki dosyalarda yer alıyor.

Ölçekten toplam puan alabilirsiniz ancak ölçeğin geliştiricisi Robert Norton toplam puan alınarak analiz yapılmasını önermiyor. Başka bir değişle birbirleriyle farklı karakteristik özelliklerin ayrı ayrı değerlendirilmesinin daha sağlıklı olacağını söylüyor. Yani iletifimci biçimlerindeki her özellik aynı kişide yüksek ya da düşük düzeyde taşınmıyor olabilir dolayısıyla toplam puan analiz için yanıtıcı olabilir. Siz de çalışmanızda bu yolu seçerseniz daha sağlıklı bir değerlendirme yapabilirsiniz.

Çalışmanızda kolaylıklar dilerim.

## Patolojik Narsisizm Envanteri izin talebi

---

**Aslı Buyukgungor** <abuyukgungor@gmail.com>  
To: Sözen Inak <sozen.inak@neu.edu.tr>

Tue, May 29, 2018 at 9:54 PM

Merhabalar,  
Tabi ki kullanabilirsiniz.

Kolaylıklar dilerim,

Aslı Büyükgüngör  
[Quoted text hidden]

## Borderline Kişilik Envanteri

**Omer Aydemir**to you

2 hours ago

Merhaba Sözen,

Tez araştırmada Borderline Kişilik Envanterini kullanmandan memnuniyet duyarım.

Kolaylıklar diliyorum.

Ömer Aydemir

[borderline\\_kisilik\\_envanteri.do](mailto:borderline_kisilik_envanteri.do)

## Sözsüz İvedi Yakınlık Ölçeği (Nonverbal Immediacy Scale)

- **Lynda McCroskey** <Lynda.McCroskey@csulb.edu>

**To:**psk.sozeninak@yahoo.com,vprcomml@aol.com,vprich@wvu.edu

Apr 14, 2016 at 6:42 AM

Dear Sozen Inak:

You are granted permission to translate and use the SRNI scale for research purposes. We wish you great success with your project! If possible, could you send me a final repost of your research outcomes? If you require any assistance using this scale for your work, feel free to contact me ([Lynda.mccroskey@csulb.edu](mailto:Lynda.mccroskey@csulb.edu)).

Thank you again for your efforts in Communication research. Your interest and use of the SRNI scale is much appreciated.

best--

Dr. Lynda L. McCroskey

Associate Professor of Communication Studies  
California State University, Long Beach. USA  
805.550.9654 (text messaging okay)

---

## On Madde Kişilik Ölçeği

----- Forwarded Message -----

From: "H. Atak, Ph.D." <[sternum\\_001@hotmail.com](mailto:sternum_001@hotmail.com)>

To: [zokray@eul.edu.tr](mailto:zokray@eul.edu.tr)

Sent: Sunday, October 8, 2017 1:58:14 PM

Subject: OMKÖ ölçeği

Değerli hocam,

size ekte ölçeği, makaleyi ve Sam'in bana yolladığı kolay/bireysel puanlama dosyasını yolluyorum.

Sevgi ve saygılarımla,

## İLETİŞİM BİLGİSİ

**Doç. Dr. Zihniye Okray (Danışman)**

**Lefke Avrupa Üniversitesi, Psikoloji Bölüm Başkanı**

**[zokray@eul.edu.tr](mailto:zokray@eul.edu.tr)**

**Uzm. Psk. Sözen İnak**

**Yakın Doğu Üniversitesi, PDRAM**

**[sozen.inak@neu.edu.tr](mailto:sozen.inak@neu.edu.tr)**

## ÖZGEÇMİŞ

10 Kasım 1984 yılında Lefke ilçesine bağlı Yeşilyurt'ta doğdu ve yaşamını sürdürdü. Güzelyurt Türk Maarfi Kolejinin ardından Haliç Üniversitesi psikoloji bölümünde üniversite hayatına başladı. Lisans eğitimini Yakın Doğu Üniversitesi psikoloji bölümünde 2006 yılında tamamlamasının ardından yüksek lisans sınavında başarı elde ederek yine Yakın Doğu Üniversitesi klinik psikoloji yüksek lisans programına katılmaya hak kazandı. Yüksek lisans programından "Enright Affetme Envanterinin Türkçe'ye çevirilmesi, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmasının yapılması" adlı teziyle 2010 yılında mezun oldu. Şu anda Yakın Doğu Üniversitesi genel psikoloji doktora programı tez öğrencisidir. 2007 yılından bu yana Yakın Doğu Üniversitesi psikolojik danışmanlık merkezinde sorumlu uzm. Psikolog olarak görev almaktadır.

## İNTİHAL RAPORU

### KİŞİLİK ÖZELİKLERİNİN, PSİKOPATOLOJİ VE SÖZSÜZ İVEDİ YAKINLIK AÇISINDAN İNCELENMESİ

Psk. Sözen İnak

ORIGINALITY REPORT

13%

SIMILARITY INDEX

12%

INTERNET SOURCES

4%

PUBLICATIONS

%

STUDENT PAPERS

PRIMARY SOURCES

1	<a href="https://docs.neu.edu.tr">docs.neu.edu.tr</a> Internet Source	10%
2	<a href="http://www.sporbilimleri.org.tr">www.sporbilimleri.org.tr</a> Internet Source	1%
3	EMEL GÜNENÇ. "SAĞLIK YÖNETİCİLERİNİN İLETİŞİM YETENEKLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ AÇISINDAN NLP EĞİTİMİNİN ROLÜ VE KARŞILAŞTIRMALI BİR VERİ ANALİZİ", Journal of International Social Research, 2015 Publication	<1%
4	<a href="http://acikerisim.munzur.edu.tr">acikerisim.munzur.edu.tr</a> Internet Source	<1%
5	<a href="http://www.dogumahazirlikegitimi2018.com">www.dogumahazirlikegitimi2018.com</a> Internet Source	<1%
6	<a href="http://www.phdermegi.org">www.phdermegi.org</a> Internet Source	<1%
7	<a href="http://www.midasebook.com">www.midasebook.com</a> Internet Source	<1%



## ETİK KURUL RAPORU



### BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

15.05.2020

Sayın Uz. Psk. Sözen İnak

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na yapmış olduğunuz YDÜ/SB/2018/206 proje numaralı ve **“Kişilik Özelliklerinin, Psikopatoloji ve Sözsüz İvedi Yakınlık Açısından İncelenmesi”** başlıklı proje önerisi kurulumuzca değerlendirilmiş olup, etik olarak uygun bulunmuştur. Bu yazı ile birlikte, başvuru formunuzda belirttiğiniz bilgilerin dışına çıkmamak suretiyle araştırmaya başlayabilirsiniz.

Doçent Doktor Direnç Kanol

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Raportörü

**Not:** Eğer bir kuruma resmi bir kabul yazısı sunmak istiyorsanız, Yakın Doğu Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na bu yazı ile başvurup, kurulun başkanının imzasını taşıyan resmi bir yazı temin edebilirsiniz.